ИСТОРИЈА
ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА

СА ОСВРТОМ НА МАЧЕВАЛАЧКУ ЛИТЕРАТУРУ

Александар Станковић

Едиција „РАПИР“, књига VIII

СИГНАТУРЕ, 2015

KRATKA ИСТОРИЈА
ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА
СА ОСВРТОМ
НА МАЧЕВАЛАЧКУ ЛИТЕРАТУРУ

(сепарат енциклопедијског приручника „Класично мачевање“)

Аутор
Александар Станковић

Дизајн корица и књиге:
Александар Станковић

Издавач
Сигнатуре Доо, Београд

Уредник издања
Милена Шећеровић

Лектура и коректура
Милена Шећеровић

Тираж
300
Штампа
Скрипта, Београд

ISBN 978-86-6051-39-0

КРАТКА ИСТОРИЈА ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА

СА ОСВРТОМ НА МАЧЕВАЛАЧКУ ЛИТЕРАТУРУ

(сепарат енциклопедијског приручника „Класично мачевање“)

Александар Станковић

Едиција „РАПИР“
књига VIII
СИГНАТУРЕ, 2015

КРАТКА ИСТОРИЈА МАЧЕВАЊА

Историја мачевања је сложена и вишезначна зато што се заснива, пре свега, на различитим **националним** историјама мачевања. Мачевање у Италији, Шпанији, Немачкој или било којој другој земљи Европе је имало властити и специфичан ток и сви ти токови су се, уз веће или мање утицаје једних на друге, непрестано надметали и преплитали. Из наведеног разлога сматрам не само да је на овом месту, с обзиром на обим теме, немогуће изложити егзактно и детаљно историју мачевања већ и да је уопште узев готово немогуће позитивистички писати о некој општој историји европског мачевања.

Johan Liechtenauer, немачки учитељ мачевања чија су правила мачевања изложена у „Кодексу Добринџер“ 1389. години, за сада најстаријем познатом рукопису о мачевању од познатих аутора

Из тог разлога у овом кратком осврту на историју мачевања се нећу бавити толико њеним фактицитетом колико њеним ***духом*** – аромом постојања мачевања у времену.

Такође, када је реч о манускриптима, књигама и учитељима мачевања осврнућу се само на најпознатије не само зато што то обим књиге пред вама налаже већ и зато што се њихов необично велик број непрестано увећава како се широм света у мноштву архива, библиотека и института проналази вековима затурена, необрађена или сакривена грађа на тему мачевања.

Око многих рукописа и књига који ће бити наведени се воде спорови о ауторству или датирању. Наиме, чак 26 радова који су веома важна дела како у смислу излагања технике вештине тако и у смислу њеног уметничког приказа су од непознатих или спорних аутора. Такође, многи аутори не само да су издали за живота више различитих књига јеђ су издавали и једну исту књигу у више издања, а која се често међусобно разликују. Наилазимо и на књиге једних аутора које су касније од стране других аутора поново издаване али под другим насловима и именима али као преуређене или са измењеним сликама. Многе књиге, посебно раноренесансне, су компилације радова више аутора или чак и више књига различитих аутора из различитих периода, а наилазимо и на исте ауторе са различитим именима.

Стари век

Доба варварства (*„Destreza vulgar”*)

Историја мачевања почиње са израдом првог бронзаног мача око 3000 године п.н.е. Током тог периода технике употребе мача су биле потпуно произвољне и индивидуалне а мачевалачко умеће је откривано ад хок и насумично. Мач је коришћен инстинктивно као било која алатка – секира, батина или мотка а „техника“ се заснивала на низу удараца који ће с највише вероватноће и среће уз необазирање на последице погодити противника. Покрети мачем који су се међу свим варварима највише користили су најједноставнији и природни за биомеханику руке – кружни.

Варвари витлају мачем најбрже што могу, пуном снагом, полукруговим или пуним круговима у свим правцима не би ли њихово оружје, које је стекло велику инерцију, противника некако случајно закачило. Сваки покрет је био оправдан и свака цена добра уколико је он могао на крају противника победити. Мачеваоци овог периода мачују претежно под утицајем страсти и инстинкта тј. посредством урођеног рефлекса реагујући апсолутно биолошки контролисано и предвидљиво.

Њихово мачевање се заснива на животињској агресивности која је углавном била подстакнута још пићем и нехајношћу за сопствену безбедност у похлепи за пленом свих врста.

Из наведених разлога мачевање се у том периоду није учило као вештина ни у каквим школама а »знање« мачевања овог типа се преносило с колена на колено, с оца на сина, са старијег брата на млађег брата или се стицало посматрањем и имитацијом.

*

Прве форме европског не-варварског мачевања („*Destreza verdadera*") појавиле су се на Криту минојског периода. Минојски ратници су у борби користили карактеристичне и по форми аутохтоне мачеве.Ови мачеви су били дугачки, витки и због бронзе неотпорни на удар (нпр. по штиту). Из тог разлога су се користили првенствено техником бода уз ескиваже и акробатска кретања. Овако развијену окретност, хладнокрвност, храброст, стрпљење и акробатику су Крићани гајили као свакодневни садржај телесне културе. У том смислу су познате њихове игре са биковима – ***тауромахије*** које су се изводиле у склопу иницијација, сачињене од акробатских покрета на роговима бика који се кретао или мирно стајао. Критску акробатску културу чини и „кубистика" – разне врсте скокова, стојева на рукама, глави, ходању и плесању на рукама између ножева и мачева.

Темељ критског бодног мачевања: акробатика из „кубистике" на рапиру и „тауромахија"

Пошто употреба мача на овакав начин захтева обученост покрета руке и вештину савладавања акробатике, а Крићани су имали у свим областима живота веома развијену цивилизацију, готово је сигурно да су и мачеваоци имали извесне просторе у којима се вежбало мачевање.

На постојање организованог учења мачевања указује још и податак да су Крићани често у борби са својим противницима Микенцима (који су носили оклопе, велике штитове и грубе, тешке, секуће мачеве) користили истовремено два мача са којима је противник нападан у истом тренутку са супротних страна штита. Техника мачевања са два мача истовремено, међутим, веома је сложена и захтевна. Такав начин мачевања не трпи импровизације већ проучену и савладану вештину – дакле и извесне школе мачевања.

Након пропасти критске културе егејски народи западају у мрачни период варварства па и мачевањем на овим просторима доминира варварска техника употребе мача.

Грчка

Са појавом античког света изнова је исклијало и слабашко стабло мачевања као вештине. У старој Грчкој се користио кратки мач. Кратки мач је био веома погодан зато што су Грци водили

борбу у фалангама тј. тесно згуснутим редовима тако да није било места за измахивање дугачким мачевима. Техника мачевања је била релативно једноставна, заостала и мање развијена него у предходном периоду пошто се заснивала искључиво на удару и сечењу са кратке дистанце.

Сложена техника борбе бодом, која је преузета из крито-микенског периода се користила углавном у борби копљима. Но, иако мач није био главно оружје Грка (већ је то било копље) он је био незаобилазни део борбене опреме. Организатори првих Олимпијских игара 776. године п.н.е., инспирисани причама из Илијаде и Одисеје су укључили мачевање или хопломахију (борба оружјем прса у прса) у званични програм. У периоду 5. века п.н.е мачевање у Грчкој је било веома популарно али само међу аристократама и спомиње се и код Сократа и Платона.

Код старих Грка мачевалачко умеће се до 5. века савладавало преношењем с колена на колено – од оца на сина. Сматра се да за већину Грка, дакле, нити школа мачевања, нити учитеља мачевања није било. **Вежбе мачевима су биле ретке јер је ризик повређивања био велик, па су чак ове и законима биле брањене (Драконов закон 624).**

Но, грчко племство, официри и војна елита су вежбали мачевање и имали су своје учитеље мачевања. Ту су грчки официри истраживали разне аспекте мајсторства укључујући и такве елементе као што су дистанциона борба и маневрсања у кретању.

Мачевање у то време стиче технику тј. постаје организовани, систематични, промишљени и економични систем покрета који се понављају, памте и уче, а који се разликује од покрета других вештина. Техничко знање се почиње први пут организовано истраживати и преносити.

Грчке школе мачевања су имале две форме: **плесну** и **палестарску** (*παλεστρα*-грчка реч за вежбалиште).

Плесне школе: готово по правилу је приликом ратне обуке свирао и фрулаш. Фрулаши су пратили и војнике у рат. Ова појава се звала „**оркестрика"** и од извођења борбених радњи тражи чистоћу и ритам акција, повезаност покрета, свођење покрета на минимум, усправно тело и прав торзо, дакле, све факторе који су увод у вештину мачевања. Грчке борбене игре су омогућавале да борци сачувају своје мајсторство у владању оружјем и виталност свога тела. Пошто форма надметања у вештини војног мачевања није постојала (била је забрањена због опасности повређивања) безопасни плесови су били идеални медијум. У овим плесовима су се играчи раније договарали ко је победник а ко поражени тако да су игре садржавале елементе драмског. Грчки војник је, дакле, учио борбу кроз плес и плесу се учио кроз борбу.

Први поменути западни борбени плес са оружјем се звао **пириха.** Он је пореклом са Крита, колевке грчког плеса, и изводио се у пуној ратној спреми. Овај плес је подразумевао мноштво јаких и разузданих скокова и окрета у свим правцима веома сличним ескиважама у мачевалачкој борби. Војници су у пирихама у пуној војној опреми изводили научене и увежбане борбене покрете фингираног узмицања, измицања, напада и одбране. Овај физички изузетно тежак и захтеван плес, који је у себи садржавао и кратко хоплитско трчање, је Платон описао као „пириху" и изводио се уз тактове музике. Редовно плесање пирихе не само да је био вид увежбавања и понављања научених борбених покрета мачем већ и кондиционирања војника.

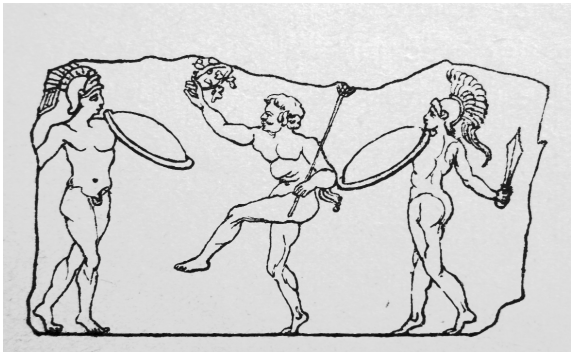
Војничку гимнастичку игру *„пириху"* треба разликовати од *„кубистике"* (*„пеливанства")* која је представљала народну циркуску игру ходања на рукама или играња између мачева а која је у старој Грчкој била веома популарна на разним пучким светковинама.

У античкој Грчкој каснијег периода су се и плесови са мотивима борбе убрајали у уметнички плес. На **гимнопедијама,** масовним гимнастичким свечаностима у Спарти, дечаци и младићи изводили су разне борбене – ратничке плесове уз пратњу музике. **Ембатерије** су биле плесне корачнице уз пратњу музике у ритму **анапеста**, са којима су Спартанци полазили у борбу.

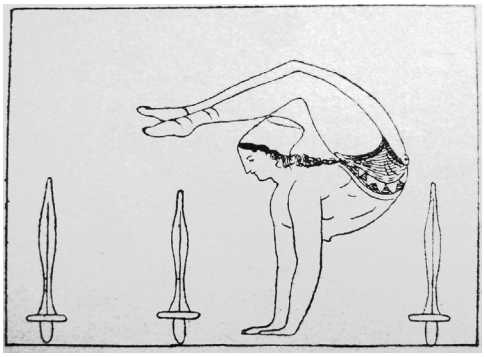
У Грчкој периода Перикла су биле веома распрострањене **војничке игре** које су биле прописане и законом. У овим играма се неговао агонистички дух уз обавезу да се прописани покрети остварују према владајућим естецким правилима. Војне игре, као и пирихе су се изводиле са оружјем и то на свечаностима посвећеним успомени на победу Атине над Титанима. У овим играма је играло истовремено више ратника увек држећи мач и штит са кацигом на глави у брзом ритму, уз звуке фруле, имитирајући одбрану од непријатеља скоковима и прегибањима,

или напад у виду избацивања стрела и борбе мачем. На овај начин су се приказивали све фазе борбе.

У VII веку је био веома раширен плес над мачевима који су дршком побијени у земљу. Војник тада над њима игра у пуној ратној опреми: са агривским штитом, шлемом и двосеклом секиром.

Грчка „пирих̄а“

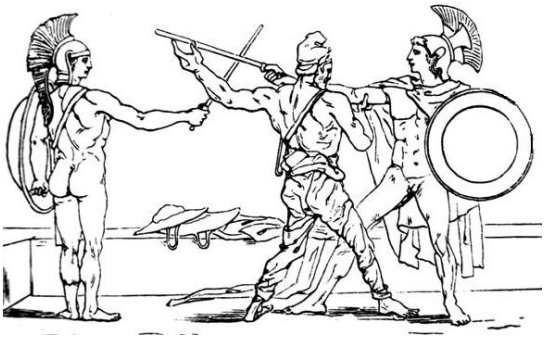

Грчка „кубистика“

Палестарске школе: са Периклом, у 5. веку сваки мушкарац, зато што је био војник, подвргаван је борбеној обуци и она се изводила централизовано у војсци. У то време се мачевање почело уводити и у гимназијуме па је постојала настава (обука) и из ове борбене вештине. Тада су у Атини ефебе (регруте) у *палестрима* (посебно грађени простори у којима се учио бокс, мачевање, рвање, пантакрион и друге борилачке вештине) подучавали у војним вештинама учитељи борбе. Ови учитељи (који су се први пут појавили у Спарти, и како нас уверава Вегеције, звали су се **„тактици“** су били доказани искусни грчки ратници у годинама. Њих је плаћала држава. У III веку учитељи мачевања у Теосу имали су 300 драхми плату што је било више од учитеља бацања копља. Спомињу се 2 учитеља: ЕУТХУДЕМ и ДИОНИСОДОР. Но, они нису били специјализовани само за мачевање већ су ефебе учили рвању, боксу, борби копљем, штитом, луком, па и мачевању. Кад би се навршила година дана вежбања ефеби би пред народом сакупљеним у позоришту показивали стечену вештину и сваки би добио од државе штит и копље.

Палестарски облик школе мачевања, коме су иначе посебну пажњу придавали у Спарти, је у Грчкој био најразвијенији у време Филипа II који је основао прве војне школе. У њима су учени војни закони, стратегија и између осталог упражњавало систематско вежбање мачевања. Уведена је и стална официрска служба са обуком и вежбањем у борилачким вештинама (борба копљем, штитом и мачем). Сматра се да су то биле до тада најбоље организоване школе у којима се учила мачевалачка вештина. Но, ове школе су биле намењене искључиво за највише официре македонске војске. Касније је ову праксу преузео и син, Александар Македонски. Ове школе су морали да заврше сви његови чувени коњаници – прве гардијске јединице на свету.

Романт̄ична пред̄става школе мачевања ст̄аре Грчке (учит̄ељ мачеваоце пост̄авља у десни ст̄ав који се ниј̄е користио у борби са шт̄итовима) Anthony Gordon, 1805.

Дакле, без обзира на плесне и палестарске школе, и на јаку традицију развијене општефизичке културе вештина мачевања (у смислу вештине а не голе технике) се учила само у вишим официрским ешалонима. То је трајало све док на историјску сцену нису ступили дисциплиновани и вешти римски легионари.

Рим

Први процват мачевање доживљава у периоду старог Рима. Римљани, су, наиме, мач сматрали основним и најважнијим оружјем. У Риму раног периода се користио кратки мач са оштрим шпицем јер су Римљани сматрали бод супериорним па су предност придавали боду над сечењем а односу 80:20. Но, да би се у мачевању користила техника бода потребна је сложена и дуготрајна обука. Из овог разлога се отварају прве школе мачевања и образују се први учитељи мачевања.

Тако се отварају прве **специјализоване** школе мачевања. У једним су учени војници и елита а другим гладијатори. Регрутовани су подучавани од стране учитеља мачевања према посебним прописима (dictata et leges). Учитељи који су своју вештину предавали римским војницима и елити су имали звање »armaturae doctores«, док учитељи мачевања који су своју вештину предавали у гладијаторским школама за слободне и борце робове, звали су се »lanistae«. Ови други су своје звање стекли као стари, вешти и ослобођени гладијатори. Оба звања се налазе у спису Публиуса Рутилиуса (105 г. п.н.е.).

Први римски писано поменути учитељ мачевања је био консул Рутил 105 год. п.н.е. а значај стручне обуке у мачевању је био толики да је и сам Јулије Цезар пре борбе са Помпејем наложио актом учење мачевања својој гарди и полицији, а и сам је радио на усавршавању технике мачевања.

У римским школама мачевања се прво вежбало са дрвеним мачевима (rudis), а касније са кратким римским мачем (ensis). Кад су ови почетници завршили са обуком добијали су гладијаторски мач (tessera gladiatoria).

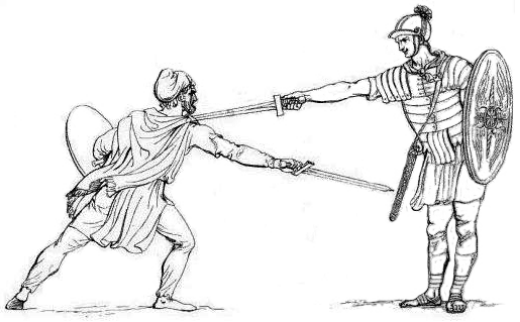
Вежбе у мачевању су се састојале од рубних удараца и бодова по стаблу забоденом у земљу. Посебно је била веома раширена вежба технике мачевања против више противника истовремено, а која је имала већи значај код гладијаторских борби.

Сталност и организованост програма рада ових школа се види у томе што римски легионар једног периода учи и примењује исте ударце и технике мачевања гладијусом као и његов колега легионар стотинама година касније.

Погодак није смео бити, као код варвара, последица среће и вероватноће већ дисциплине и обучености. Само оваква употреба технике мача (вешта) обезбеђивала је укупно највећу вероватноћу победе целог система (легије) а уз највећу прорачунату безбедност како самог легионара тако и за друге легионаре који су око њега.

Мачеваоци овог периода мачују уравнотежавајући инстинктивно са наученим тј. контролишу своје интинкте са стеченим рефлексима који су тековина дуготрајне и упорне обуке. Код њих мачевалачки покрет више није само биолошка реакција већ и цивилизацијска тековина генерација истраживања и усавршавања технике. Из овог разлога су се учитељи борилачких вештина у Риму називали још и “техникуси”. Сваки покрет мачем, дакле, проистиче из промишљања, систематског војничког увежбавања и примене одређених униформно прихваћених радњи оружјем.

Школе војног мачевања у Риму су функционисале у оквиру уобичајених гарнизонских активности. У њима су не само регрути редовно учили и увежбавали мачевање већ су и ветерани до позних година самовољно у њима мачевали. Сви официри, па чак и најстарији су тежили самоусавршавању у вештинама како би сопственим примером побудили подражавање осталих војника. Тако је и Гај Марије, чак и када је био старац са високим чином, свакодневно долазио да са младићима вежба мачевање и показује им на примеру како вешто баратати мачем.

Романтична представа технике мачевања старог Рима, Anthony Gordon, 1805

Гладијаторске борбе, „Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus“ Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582,

Када је реч о гладијаторским школама мачевања оне су постојале широм римског царства, а у близини места где се налазе арене. У њима су држани, обучавани и припремани гладијатори за битке. Техника мачевања која се ту учила је била другачија од војне – легионарске.

У Риму су поред наведених постојале и посебне школе (јувенте) мачевања и других борилачких вештина за младе. У њима су деца патриција учила мачевање дрвеним мачевима, јахање и друге вештине под надзором учитеља.

И у раном Риму су биле веома распрострањене и познате **„војне игре“.** За њих су били карактеристични дивљи скокови са оштрим и израженим покретима наоружаних војника.

У игри **„белкрепа**“, која је представљала борбу Минерве са Титанима, установљен је и ред играча „**салија“** (салио- скакач)који су изводили ратне игре око жртвеника налик на грчке пирихе.Плутах каже: »Они узимају штит, тунику, метални појас и шлем и са кратким мачем, играјући обилазе град. У основи се ова игра састоји од кретњи ногу. Они брзо и лако са снагом изводе у такту разне скокове и окрете«. Салија је за време игре и певао што је помагало у развоју вештине контролисања дисања.

Миленхофт у својој монографији пише да су борбе у грчко-римском периоду приређиване ради заштите од соларних богова Аполона, Херкула, Јупитера и Марса.

У периоду позног Римског царства и све већег мешања са варварима, Римљани одбацују кратке мачеве и почињу користити дуге (спата) мачеве како због примања варвара у легије тако и због све већег развоја коњице. Ови мачеви су били једноручног тешког типа и користили су се за бод колико и за удар и сечење а техника мачевања је због више сечења унеколико поједностављена у односу на предходни период.

Из римског периода нам је остао Тацитов спис „Германија“ из 100. године у којој он пуно пише о оружју и употреби оружја.

Варвари

Варвари као и раније немају школе мачевања и боре се инстинктивно. Но, било је варвара који су сарађивали са Римом па су прошли део римске војне обуке. Они су несумњиво кроз неке врсте обука преносили ова знања на своје сународнике. Из овог разлога су временом неки варварски народи значајно усавршили своју технику мачевања и приближили је римској.

Као и Римљани тако и готово сви варварски народи су имали разне плесове са мачевима. Ратнички плес Гала, као и сви ратнички плесови старих народа имали су у себи радње које имитирају битку телом и оружјем. Оне су не толико израз радости колико увод и припрема за битку која следи. За кратко време ратник доведе себе у посебно психичко стање заноса које треба да битком продужи борбену игру. У Галији је била позната игра која се приписивала богу Лигу. Она се звала **буанбах,** а у чему се она састојала не зна се но име се преводи са „бој на дистанци".

За **Германе** је био, по Тациту, карактеристичан плес тешких мачева:."Постоји један вид приказивања њихове (германске) игре и он је у свакој заједници исти. Обнажени младићи у поноћ почињу свој плес међу мачевима и пободеним копљима, и то све само радости посматрача ради. Вежбањем се показује окретност и елеганција. То се не ради за победу већ за задовољство посматрача."

Средњи век

Рани средњи век

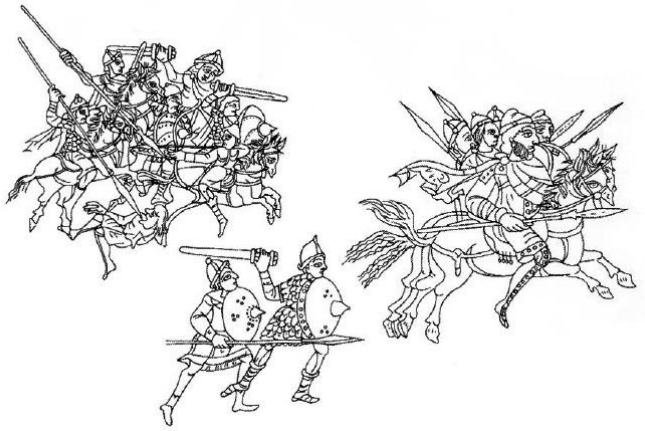
Након пада Римског царства Европом доминирају варварске технике мачевања Германа, Викинга, Франака и осталих дивљих народа који су се отимали око територија средње и западне Европе. Ове варварске технике мачевања подразумевају средње дуге и дуге мачеве без шпицева који се користе искључиво за сечење. Да би се користили ови тешки, једноручни мачеви није била потребна нарочита обука па нису ни постојале школе мачевања какве су постојале у римско доба. Сваки мачевалац овог периода је уз употребу мало више снаге могао за веома кратко време да научи један удар одозго и по два удара са стране. Технике одбране се у то доба још нису заснивале на парирању оружјем пошто се за одбрану користила првенствено ескиважа и штит. Главна тактика борбе је била, контранапад и судар.

У периоду од 4 до 7. века просторима Европе, у склопу велике сеобе народа харају Хуни, Франци, Англи, Саси, Готи.... Хуни су са Атилом на челу прегазили све што је иза себе оставило Западно римско царство а у мачевање на освојеним територијама унели и употребу сабље – специјализовано коњичког мачевалачког оружја.

Хунски вођа Атила

Као и у предходним периодима мачевалачка вештина је и у раном средњем веку највећу примену имала у рату. Но, раносредњевековни витезови (који су уједно били и једини и најбројнији практиканти мачевалачке вештине) највећим делом су били коњаници док је раносредњевековна пешадија била малобројна, неразвијена и слабо наоружана мачевима. Вештина мачевања је, дакле, у овом периоду имала коњичку форму и углавном се технички и развијала у том правцу.

Штутгартски псалтир, 9. век. Каролиншка коњица и доминација коњичког мачевања

Но, док је на простору Западне Европе, којом је доминирала каролиншка коњица примат коњичког мачевања био правило на простору Источног римског царства војна структура је била развијена подједнако коњички колико и пешадијски зато што се највећим делом очувала традиција римског начина ратовања.

Изузетак од наведеног је, међутим, био на простору Источног римског царства где су се уз цивилизацију и културу уједно одржале и школе мачевања. У периоду раног средњег века је, дакле, била развијенија форма коњичког од пешадијског мачевања.

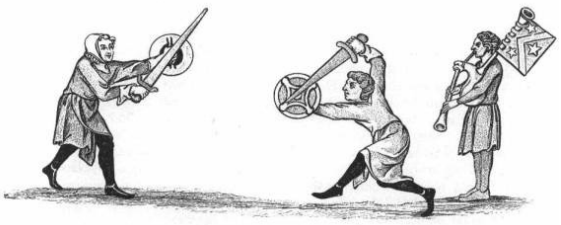
Језгро свих првих школа раносредњевековног мачевања су била гладијаторска удружења која су била веома јака у Шпанији и јача него у било којој другој провинцији, а успеле су да преживе пад царства. Римски ланисти и ослобођени гладијатори почињу да се баве са три врсте послова. **Једни** – шампиони (campiones – од од речи CAMPUS (логор) – специјални простор за обуку), како их је по први пут назвао у VII в. Бискуп Севиљски – Исидор Севиљски, отварају уместо гладијаторских школе у којима обучавају војнике и плаћенике. Ове школе су се селиле и углавном организовале на феудима великаша који су имали сопствену војску коју је било потребно обучавати, увежбавати и одржавати у борбеној готовости.

Шампиони су у епохи раносредњевековног варваризма били чувари традиције римског гладијаторског мачевања. Сматра се да су били највештији мачеваоци од периода пада Римског царства па све до периода европске ренесансе. Преносили су с колена на колено умеће које су њихови преци савладали још у римским гладијаторским школама. Прве школе мачевања у Европи после пада Римског царства су биле, дакле, шпанске и шпански стил мачевања ће се раширити преко Италије по целом континенту и биће доминантан готово до почетка 16. века.

Други су путовали са професионалним циркуско-глумачко-акробатско-плесним групама које су изводиле замишљене мачевалачке борбе, борбе са замишљеним непријатељима, технике напада и одбрана појединачно и групно и све то праћено уз звуке труба, гајди и бубњева. Групе су биле сачињене од 20 до 30 чланова. Ове циркуске групе су зарађивале новац од спектакла и глуме на вашарима, пре витешких турнира а касније су и саме организовале турнире у форми имитације турнира. Тако се дешавало да су многи турнири у средњем веку заправо били позоришно-циркуске представе са чисто сценским карактером. Често су се ове путујуће групе међусобно сукобљавале или организовале јавне наступе надметања.

У том периоду су посебно били познати „жонглери“ који, осим што су били путујући свирачи (касније трубадури, трувери, минезенгери), знали су и друге вештине као што су акробатика и борба. У раном средњем веку жонглери су били омиљени у народу и обилазили су села и градове и приређивали музичко-артистичке представе у којима је било мачевања и игре уз мачевање. Они су, дакле, касније били носиоци не само витешких игара већ и витешке поезије и музике.

Циркуско-акробатске групе су такође често чувале и традицију извођења разних народних и борбених плесова који су се играли широм Европе како међу Римљанима и Грцима тако и међу разним варварским народима. Ове плесове би изводили најчешће у склопу разних народних светковина и празника.

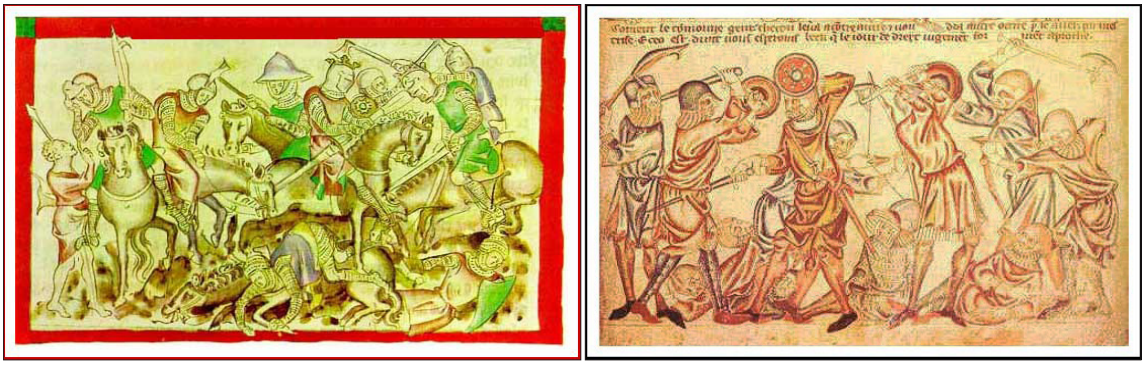
Манускрипт Но. 14, Е III. тринаести век.

Многе од глумачко-циркуско-акробатских група су биле забрањиване и прогањане јер су се бавиле још и клошарењем и хајдучијом.

Трећи су своје мачевалачке услуге као плаћеници пружали великашима или било коме другом ко је имао новца да их изнајми. Но, ови најмалобројнији су на сваки начин избегавали војну службу. Наиме, стална смртна опасност, тежак логорски живот, другачија техника борбе и неспремност за колективне активности све је то њих одбијало од војног посла. Из наведеног разлога су они радије своје услуге давали „ад хок“.Од ове групе ће касније, половином средњег века, настати посебна врста ратника – „шампиони“ заступници у судбеним и другим двобојима.

Развијени и позни средњи век

Варварска техника мачевања се одржала током целокупног периода раног средњег века. Но с обзиром да ратници почињу носити верижњаче дуги, варварски мачеви почињу добијати шпицасте врхове. Бод лагано почиње да се враћа у употребу у његов удео у мачевању у односу на сечење, у периоду средњег века прогресивно расте у X веку (90:10), XI веку (70:30), XIII веку (60:40), XIV веку (50:50).

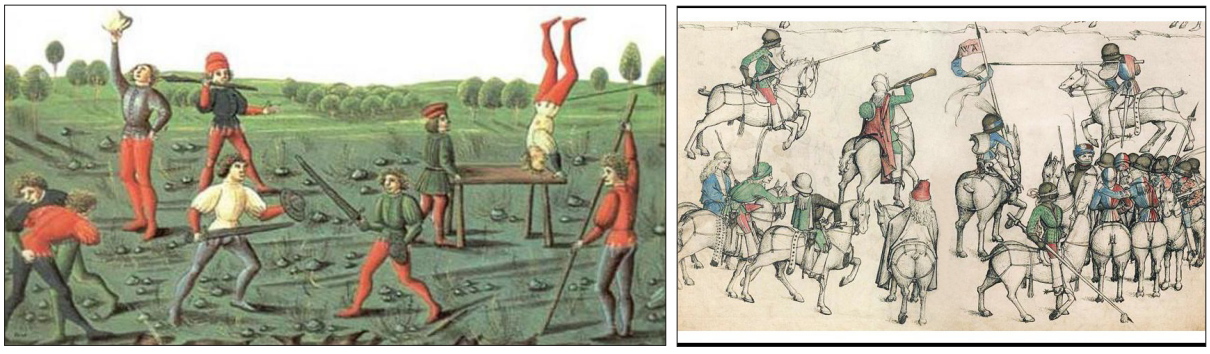

Војно мачевање у 13.-14 веку – »Queen Mary Psalter«

Пешадијско мачевање ће на тлу Европе почети обимом да јача тек пред крај раног средњег века са викиншким освајањима (зато што су Викинзи били првенствено поморци и пешаци) док ће своју доминацију и примат стећи тек крајем средњег века. С тим у вези се крајем раног средњег века војна пешадија боље и бројније формира. Она је и даље била разноврсно наоружана али сада без изузетка и са мачевима који су постали приступачно и распрострањено оружје. Што је развијени средњи век више прелазио у позни пешадија је била све бројнија па учење и развој мачевалачке вештине иде више у том правцу. У овом периоду се поред ратног мачевања јавља и још турнирско и судск..

Витешке школе

Половином средњег века постојала је велика потреба за стручном обуком у мачевању из разлога јаке културе витешких надметања као и непрестаних ратова око територија. Зато се селећи кампуси за обуку војника великаша претварају у прве средњевековне школе мачевања. Њих су похађали ритери и племићи као и њихове штитоноше. У принципу је сваки племић на свом поседу имао своју витешку школу у којој су вежбали он, његови витезови и сви који се спремају за витешко звање. Како су временом формирани разни витешки редови тако је и сваком од њих припадала одређена школа витешких вештина.

„Деца Сунца“, из италијанске рукописа „De Sphaera“, 1460; „Mittelalterliche Hausbuch von Schloss Wolfegg „Gaukler-Artistenbild, 1480

Плаћеници – шампиони

Средином средњег века професија изнајмљеног ратника – плаћеника – ***шампиона*** доживљава процват. Наиме, средњевековна институција двобоја у духу „божјег суда“ подразумевала је често двобој два лица између којих званични суд није могао разрешити спор. У том случају се препуштало »Божјем суду« да кроз победника пресуди ко је у праву. У каролиншком периоду ове борбе су се водиле најчешће на коњима. Судски двобоји, који су скоро застарели за време последњих владара меровиншке династије, обновљени су за време Карла Великог и остали су на снази све до XVI

века. Од судских двобоја су била ослобођена једино лица испод 20 година и изнад 60 година, свештеници, богаљи и жене, и то под условом да их заступа »шампион«. Двобој је био прописиван само када се радило о злочину који је захтевао смртну казну. Шапиони су тако постали први слободни професионални дуелантени признати од стране државних институција. Они су заступали у двобојима једну од страна (посебно ако је била реч о оптужбама које се односе на слабе и неспособне за борбу а који су кроз двобој требали да докажу своју невиност). Шампиони су, међутим, давали и савете везане за подучавање и вештину у мачевању. Они су често и припремали учеснике двобоја за борбу. На тај начин су настали први слободни, самостални професионални учитељи мачевања средњег века.

Сцена „судбеног двобоја“, минијатура из 14. века

Путујуће групе

Наставиле су исте активности као и у раном средњем веку, но, како где у Европи законом су биле негде прогањање као организоване банде пропалица, вагабунда и глумаца. Тада су они радили у потаји. У неким земљама су их пуштали да слободно раде а негде им је било само брањено да се баве подучавањем у борилачким вештинама. Но, њихов број је у Европи растао што се витештво више ближило свом крају. У многим од тих група су били изврсни мачеваоци који су као нека врста гладијатора ишли од вашара до вашара и приказивали своје умеће, због чега су често били ангажовани од стране великаша и лордова за разне турнирске и остале свечаности. Многи од њих су се прихватали и посла „шампиона“. Овим групама су, међутим, прилазили све више и беспослени, пропали витезови скитнице који су често имали и своје сопствене банде које су предводили. То су тада постајале разбојничке »школе« мачевања у којима су се обучавали у борбеним вештинама пљачкаши и убице који су у језивим размерама хајдучки терорисали Европу у периоду XIII, XIV и XV века.

Коњичко-пешадијска битка, минијатре с почетка (Queen Mary Psalter) и краја 14. века

Крајем средњег века коњица постаје тешка и малобројнија а коњаници теже да ступе у борбу мачевима тек након борбе копљима. Пешадија постаје бројнија од коњице и добро наоружана разним врстама мачева који се користе не само против друге пешадије већ и оклопљених витезова (једноипоручни и дворучни мачеви). Пешадијско мачевање крајем средњег века, дакле, постаје доминантно како по заступљености тако и по техничкој развијености.

Статус школа мачевања крајем средњег века

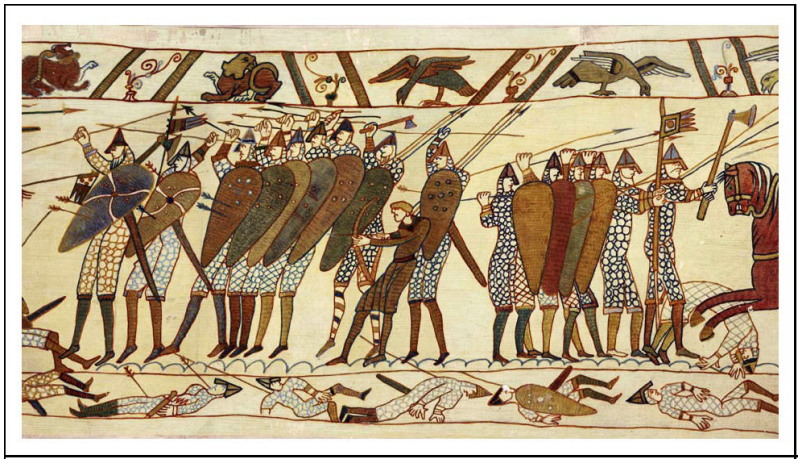
Био је различит од земље до земље, а што је делимично зависило и од односа власти и цркве према двобојима. Тако нпр. у Енглеској закони 13. и 14. века су забрањивали школе мачевања (изузев витешких за племство) а учитељи мачевања били класификовани у групу пропалица, вагабунда и глумаца. С тим у вези постоји документ од 13 марта, 1311. године како се извесни мајстор Roger le Scirmisour терети за држање школе мачевања за више људи, и за навођење синова уважених особа на трађење и трошење имања својих очева и мајки на погане радње.“ У то исто време, међутим, у Италији, Немачкој и Шпанији школе су биле дозвољене а учитељи мачевања и борења су имали посебно и поштовано место у друштву. Прва забрана у Немачкој је изречена тек 1387. године у Статуту града Хајделберга.

Стил мачевања, школе, учитељи и књиге

Средства борбе су секире, батине и чекићи а поред њих мачеви. Мачеви су тешки и инертни, једноручни и једноипоручни. Једноручни мачеви се користе офанзивно јер се за одбрану користи штит, верижњача, разне врсте полуоклопа и ескивирање.Тактика борбе је као и раније контранапад тј. борба „у судару“. Једноипоручни мачеви се користе у периоду пуног оклопа како за напад тако и за одбрану. Мачевање је војног типа и везано за низ дуелних радњи. У њему побеђује јачи, окретнији, бржи и онај ко се први снашао да нанесе ударац ногом, руком, лактом, саплете, изведе рвачки захват, отме противнику оружје... Мач се користи на све могуће начине, а најмање мачевалачки. Борба је, дакле, „прљава“ и у њој је дозвољено све. Мачевањем, дакле, не доминира техника већ инстинкт, дивљаштво, снага, насиље у коме борац чешће ломи кичму или удара противника у препоне негó убада или сече мачем.

Када је реч о учитељима најпознатија сачувана имена су: **Јоханнес Лихтенауер, Ханко Добрингер**, **Фиоре Деи Либери**, **Андреас Јуден**, **Јобс Ван дер Нисен**.

Кад је реч о документима до 14.века они су са једне стране мешавина мистицизма, алхемије и магије “савршеног покрета напада и одбране” а са друге стране пуког практицизма у форми збирки покрета, поза и мачевалачких трикова који нису систематски повезани у било какву технички јединствену целину вештине.Као прво овде треба споменути чувену таписерију из Бајеа (1066).

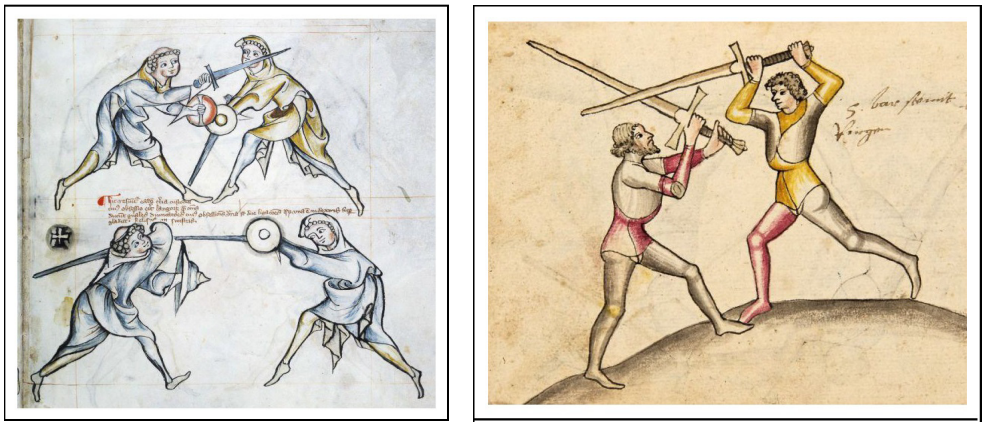
Таписерија из Бајеа, детаљ, 1066.

Ту су затим мноштво средњевековних минијатура којих највише има у разним хроникама, сагама и псалтирима од којих су најпознатије из “Macieowski Bible“ (1250), MC Cod. pal. Germ 848 – “Die Manessecihe Liederhandschrift“ (1300-1315) и “Chronicon (Hungariae) Pictum (1360), “*Queen Mary Psalter*” (1310–1320) а на којима су приказане разне технике употребе мача, штита итд.

"Macieowski Bible" (1250); "Die Manessesche Liederhandschrift" (1300-1315)

Када је реч о специјализовано мачевалачким књигама за сада су пронађени: „Манускрипт I. 33" („Walpurgis Manual") из 1320 године у коме је изложена техника борбе мачем и малим штитом, Манускрипт 3227a „Codex Dobringer" из 1389. године од Ханса Добрингера и трећи део Codex Wallerstein из 1400. године.

„Манускрипт I. 33",1320; „Codex Wallerstein„ (III део – 1400. година)

Нови век

Петнаести и шеснаести век

Почетком ренесансе постоје три врсте ратника: витези, војници и грађани. Сваки од њих има другачије оружје и опрему, начин борбе па и начин учења мачевања. Витез је средином 15. века „последњи мохиканац“ који осећа да је дошло време у коме је важније бити трговац или богати грађанин но аристократа. Он је све мање потребан племству (које више нема новца) за заштиту и борбу. Оптерећен старом славом својих предака, већ заборављеним и неважним племићким пореклом, веома осиромашен, најчешће јако начетог иметка, са већ избледелом опремом, по правилу пијаница, није верник колико богобојажљив, распустан, озлојеђена прзница, потрешен појавом ватреног оружја, без перспективе, окренут не више добрим делима већ лакој заради, без праве оданости краљу и својој земљи – дакле, готово типична пропалица често на граници закона. Витешке титуле више нису биле ствар престижа и постале су ствар трговине. Како се 15. век ближи свом крају витезови стичу украсни и забавни карактер.

Такође, многи краљеви више нису могли да издржавају витезове дајући им феуде већ су им плаћали по учинку. Краљ је тако од витеза тражио да му он обави одређени посао и за то га је платио. То су најчешће били витезови без земље и иметка или синови таквих витезова. С друге стране краљ би исто тако изнајмио и одређену врсту војника као што су стреличари или копљоноше који нису били витешког порекла. Тако се дешавало да се пешке раме уз раме боре витезови са обичним војницима.

Витези се у овом периоду користе још и за турнире – забаву племства и народа борбама на тлу и коњу. Витешке школе борбе предходних векова су готово нестале а у онима које још увек постоје савладавала се и вежбала само још вештина везана за турнирско мачевање. Но, ово је већ период краја турнира који ће почетком 16. века сасвим нестати.

Градови, па и грађански сталеж су у Европи крајем XV и почетком XVI века веома ојачали и материјално и културно. С друге стране за овај период је била карактеристична појава сталних ратова између градова, а око политичке, верске и територијалне власти.

Учење мачевања је, дакле, с једне стране било неопходно ради сопствене безбедности (посебно трговаца на путу) а са друге стране ради испомоћи војсци у заштити сопствених градова.

Но, то је био уједно и период све веће употребе барута. Парадоксално, баш појава ватреног оружја је иницирала развој и богаћење технике мачевања. Наиме, док је у средњем веку оклоп или штит имао одбрамбену функцију мач се користио само офанзивно. Од оног тренутка кад је због барута оваква одбрана постала неефикасна и морала се одбацити мачеваоци су морали користити мач и дефанзивно, повећати своју покретљивост тела и мачем изводити и сложенију врсту напада – бодом.

Такође, век раније се у мачевање уводе једноипоручни мачеви (који се користе и за напад и за одбрану) а коњаници почињу користити пун оклоп (због чега мач у рудиментарним формама користите и дефанзивно), па све то ствара потребу за све сложенијим техникама мачевања. Такође, у 15 веку се појављује и дворучни мач. Техника борбе дворучним мачевима тада постаје разноврсна и компликована и не заснива се на снази замаха већ на умећу полуге. Ови мачеви са техником полуга и циркуларних удара ће још веома дуго бити незаобилазно и моћно оружје грађана и плаћеника (ландскнехта) против коњаника, копљаника и хелебардиста. Обука у борби овим мачем била је сложена и захтевна и захтевала стручност.

Ово усложњавање технике за свој резултат је имало потребу за новим врстама учитеља и школа мачевања, пре свега оних који су имали кохерентнију теорију за ту нову праксу, а која је превазилазила капацитете вештине учитеља мачевања средњег века.

Полувојне и војне школе

Нови ратни концепти 15. века су налагали да сваки грађанин буде спреман да штити свој град. За заштиту града изнутра (одржавање реда) су грађани били организовани у градским четвртима и еснафима у виду разних милиција. Грађани припадници милиција су сами себи набављали оружје и сами су изводили обуку у оквиру својих удружења. Од милиција су се временом регрутовали и они који су се специјализовали за овај посао, а углавном за градске страже и они су били од стране града плаћани. Тако су настале градске специјализоване милицијске групе организоване у професионалне еснафе. Ове групе сачињене углавном од добростојеће богате господе су биле посебно распрострањене у Холандији и овековечене су у многим сликама фландријских сликара.

„Ноћна стража“ (1644), можда најчувенија слика Рембранта ван Рајна. Приказује мускетаре амстердамске градске милиције и заповједника њихових стража Франса Банинга Кока. Слика је наручена 1638. Поводом обележавања посете француске краљице Марије Медичи. Поред 18-орице насликаних војника милиције чија су имена позната, на слици су приказани и многи непознати пролазници. Краљевски музеј у Амстердаму.

Но, за услове већих окршаја закон је налагао да сваки житељ кантона ступи у народну војску тј. да буде обучен у мачевању, има своје оружје и бори се. Градске управе су за случај оваквих окршаја имале своје оружнице и арсенале за ратну опрему.

У том смислу је мачевање уопште у периоду ренесансе доживело своју популаризацију и није више било сматрано тајном, мистичном и окултном науком коју могу упражњавати само витезови аристократе. Тако су из витешких школа углавном настале разне полувојне и милицијске школе мачевања.

Милицијска група, Франс Халс, 1637.

Најсавршенији вид наведеног организовања су имали Швајцарци. Војној обуци су морали приступити сви мушкарци још од 14. године и свако од њих је био дужан да се самостално обучава. Никог није занимало да ли је он налазио за то учитеља или је сам вежбао на лутки или

својим друговима али је био дужан да пред комисијом општине покаже своје умеће баратања оружјем – најчешће хелебардом.

Официри светоī Андрије, Франс Халс, 1633.

Ове полувојне школе су биле карактеристичне за сваки град понаособ. Полувојних школа мачевања широм Италије било на десетине и свака је имала свој стил и карактеристике у зависности од оснивача или владара града. Од ових школа су касније, када би поједини цивили прихватили војни позив тј. плату за своје ратне услуге, постајале војне школе. У њима се мачевање учило у склопу осталих борбених вештина али и у духу војне технике мачевања. Тако се мачевање у војним школама развијало, од тог тренутка, властитим током еволуције.

Са 16. веком фунцију витеза скоро у потпуности преузима војник који уједно постаје нова, независно организована борбена јединица. Тако грађани постају војници само у критичним ситуацијама док за све остале околности плаћају професионалне војнике организоване у војске. Борба више није индивидуална ствар витеза јунака или организованих грађана већ колективна ствар уређеног војног строја којим се командује. Судари војски тог периода све више подсећају на сударе фаланги из времена Александра Македонског. Тактика је била одбрамбена јер су војници били заштићени зидинама. Носили су делимичне оклопе – грудне, шлемове, гвоздене шешире. Користили су самостреле, лукове, копља, мачеве. У овим војскама су обуку водили професионални учитељи борбених вештина. По суштини ова прва пешадија била је саздана као регуларна армија са строгом дисциплином стројевих радњи, наоружана хелебардама, партизанама, копљима… са великим бројем војника (нпр. шпанска војска за време Филипа II је имала 50 хиљада војника у једном строју).

Но, војника у време великих ратова није било довољно па се све више ангажовала посебна врста професионалних војника ландскнехта, а који су имали сопствене војне школе за своју обуку.

Ландскнехти су се појавили крајем 15. и почетком 16. века. Реч је о плаћеницима. То су били професионални војници који нису припадали ни једној војсци а често су били и избачени из војске. То су већином синови занатлија и сељака који су због беде били принуђени да се баве ратовањем. Они су преузели одећу, опрему и тактику по узору на војни систем швајцарске конфедерације. Њихове услуге обучених ратника су требале често многима како заштите ради тако и напада ради. Многи градови су их изнајмљивали за одбрану (нпр. при опсади Беча градске власти су запослиле 1700 ландскнехта који су имали одлучујућу улогу у одбрани града приликом пробоја турске војске кроз оштећене зидине града). Они су често, кад нису имали посла, били скитнице, убице које су отимали, убијали, палили, пијанчили, богохулили. Често су се узајамно сукобљавали – били оно што се данас зове „пси рата“. Многи документи показују да им је чест „бизнис“ био „заштита“ тј. док су једни чинили насиље над неким тај неко је морао да их изнајмљује како би га они „штитили“ од њихових компањона са којима су касније заједно делили зараду.

Ландскнехти

Ови најмници су били крволочни и убијали су често и из задовољства. Било их је највише у Немачкој али су се током верских ратова расули широм Евопе и могли су се наћи и у другим земљама. За ландскнехте је било карактеристично да су били наоружани тешким дворучним мачевима – тврђавским мачевима. Осим дворучним мачем били су наоружани и још једним краћим једноручним мачем са веома специфичном накрсницом. Користили су често и дуга копља. У свакодневном животу ландскнехти су били груби, сирови, разметљиви са својим новцем јер су га често имали у изобиљу. Носили су одећу која је пркосила друштвеним нормама а у понашању се нису обазирали на стандарде. Свима су желели показивати да су слободни од државе и Бога и да себи могу приуштити шта хоће и како хоће.

Цивилне школе

Нелиценциране цивилне

Грађани 15. и 16. века који су морали да се обучавају у мачевању ради заштите свога града није занимала само војна техника мачевања првенствено намењена инерцијалном оружју (тешким или средње тешким једноручним, једноипоручним и дворучним мачевима) и то у борби у метежу или коњици. Грађани су се и у миру кретали градом, путовали.... Они тада не носе тешке војне мачеве, шлемове и заштитну опрему. С друге стране мачевање које се упражњава у цивилне сврхе је усмерено првенствено на технику индивидуалне борбе (двобој и дуел) и то средње тешким једноручним мачевима које цивил може носити испод плашта или у руци док иде градским улицама. Оно је намењено за грађански двобој, за заштиту од разбојника, или просто забаву у време мира.

То је период у коме у моду улази мач рапир који се претежније користи за бод (однос бода према сечењу 60:40).

Грађани су цивилну технику мачевања, дакле, морали да уче не у војним већ цивилним школама мачевања. Такве школе су прво отваране (заправо оне су само одржавале традицију школа за »шампионе«) у Шпанији. Тако се спомињу Школе из Леона, Толеда и Ваљадолида као врло популарне али њихова имена и учитељи нису сачувани. Први шпански учитељи мачевања чија су имена сачувана су били Пона од Перпињана и Педра де Торе.

У централној Европи су цивилне школе мачевања настајале из грађанских милицијских школа зато што су градске милиције временом и саме одбациле војне мачеве а преузеле рапире за потребе одржања реда у градовима јер су грађани све више били наоружани овим лакшим мачевима.

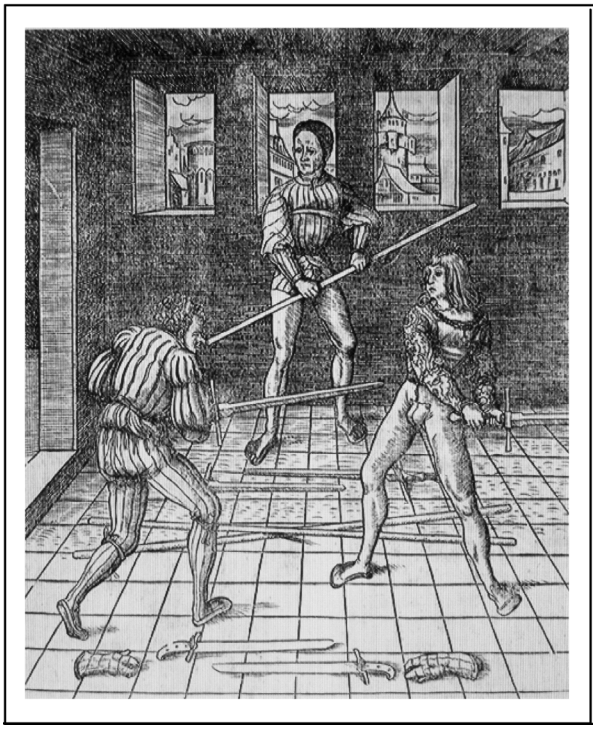
Трећу врсту школа су отварали шампиони из периода заступничког двобоја тј. изнајмљени

дуеланти и мачеваоци навикли на непрестане индивидуалне дуеле по бандама и између банди (жонглери, акробате, плесачи с мачевима или ратни ветерани добро упућени у вештину).

Ове школе цивилног мачевања су најчешће радиле по крчмама, скривеним местима и опасним јазбинама које су изнајмљивали за свој рад шампони и акробате са мачевима. У њима се скупљао и разни полусвет, водили су се двобоји за паре и клађење, а ту су се скупљале и плаћене убице. Ове школе су често биле затваране и брањене али су изнова отваране или су радиле илегално.

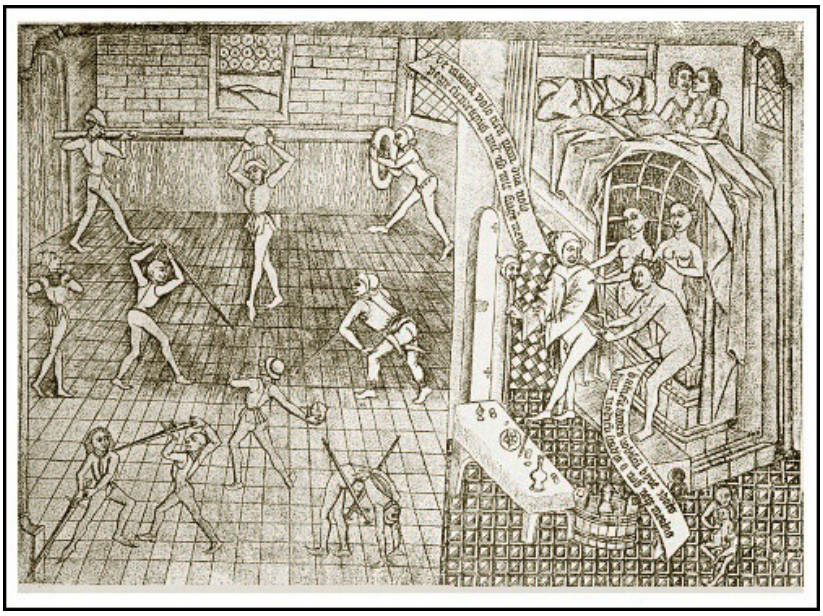
У првим цивилним школама мачевања с краја средњег века техника мачевања је била веома груба и на јако ниском нивоу. Није још увек било одређене теорије па ни система обуке. Велики мачеваоци и први познати учитељи су били више практичари и са склоношћу да своје знање обавију велом тајновитости како би се заштитили од плагијатора и шарлатана.

У почетку су у тим школама кориштени војнички мачеви и војничка техника која се користила не само у рату већ у дуелима. Касније, са појавом рапира и ширењем шпанске школе мачевања лагано се почниње диференцирати техника војног и цивилног мачевања. Постојали су и национални утицаји. Наиме у северним земљама (Немачка, Швајцарска, Енглеска) више се вежбало теже оружје и војне технике (дворучни мач, штит, тешки једноручни). “Постоје докази који упућују да је у 16. веку немачки мачеваоц био много ефикаснији у коришћењу дворучног мача, мача и штита и дусака него било који други човек у Европи.” (Кастл). С друге стране, међутим, у јужним земљама (Шпанија, Италија...) значајно ситуација је била обрнута и ту су се користили једноручни мачеви лакшег типа – рапири.

Час мачевања Максимилијана I,
Hans Burgmaier, 1506. godine

И концепције рада првих школа мачевања с краја средњег века и почетком новог века, а делимично и касније, била је за данашње услове веома необична. То су најчешће били затворени простори у којима се уз вежбе мачевања истовремено јело, пило и свирало уз публику. Многи од тих простора су служили и за истовремено вежбање акробатике и жонглерства а имали и топла купатила као и простор јавне куће са собама и креветима.

Школа мачевања из 1464. године. У њој су осим мачевања вежбани акробатика и жонглерство а у склопу истог простора је била крчма са јелом, пићем, купатилом и јавном кућом.

Лиценциране цивилне школе

Непрестано прогањање и лош глас навели су поједине учитеље мачевања да свој занат у XV и XVI веку правно регулишу тако што ће се удружити у гилде (еснафе) као и све друге занатлије а свој рад регулисати строгим прописима. Тако окупљени славни учитељи оснивају своја прва удружења бранећи организовано бављење мачевањем свакоме ко није од стране њих прихваћен и лиценциран.

Свако ко је хтео да се бави подучавањем у мачевању морао је да прође јавне испите и низ процедура како би ступио у удружење и показао се довољно вештим да буде учитељ. Ко то није хтео био је суочен са њима и „било би му понуђено да се бори са сваким понаособ или са свима заједно и онда би или завршио исечен на комаде или би постао члан удружења под њиховим правилима."

Први писани пропис о раду једне мачевалачке школе (удружења) пореклом је из Немачке и датира из 1474. године и реч је о чувеном братству Св. Маркуса (по »светом, силном и небеском кнезу светом Марскену – Маркусу). На скупштинама су мајстори (учитељи) братства бирали старешину братства. Само они који су били »заветовани мајстори мача« са положеним испитима могли су да бирају нове мајсторе мачевања, који су и сами морали да полажу прописане испите. Пошто су скупови били затвореног типа само је церемонија проглашавања била јавна и са приказивањем. Млади мајстори (учитељи) мачевања су добијали парадни мач крстастог типа. Тада се добијала и повеља (сведочанство) – мајсторско писмо.

Но, строгом избору нису били изложени само учитељи већ и полазници – ученци. Није могао бити свако ко је хтео ученик мачевања (зато су постојале илегалне школе). О томе колико је пажње посвећивано избору ученика говори и податак да је у Немачкој учење мачевања, у почетку, било законом дозвољено само занатлијама, писцима, почасним грађанима и синовима професора. До тог времена ученици су могли бити само племићи. Овом братству право приступа још нису имали студенти, који нису имали ни законску дозволу за јавно мачевање.

Углед учитеља (касније професора) мачевања, као и братства Св. Маркуса постао је још већи када је цар светог римског царства Фридрих III отац последњег немачког витеза Максимилијана I, издао 10. августа 1487. године чувено писмо привилегије. Овим писмом се учитељи (професори) мачевања стављају под ЦАРСКУ ПРИВИЛЕГИЈУ. У привилегији се наглашава да »школе мачевања и часове мачевања за новац, могу да оснивају и дају, односно држе, само они који имају звање професора мачевања. То звање могу да стекну: кнежеви, дворјани, духовници, лаици и клерици, прелати, грофови, мајстори, градоначелници, витезови, господа, слободњаци, судије, намесници....«

27. септембра 1512. цар Максимилијан I потврдјује све ове привилегије другим писмом и још додаје да се на завршном испиту издаје диплома на којој мора да се налази царски (његов) печат. Овај прво поменути документ привилегија, мачевању и звању учитеља (професора) мачевања доноси титулу првог и најстаријег привилегованог занимања у историји Европе.

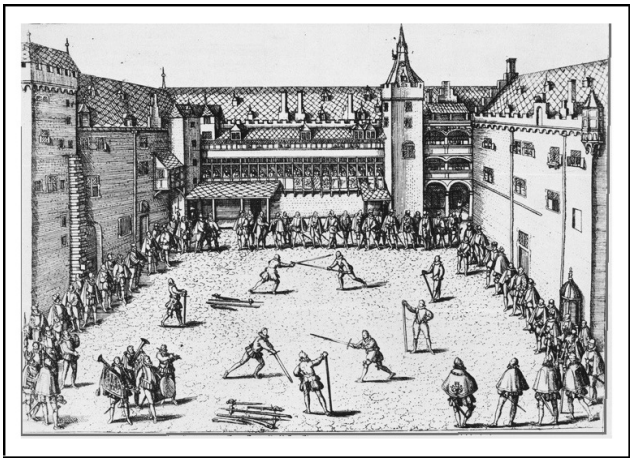
Друге најпознатије школе мачевања у Немачкој су биле „Federfechter“ и „Klopffecther“. Сва ова легализовна мачевалачка удружења су имала своје јавне просторе у којима раде и то нису биле „јазбине“ у којима се скупља полусвет. У тим школама су се вежбале не само све технике мачевања разним врстама мачева већ и борба разним другим врстама оружја. Вежбе су извођење по ритму ударања у под штапа учитеља или уз звуке добоша или музике. Упутства за врсту, почетак и крај мачевалачких акција су се давала и гласом у форми јасних војничких команди. У многим од школа је остала и даље пракса служења јела, пића и забаве.

Школа мачевања у Немачкој, Мајер, 1560

Најразвијеније и најпознатије школе мачевања у том периоду су држали Италијани. Они су углавном мачевали шпанским стилом који су преузели од Шпанаца који су током 15. и делом 16. века били највећа војна сила у Европи. Но, средином 16 века и Италијани почињу да формирају све више сопстевни стил мачевања из којег ће се формирати две најпознатије школе: болоњска и венецијанска.

У Француској школе мачевања нису постојале све до друге половине 16. века када су их основали италијански мајстори који су путовали и подучавали мачевање широм Европе. Поред Италијана и Немци и Швајцарци су били веома тражени од стране француске аристократије као учитељи мачевања и борења.

Мачевалачки турнир у школи мачевања у Диселдорфу, 19 јуни 1585

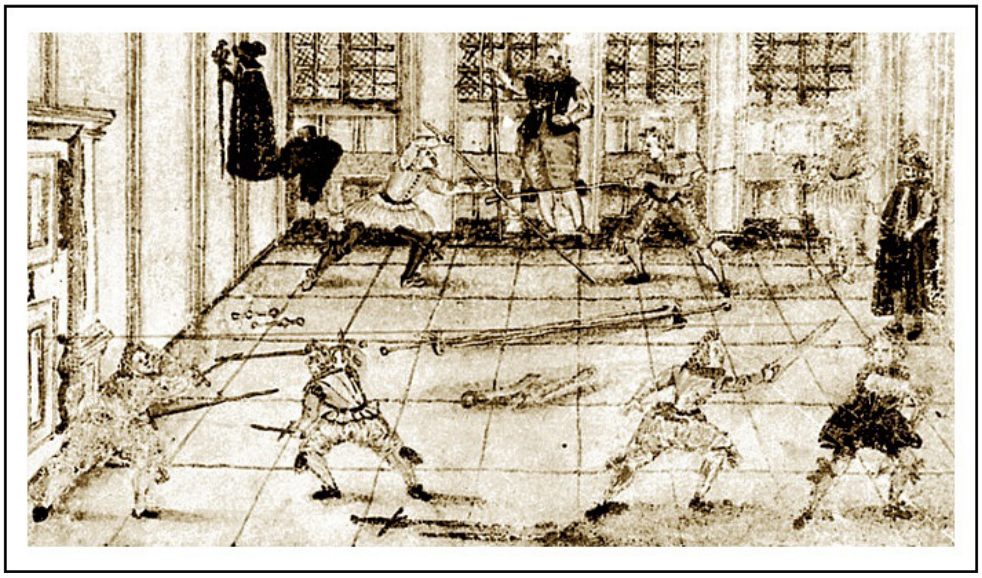
Мачевање је у Француској, међутим, званично утемељено као академска вештина 15. јуна 1567. године. Заједница мачевалаца добија име Академија учитеља мачевања и то је претеча данашње Академије оружја. Тада је Шарл IX дозволио француским учитељима мачевања: Коефит, Ланглоа, Гуси и де Лор да потпишу историјски документ који

је дефинисао статус »Учитеља мачевалачке вештине« (maistres joeurs et escrimeurs d' epee) и регулише уједињење у асоцијацију (Академију). У документу се између осталог, а везано за права и обавезе асоцијације каже:

»Академија:
- Проглашава два заступника
- Обавезује на двогодишње служење у звању учитеља мачевања у сали ради добијања дипломе учитеља мачевања.
- Јавно представља учитеља мачевања после те две године
- Контролише сале за мачевање посредством свог заступника
- Омогућава удовицама коришћење сале покојног мужа уз ангажовање учитеља мачевања«.

Признати од краља и француски учитељи мачевања почињу да оснивају своје школе.

Звање учитеља мачевања је у Француској од тада било на веома високој цени па познати учитељи мачевања из Шпаније, Италије и Немачке све више долазе на позиве у Француску и Енглеску да уче разноврсности својих оружних умећа. У то време ће шпанска школа мачевања, која је била доминантна у 15 и 16. веку, полако бити замењена јужно италијанском (наполитанском) школом која ће владати 17. веком, чак и у Француској где су је предавали италијански учитељи мачевања.

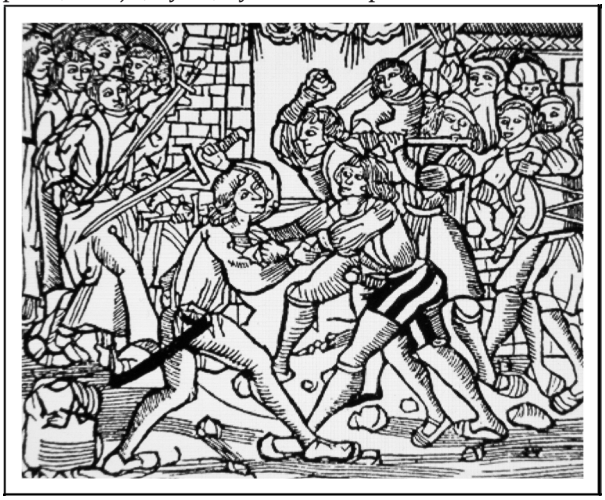
Школа мачевања у Штутгарту 1586.

Но, статус школа мачевања и учитељ мачевања се мењао како су се и друштвене околности мењале. Тако у низу европских земаља (Немачка нпр.) школе мачевања су почеле да добијају »мандате«. Оне су затваране и отваране по потреби. У том смислу постоје документи који говоре да се 1561. године школама мачевања поново дозвољава даљи рад, као и документи да се све школе мачевања у Немачкој »због високе смртности« 1585. године затварају, а да се 1615. чак и забрањују. У забранама рада школа је имала утицај и црква која је забрањивала двобоје. Тако нпр. 1563. године Црквени Концил дуелисте и краљеве земаља у којима су дуели дозвољени осуђује на екскомуникацију због злочина против божанских закона који има двоструко грешну жељу – убиство и самоубиство

Учитељи мачевања су се, у складу са овим околностима, у многим земљама Европе почели затварати и прогањати а професија забрањивати. Но, то је већ било време када дуго постоје династије учитеља мачевања па се мачевање и професура везана за њега селе на европске универзитете и кнежевске дворове.

Лиценциране академске школе

У 15. веку је био веома распрострањен анимозитет између студената и грађана (занатлија). Овај анимозитет је за резултат имао сталне спорове, свађе, туче, сукобе и борбе мачевима.

Борба студената и занатлија у Ерфурту ин 1509.

Све забране овакаквих сукоба нису доносиле резултат, као ни забрана ношења мачева за студенте (изузев за студенте племиће – Цар Максимилијан I, 1514). Из тог разлога су универзитети почели да усмеравају студентски нагон за борбом у институционалну форму. Мачевање се тада почиње учити и вежбати на универзитетима уз јахање и плес. На универзитете долазе као професори најпознатији учитељи мачевања из највећих грађанских мачевалачких удружења и еснафа Италије, Шпаније и Немачке. Часови мачевања на високошколским институцијама су били у почетку привилегија само племства јер једино су студенти племићи имали право (универзитетску повластицу) да носе мач. Тек је са периодом краја XVI века дошло, по овом питању, до изједначавања студената грађанског сталежа са племићима.

У то време се учењу мачевања на универзитету придаје огроман значај и оно постаје темељ једног од најважнијих војних предмета (егзерцир). Тако нпр. универзитет у Јени (1550) а затим и у Роштоку (1560) је запослио првог привилегованог професора мачевања.

Студенти мачеваоци на Универзитету у Тибингену, "Illustrissimi WIrtembergici", Neuffer Christoph, 1589.

До краја XVI века сви универзитети у Европи су имали професоре мачевања а мачевање се изједначило са науком. Углед и значај професора мачевања је био толико велик да су се универзитети бирали по професорима мачевања а не по другим предметима и областима. Студенти су имали различит став и гарде мачева у зависности од универзитета и тако су се распознавали. Ово је важило и за сечива мачева која су често носила ознаке универзитета из Јене, Витенберга, Лајпцига итд.

Но иако су на тај начин власти смањиле број дуела број регулисаних двобоја студената је порастао јер су они почели самовољно (и против закона) да носе свуда своје мачеве и изазивају мачеваоце других удружења. Студентима је из тих разлога било забрањено да одлазе у школе мачевање ван универзитета а на универзитету је уведена конфискација мачева уз новчану казну. Најстарија наредба из 1684 на Јени говори о забрани и претњи казном од три године тамничења или четири године робије.

Дворске школе

Аристократија је у оквиру витешких редова током целог средњег века повлаштено учила мачевање у витешким школама. Крајем 15. века са нестанком витештва витешке школе се практично гасе (задржале су се још мало и то само за потребе припрема племства за турнире, а

који и сами полако нестају). Аристократија није хтела да посећује грађанске школе мачевања па је организовала властите – дворске. У ту сврху се ангажују познати учитељи или војни официри племићи који држе часове мачевања дворској аристократији. Дворске школе мачевања не постоје само као велике школе у којима на десетине племића вежбају мачевање са својим учитељима. Оне исто тако, можда чак и чешће, постоје само као дискретни индивидуални часови мачевања у двору као део општег образовања. Техника мачевања у дворским и цивилним школама мачевања је углавном била иста. Разликовао се само статус ученика.

Путујуће мачевалачке групе, игре и плесови

Из времена средњег века и лутајућих циркуских група је у новом веку у многим земљама преузета и створена традиција народних игара и плесова са мачевима. У оквиру ових светковина су мачеваоци пред публиком на најразличитије начине показивали своју вештину уз звуке бубњева, труба и других инструмената.

Таквих плесова је било пуно и готово свака земља је имала неки свој који је попримио национални карактер. Било је, међутим и плесова који су имали интернационални карактер. Међу њима је најпознатија "кумпанија" која се играла у готово свим медитеранским земљама.

Борбени плесови: „кумпанија" на Корчули

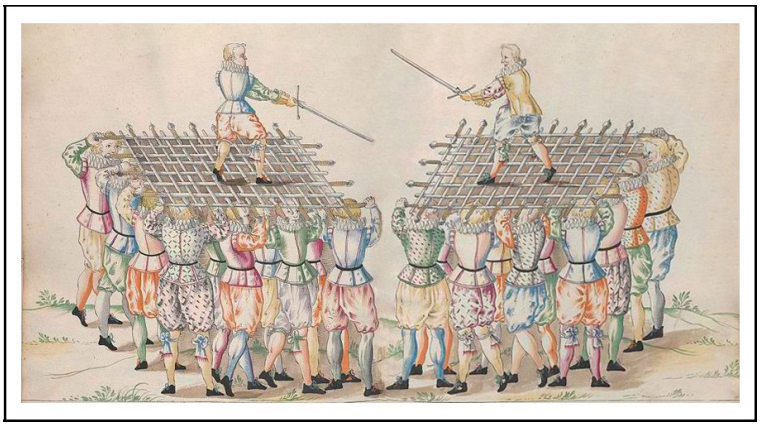

Борбени плесови Медитерана, „морешка" на Корчули

Борбени плесови Медитерана, „морешка" у Грчкој

У том мноштву плесова најатрактивнији је био чувени, већ поменути, немачки плес „Руже и змије“ са великим дворучним мачевима који је био веома распрострањен током 16. века

Плес са дворучним мачевима, Codex 10799 из 1623. ɪодине, неɒознаɒи ауɒор

Познат је и плес месара. Овај плес се изводио на други дан ускрса. На врху ношена би се мачевала двојца. Такође постоји и трауштајнерски плес тешким мачевима.

Сви наведени плесови су извођени или независно или у склопу разних прослава и светковина верског или народног карактера.

Плес мачевима усклоɒу ɒрославе дана Свеɒоī Ђорђа, деɒаљ īрафике Пиɒера Брojīела, 1565.

Плес мачевалаца у Нирнберīу 1600

Стил мачевања, школе, учитељи и књиге

У овом периоду више не говоримо о мачевању које је исто у рату и цивилству већ се те две врсте мачевања деле. Оклоп је код цивила скинут док је војска задржала делимични оклоп (кираса, шлем...). Војска почиње користити средње тешке мачеве а грађани рапире које могу свакодневно носити свуда уз одело (реч рапир долази од шпанског espada ropera, што значи „мач за одело“). Зато што мачеви постају лакши и више се користе за бод негó за сечење технике мачевања средњег века бивају замењене новим техникама јер ново оружје тражи и нове технике употребе.

Пошто мач престаје бити само офанзивно оружје и почиње се све више користити и за одбрану не само технички већ и буквално јер су га грађани носили ради личне заштите са 16. веком оно добија и ново име. Наиме, од тада се вештина мачевања назива »вештина одбране«: енглески (fencing and defence) и италијански (scheram) и француски (escrime). И док се мачевање у средњем веку и периоду варварства заснивало на офанзивним акцијама са обе стране (на напад се одговарало контранападом) тј. на борби „у судару“ мачевање новог века почиње да се развија на принципу одбране: на противников напад се одговара дефанзивном радњом – измицањем

или ескивирањем уз истовремени блок. Дакле, на дистанционој борби из које следе узврати на нападача. Мачевање тек тада постаје, у пуном смислу те речи, комплетна вештина размене напада и одбрана мачем у борби.

Мачевање, међутим још увек задржава дух грубости, снаге, насилности и рустичности као ехо средњевековља. То значи да и ако се већ изводе технички захтевне радње мачем које захтевају вештину оне су још увек помешане са низом грубости и дивљачких и бруталних покрета. Из овог разлога се у школама мачевања увек упоредо са борбом једноручним мачем учи и борба дворучним мачем, штитом, тесаком, ножем, рвање, бокс…

Но, док је у предходном периоду рвање, инстинкт, снага и окретност доминирало над мачевањем овде се они већ односе равноправно са мачевањем, и борац може борбу да заврши не само вештом радњом мачем већ и ударцем, хватом… Другим речима мачевање почиње да се цивилизује.

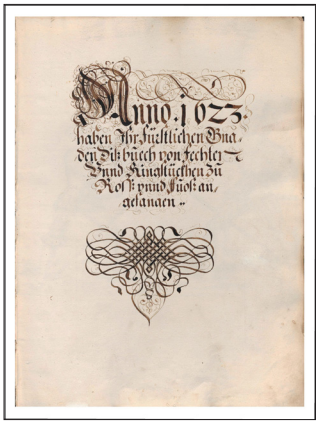
Goltzius -Conraad 1590.

За учење и вежбање мачевања се почињу користити велики затворени простори као што су позоришта, дворане и сале али и отворени простори као што су градски тргови, но ови простори још нису били специјализовани за мачевање.

Приступ мачевању као вештини који је у средњем веку био мешавина пуког практицизма и мистицизма са ренесансним рационализмом улази у сферу геометрије, математике и механике тежећи да постане наука (scientia), вештина (destreza) и уметност (kunst). Но, овај приступ није захватио свуда подједнако маха, Наиме, док је учење шпанске школе мачевања захтевало познавање геометрије, механике, природне филозофије и метафизике Италијани, Енглези и Немци су тежили практичнијем приступу и поједностављивању вештине.

Ипак, без обзира на све то је био период када се о мачевању као вештини, широм Европе пише мноштво књига. Њих су писали или у њиховом стварању су учествовали учитељи мачевања, оснивачи школа, али и познате личности (Микеланђело, Дирер…).

Књиīе уметничка дела, "Gründliche Becshreibung der Kunst des Fechtens", Joachim Mayer 1570; "Codex Vindob. 10799", анонимус, 1623.

Но, док су књиге о мачевању до 15. века углавном пуки практични приручници са грубим приказима обичних техничких радњи без неке нарочите уметничке вредности ситуација се са 15. веком мења.

„Libro se armas Doctrina para el Resguardo …", A.C.O. 1750-60.

Могло би се рећи без претеривања да од 15 па све до 19. века књиге о мачевању су права уметничка дела у форми цртежа, дрвореза, бакрореза, графика, гравира…, а које су често радили велики мајстори сликарства као Dürer, Michelangelo, Maarten van Heemskerck итд. Овакав начин излагања мачевалачке вештине – уметнички, трајаће готово све до средине 19. века када се књиге поново пишу као пуки, уметнички безвредни, практични приручници (мануали) испражњени од сваког другог садржаја осим прагматичног.

Умешнички прикази мачевања: једна од 24 гравире из „Art of defence“ из 17. века непознашог аушора и једна од 8 гравира из „Fencers and Wrestlers“, Maarten van Heemskerck, 1552

15. vek

У Европи је на гласу у 15. веку било тридесетак учитеља. Најпознатији међу њима су били: **Lippo Dardi, Fiore Dei Liberi, Johannes Lecküchner, Hans Talhoffer, Hans Folc, Paulus Kal, Antonio di Luca, Pedro Monte, Martin Siber, Filipo di Vadi, Peter Von Danzig, Konrad Kyeser, Peter Falkner...**

Најпознатија писана дела о мачевању из овог периода су: **„1400(c) – Gladiatoria – Vienna“,** anonimus (oko 1400); manuskript **»Fior di Battaglia«** Fiore dei Liberi (1404); **»Flos Duellatorum«** од истог аутора али из 1409. године; **»Modus Dimicandi«** Hans Beringer (1416); “**Codex 5278**“,Konrad Kyeser (1428); „**Gladiatoria«,** непознати аутор 1430. i 1435-40, “**Codex Vindobonensis B 11093**“ непознати аутор(1440); **“Fechtbuch**”, Sigmund Ringeck (1440s); **„Talhoffer Fechtbuch“ (Ms.Chart.A.558 – 1443, Ms.XIX.17-3 – 1446, Ms.Thott.290.2º – 1459, Cod.icon. 394a – 1467)**, Hans Talhoffer (1450 i 1459); **„Codex Danzig“,** Peter von Danzig (1452); **“Fechtbuch**”, Paulus Kal (1460s); “**Codex Iconongrafico**“ (1467), **“Codex Wallerstein”** (Vom Baumans Fechtbuch) (1400-1470);

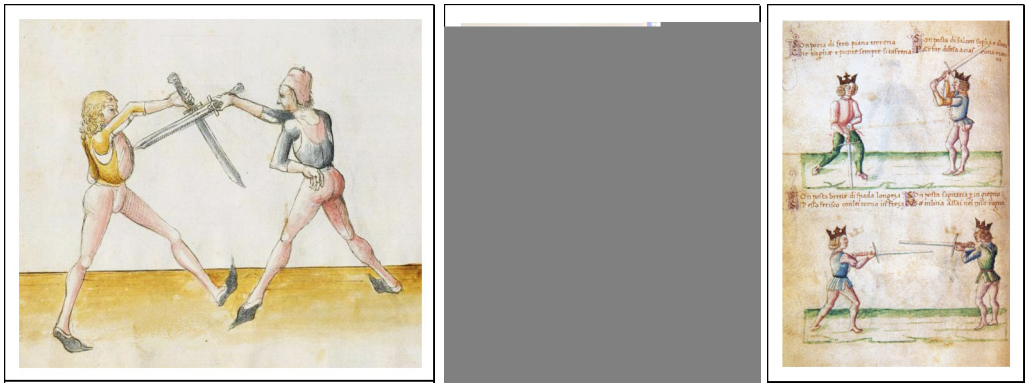

Fiore Dei Liberi, »Fior di Battaglia« (1404)

„1400(c) – Gladiatoria – Vienna“, *anonimus (oko 1400);* **MS 39564 („Additional Manuscript“)**,*anonimus, sredina 15. Veka;* **„Codex Wallerstein“,** *1400-1470*

“Cod. Pal. Germ. 430”, Johannes Lecküchner (1478); “**Ambraser codex**“, Hans Talhoffer (1480-1500); **„Mittelalterliche Hausbuch von Schloss Wolfegg”,** Gaukler-Artistenbild (1480) “**Gladiatoria Dimicandi**“, Filippo di Vadi (1482); “**Kunst des Messerfechtens**“ Johannes Lecküchner (1482); “**De la Palestra**“ Pedro Monte (1492); **„Gladiatoria (CL.23842)“,** nepoznati autor (1495); “**Manuskript KK5012**“, Peter Falkner (1495)...

„Kunst des Messerfechtens“, *Lecküchner Hans, 1482;* **“Cgm 1507”**, *Paulus Kal, 1460;* “**Gladiatoria Dimicandi**“, *Filippo di Vadi, 1482*

„Mittelalterliche Hausbuch von Schloss Wolfegg”, *Gaukler-Artistenbild, 1480*

16. vek

И у овом периоду је на гласу било тридесетак учитеља од којих су најпознатији: **Andre Paurfeyndt, Hans Lebkommer, Antonio Manciolini, Achille Marozzo, Camillo Agrippa, Hijeronimo de Caranza, Giacomo di Grassi, Meyer Joachim, Paulus Hector Mair, Sainct Didier, Camillo Palladini, Viggiani Angelo, Saviolo Vincentio, George Silver, Luys De Narvaez, Vilhalm Huter, Antonio Manciolino, Francesco Altoni, Antonio Lovino, Antonio Pagano, Alfonso Fallopia... Неки од поменутих учитеља су радили у периоду 14-15. век а неки у 15-16. веку.**

“Das Fechtbuch”, *Albreht Direr, 1512;* **“Cod. S.554 Manuscrit dénommé Solothurner Fechtbuch”**, *Paulus Kal, 1506-1514*

Неки од наведених учитељасу имали већи значај као теоретичари и истраживачи, неки као практичари, а неки као приказивачи и феноменолози вештине свог времена. Кад је реч о књигама, за сада је познато мноштов наслова од којих су најпознатији і: **„Eyb Kriegsbuch (MS B.26)”**, Ludwig VI von Eyb, 1500; **“Codex Amberger”**, anonimus, 1500;

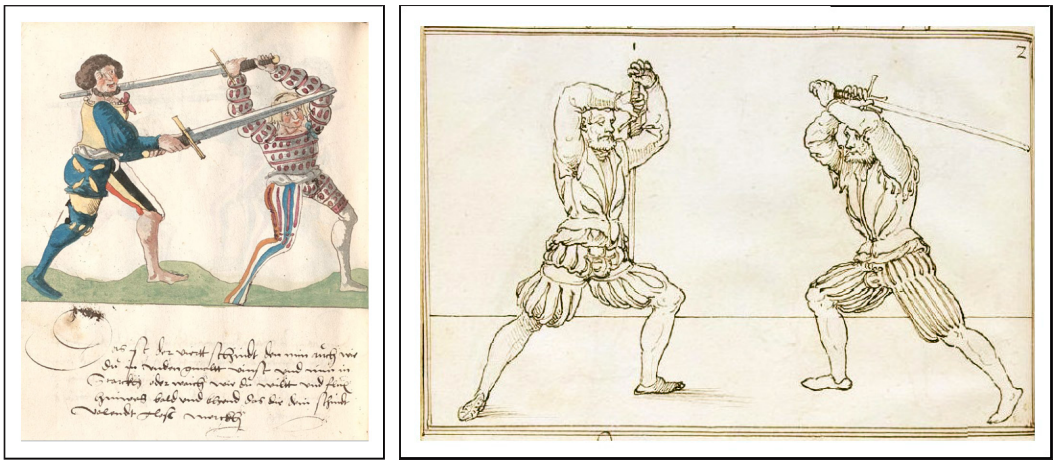
“Codex Amberger”, *anonimus, 1500;* **“Eyb Kriegsbuch (MS B.26)”**, *Ludwig VI von Eyb, 1500*

“**Cod. S.554 – Manuscrit dénommé Solothurner Fechtbuch copie de manuscripts de** Paulus Kal (1506-1514); “**Libro del exercicio de las armas**“ Pedro Monte (1509); “**Goliat”,** аутор непознат – група аутора (1510-1520); **“Das Fechtbuch”,** Albreht Direr (1512); **“Foundation of the Chivalric Art of Swordplay**“**,** Andre Paurnfeindt (1516);

»Albrecht Duerer's Fechtbuch”, Albreht Direr(1520); „**Cod.I.6.2º.3«, „Cod. Cgm 3711“ i „Cod.I.6.4º.5**“,**“The Art of Fencing by Lienhartt Sollinger“,** Jörg Wilhalm Hutters (1520-1523); **„Der Allten Fechter grundtliche Kunst“,** Johannes Lecküchner, Johannes Liechtenauer… (1529); “**Opera Nova**“, Antonio Manciolino (1531); **»Fechtbuch”**, Gregor Erhart (1533);

“Foundation of the Chivalric Art of Swordplay“**,** *Andre Paurnfeindt, 1516*

»The Art of Fencing by Lienhartt Sollinger«, *Jörg Wilhalm Hutters ,1520-1523;* **"Codex I.6.2.4",** *Jörg Breu, 1545*

„The Ancient Fencer's Beginning Art", Johannes Leckuechner (1531-1537); **"Tratado de Esgrima",** Francisco Roman (1532); "**Opera Nova**", Achille Marozzo (1536); „**Monomachia ovvero Arte di Scherma«,** Francesco di Sandro Altoni (1539); **„Codex I.6.2°.5",** Siegmund Schinning (1539); **"Hans Medel Fechtbuch",** Hans Medel, 1539;

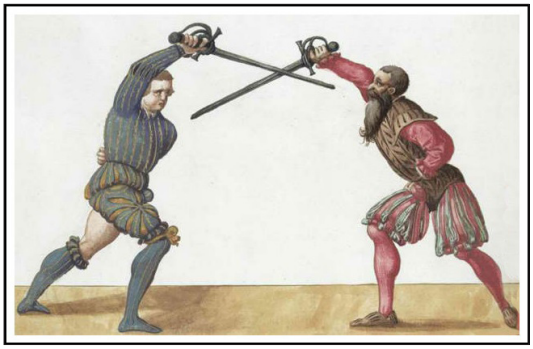
"Hans Medel Fechtbuch",
Hans Medel, 1539

Opus Amplissimum de Arte Athletica« I I II, Paulus Hector Mair (1540); **"Codex I.6.2.4",** Jörg Breu (1545);"**Rast Fechtbuch**", Antonius Rast (1553); **„Disciplina dell` Arme",** Marco Antonio Pagano (1553); **"Manuskript A.4º.2",** "**Trattato di Scienza d Arme**", Camillo Agrippa (1553); **„Maister Lichtenauer's Fechtkunst – Cgm 3712**", Lichtenauer, Johann (1556); **»Fechtbuch die Ritterliche Manniche Kunst und Handarbeyt Fechtens...«,** Lebkommer Hans (1558); **"Joachim Meyers Faktbok (MS A.4o.2)"**, Joachim Mayer (1560);

*"***Goliat",** *1510-1520;* **„Der Allten Fechter grundtliche Kunst",** *Johannes Lecküchner, Johannes Liechtenauer... , 1529;* **»Fechtbuch die Ritterliche Manniche Kunst und Handarbeyt Fechtens...«,** *Lebkommer Hans ,1558*

"The Discourse of Acamillo Palladini ", Acamillo Palladini (1560); **"Talhofer Fehtbuk",** Hans Talhoffer (1561); **Joachim Meyers Faktbok (MS A.4o.2),** Joachim Mayer (1560); **"Lo Schermo",** Angelo Viggiani (1567); **"Gründtliche Beschreibung der Kunst des Fechtens",** Joachim Mayer (1570);

“Opus Amplissimum de Arte Athletica“, *Paulus Hector Mair, 1540;* **Joachim Meyers Faktbok (MS A.4o.2),** *Joachim Mayer, 1560*

“**De La Philosophia de las Armas**“, Hieronimo de Caranza (1582); »**Lectiones auf das Einfachen rappier“,** Hans Wilhelm Schöffer von Dietz (1569); “**His True Arte of Defence**“, Giacomo di Grassi (1570); »**Dell'Arte di Scrima Libri Tre«,**Giovanni dall’Agocchie (1572); “**Traicte Contenant les Secrets du Premier Livre sur l Espee Seule etc.**“, Sainct Didier (1573);

Ремек дело сликарске уметности 16. века: **“Gründtliche Beschreibung der Kunst des Fechtens”,** *Joachim Mayer, 1570. i Tobias Stimmer, илустратор Мејерове књиге, 1587.*

“**Lo Scherm**“, Viggiani Angelo (1575); »**De Veris Principiis Artis Dimicatoriae«,** Heinrich von Gunterrodt (1579); **“La Scienza dell` Arme”,** Antono Lovino (1580);

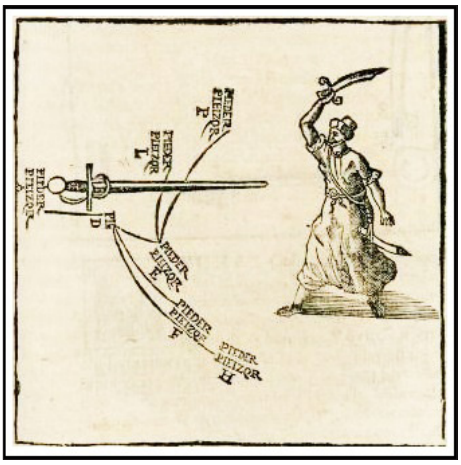

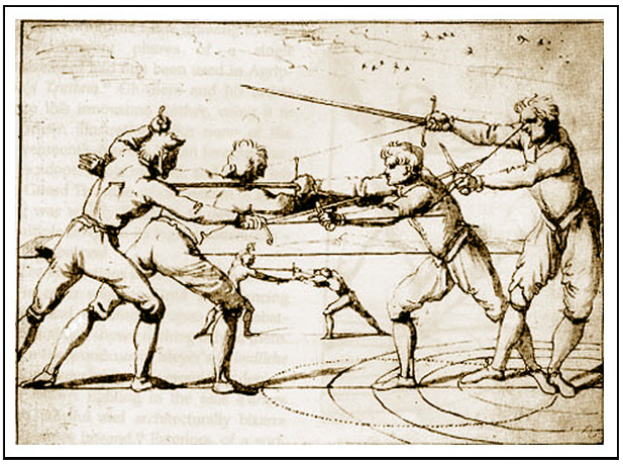

Antonio Lovino, “La Scienza dell` Arme” 1588

“De la filosophia de las armas y de su destreza...”, Jerónimo Sánchez de Carranza (1582); **“Regole do Molti Cavagliereschi Esserciti”**, Frederico Ghisliero (1587); **“His Practice, in Two Books “, “Cod. Guelf. 83.4 Aug.8° Manuscrit allemand intitulé Das Ander Theil Des Newen Kunstreichen Fechtbuches”,** непознати аутор (1591); **»His Practice«,** Saviolo Vincentio (1595);

"**Paradoxes of Defence**", George Silver (1599); **"Book on the Greatness of the Sword«**, Luys De Narvaez (1599); **„Do Arte de Esgrima"**, Domingo Luis Godinho (1599) itd.

„Libro de las grandezas de la espada…." *Pacheco de Narváe, 1599;***"Regole do Molti Cavagliereschi Esserciti"***, Frederico Ghisliero, 1587*

У наведеним књигама аутори излажу своје виђење мачевања а међу њима највише се истичу они који уносе новине у вештини и то:

Achille Marozzo је класификовао и изложио низ радњи старе школе која се састоји од мачевалаштва које се ослања подједнако на тучу, инстинкт и трик колико и на увежбану вештину. Сматра се да је први класификовао сечења помоћу дијаграма делећи их на сечења са десне и леве стране при чему сечења изведена са десне стране нападају противникову леву страну, а сечења са леве нападају противникову десну. Сечења дели на хоризонтална (лева и десна), вертикална (удозго и одоздо) и коса (на доле и на горе).

"Opera Nova", *Achille Marozzo, 1568.*

Поклања посебну пажњу употреби обе оштрице сечива тј. сва наведена сечења изводи и правом и лажном оштрицом.

Мароцо даје мало података везаних за употребу мача за бод мада се свуда на илустрацијама види да је бод саставни део његове школе мачевања.

Класификује и низ ставова (који још нису гардови) у које се треба мачевалац поставити са мачем када хоће да се најбоље припреми за извођење напада и њима даје различита необична имена. Ових ставова има 11 и у њима је врх мача најчешће усмерен према глави противника. Рука може бити високо или ниско у зависости од тога да ли борац користи бод одозго или одоздо. Мачевање се састоји у непрестаним именама ових ставова и тражења положаја и тренутка када је противник својим изменама стао у положај када га је најлакше и најбезбедније напасти. Тада би се извео искорак и нанео погодак у пролазу.

Борба овог типа је захтевала велику окретност и покретљивост при чему су ударци, саплитања, бацања, хватања противниковог мача ненаоружаном руком и разоружавања били такође легитимни потези. У борби се користио такође и плашт који се бацао противнику на мач или на главу...

За одбрану је препоручивао једну од три ствари: избећи напад ескиважом. Дочекати противникову оштрицу својим штитом или са оклопљеном рукавицом. Као треће извести контранапад у истом тренутку кад се противников мач покреће.

Saint Didier своди мноштво мачевалачких положаја у три: ***високи*** (код главе), ***средњи*** (у висини рамена) и ***ниски*** (у висини бока). У сваком од њих је мач усмерен у противника за бод. Положај ненаоружане руке се непрестано мења прилагођавајући се различитим акцијама противника.

Његов систем је садржавао не само бодове већ и сечења и то како у нападу тако и у одбрани Но, он је ипак доказивао да је сечење ефикасније од убода. То је чинио зато што у његово време мач је још увек био тежак па и инертан за ефикасно извођење не само бодова већ и покрета блокова.

За Сен Дидијеа једини начин на који мач може бити кориштен у одбрани је у контранападу.

"Traicte contenant les secrets du premier livre sur l'espee seule, mere de toutes armes", *Saint Didier,1573*

Viggiani Angelo је подучавао ставове у којима се мачује у десном ставу и са телом окренутим боком што је смањивало површину која је изложена противнику. Замењује »искорак« испадом предњом ногом.

Вигијани разликује »затворен« став у коме је врх уперен у противника и „отворен" – онај код кога врх гледа у страну.

Инсистирао је на супериорности убода над сечењем па је разрадио и класификовао различите бодове из разних позиција.

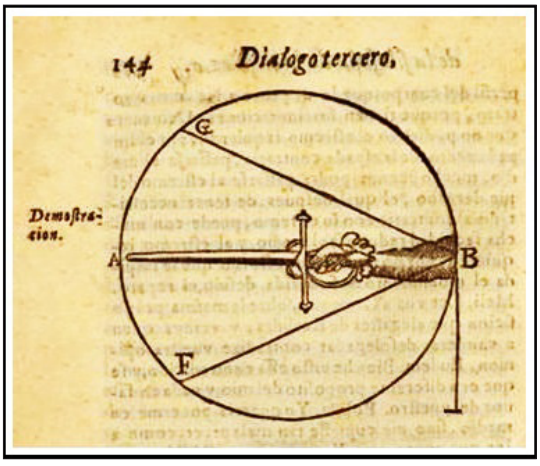

***"Lo Scherm"**, Viggiani Angelo, 1575.*

Punta dritta изведен са десне стране. (Шака дланом на доле.) Punta rovescia, изведен са леве стране. (Шака дланом на горе.)

Сваки од наведених бодова се даље дели на бодове који долазе хоризонтално и бодове који долазе одоздо или одозго. Вигијани је бодове изводио испадом и руком са мачем потпуно опруженом и усмереном ка грудима противника. Вигијани је још и са употребом контрапарада и техником разоружавања ударио темеље мачевања 18. века шпадом.

***"De La Philosophia de las Armas"**, Hieronimo de Caranza, 1582*

Hijeronimo de Caranza. Он је био први „утемељивач науке о борењу" као система. Он

је сакупио најраспрострањеније акције у мачевалаштву свих најпознатијих мачевалаца свог времена и уз помоћ геометрије их објединио у један систем.

Као темељни представник шпанске школе одбацује борбу низ праву линију и излаже борбу уз кретање у страну и по кругу. Целокупну школу борбе темељи не на нападима (као Италијани) већ на одбранама уз ескивирање.

У борби препоручује да треба прво покушати погодити противника у главу и то међу очи или у гушу а ако се то не успе погодити ниже – у груди.

Giacomo di Grassi придаје већи значај техници од снаге у мачевању. Дели сечиво на делове за сечење, бод и парирање.

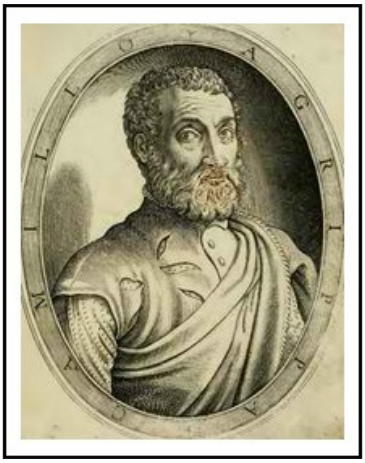
»Ragione Di Adoprar Sicuramente L`arme« *Giacomo di Grassi, 1570.*

Он инсистира на премоћи бода над сечењем код директних напада. Но, иако заступа бодење детаљно говори о сечењима и класификује их по томе да ли су изведена из рамена, из лакта или из ручног зглоба и објашњава да код наглог искорака и скраћења дистанце не може се бости па се морају користити сечења.

Први од учитеља тело мачеваоца дели у секторе и то у 4 поља на које напад може бити изведен: унутрашње, спољашње, горње и доње: „У свим приликама мач се држи или у доњој линији (di sotto), горњој линији (di sopra), унутра (di dentro), споља (di fyora).“ Дефинишедужину и правац искорака. На овај начин он удара темеље прве номенклатуре сечења и бодења мачем, итд. -Редукује број ставова мачем на три и назива их прима, секунда и терца.

Дели и сечиво мача на четири дела. Две четвртине ближе гарди препоручује за одбијање напада, трећа четвртина је део који може да изврши сечење, а четврта четвртина је резервисана за бод. Говори о потреби парирања *правом* оштрицом, сматрајући параде *лажном* оштрицом слабим.

И он пише о борби са два дуга мача али она му више служи за равномеран развој моторике обе руке него за практичне борбене сврхе.

“Trattato di Scienza d Arme“,*Camillo Agrippa, 1553*

Camillo Agrippa је био архитекта, математичар и инжењер. Из тог разлога је мачевалачкој вештини пришао из угла геометрије, математике и механике проучавајући покрете тела и мача приликом мачевалачких радњи.

Математички је доказивао предност бода у односу на сечење а предлагао је извођење бода потпуним пружањем руке, истицањем десног рамена. Агрипа је предлагао држање десне ноге напред али иако је први описао испад нападе је изводио у највећем броју случајева искораком а одбране променом става у назад, итд.

Мачеваоца поставља у четири става за бод именујући их бројевима „прима (рука изнад главе и врх мача усмерен ка противнику), секонда (рука је спуштена до нивоа рамена), терца (рука мало у страну од десног бока), кварта“ (рука у страну у односу на леви бок). Агрипине илустрације показују да је бодеж у великој мери замењивао штит.

Saviolo Vincentio је спајао најбоље аспекте италијанске и шпанске школе мачевања па се у својој теорији залагао за синтезу италијанске и шпанске школе. Иако је преузео многе елементе шпанске школе није у њиховој примени и излагању користио геометрију и метафизику већ је о вештини више говорио у духу италијанске школе.

»His Practice«, *Saviolo Vincentio, 1595*

Заснивао је своју технику на супериорности бода над сечењем при чему препоручује бод у лице (због ометања противника за даљу борбу) и стомак (због лаког продирања сечива) који иначе нису били популарни на континенту. Класификација сечења и бодова је слична италијанској. Описао је три врсте убода: убод изнад противникове наоружане руке, убод испод противникове наоружане руке и бод са стране при чему нарочито препоручује батуту – ударац мачем по мачу одозго након којег се изводи бод изнад руке противника.

Препоручивао је десни став, тежиште у назад, борбу не по линији већ кругу а са нападом у пролазу при чему инсистира да никад се не напада директно већ из кружног напредовања или варком телом а да се праволинијски само повлачи. За одбране од бода препоручује држање дистанце при чему приликом повлачења треба изводити увек сечење или бод. Кад је реч о сечењима за одбрану препоручује скраћење дистанце. Пуно значаја у одбранама даје окретима и полуокретима (волте) при чему је неке први пут и изложио. Препоручује коришћење леве руке за одбрану кад је заштићена рукавицом, па чак и без рукавице јер боље је жртвовати руку него главу.

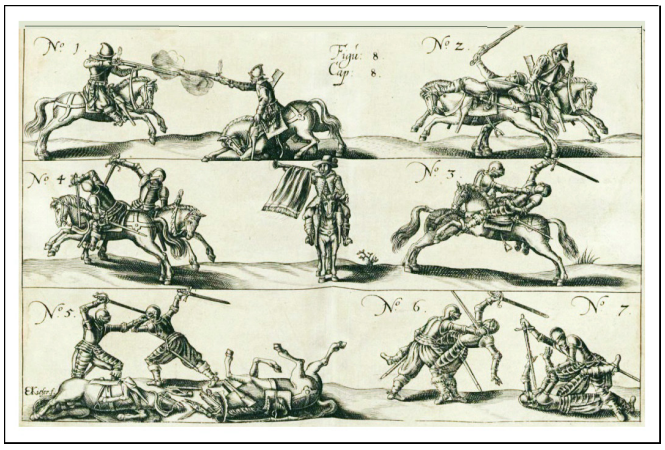
Анализирао је основне елементе напада – дистанцу и темпо говорећи да је грешка ако се напада ван дистанце (домаха мача) као и ако се напада у погрешном тренутку а на правилној дистанци (прави тренутак за напад је кад противник закорачи у напред).

У излагању борбе дага-рапир говори о офанзивном и дефанзивном гарду дагом-рапиром при чему препоручује став ногу који је раширенији и без бојеве линије због лакшег кретања у свим правцима.

Класификовао је низ акција као техничких проблема у борби истовремено уз низ практичних препорука као одговоре на њих.

Седамнаести и осамнаести век

У овом периоду већ увелико живе паралелни живот две врсте мачевања: цивилно и војно. И док у градовима постоје разноврсне цивилне школе мачевања у мноштву братстава, гилда и удружења, као и на универзитетима, на војним школама и академијама се отварају посебне војне школе мачевања у којима се поред пешадијског вежба и коњички вид ове вештине.

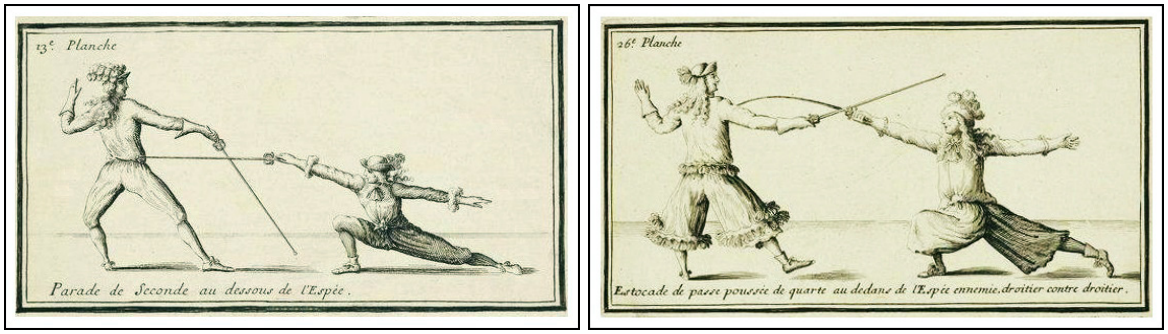

Један од најпознатијих приручника коњичког мачевања у 17. веку – **"L`art Militaire Pour L`infanterie"**, *Wallhausen Johann Jacobi, 1616.*

У неким европским земљама (изразито у Немачкој) у 17. веку је,међутим, дошло до смањења интересовања грађанства за мачевање (што је вероватно последица засићења предходним дугогодишњим ратовима). Тада су школе мачевања углавном биле заузете студентима и официрима а мачевање се све више упражњавало на универзитетима а све мање у грађанским удружењима. Тако ће студенти носити мачеве на универзитска предавања чак упркос забранама (због честих и опасних сукоба) све до краја 18. века.

Грађански мачеви од средње тешких рапира постају лаки рапири, а крајем 17. века и шпаде. Мали штит се у потпуности избацује из употребе а у другој руци се користи ***gaīa*** – специјализовани бодеж за леву руку а саставни део мачевалачке вештине постаје и умеће употребе плашта у мачевалачкој борби.

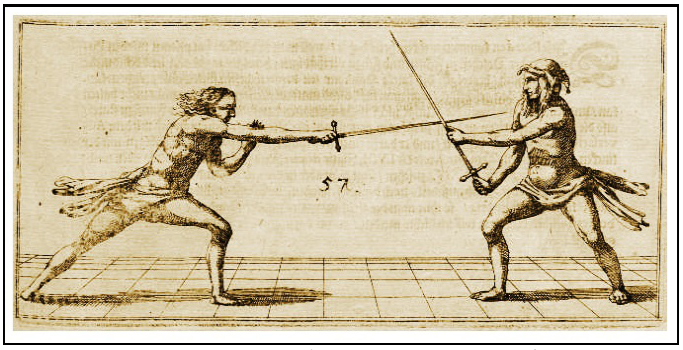
У 17. веку се почињу већ увелико уводити разне конвенције и принципи у мачевалачку вештину а она постаје све систематичнија и теоријски изграђена. У цивилној борби се тежи избацивању грубости и инстинкта а значај се придаје знању и вештини. Главно оружје је мач и без обзира на то што се може користити дага, плашт, ненаоружана рука, хват, захват или нека друга немачевалачка радња циљ је борбу завршити мачем а не овим помоћним средствима. Техника мачевања је у 17. веку била мешовита тј. нелинеарно-линеарна па се подједнако користило мачевање у линији колико и уз кретање у страну при чему је линеарно преузимало примат што се више крећемо ка 18. веку. За напад се подједнако користи испад колико и искорак.

Напад искораком и напад испадом у 17. веку: „Les Vraues Principes l`espe seule, dedidé au Roy…« Philibert de la Touche, 1670.

Но, крајем 17. века у технику мачевања се почиње уводити мноштво новина (углавном од стране Француза) а које се заснивају на употреби новог мача (шпаде). Те новине су биле веома разноврсне а учитељи су тежили креативности пошто су стари мачеви као и начини њихове употребе већ били у потпуности изучени, откривени и »проваљени«. Тако нпр. **Marcelli** брани кварту оштрицом а сиксту телуђем а **Philibert de La Touche** 1670. говори о држању рапира са обе руке (хвата се сечиво левом шаком одмах изнад гарде), а које је било популарно у Француској

током II половине 17. века (зове се la botte du pausan) па се са обе руке удара противниково сечиво на доле или у страну и изводи бод искораком

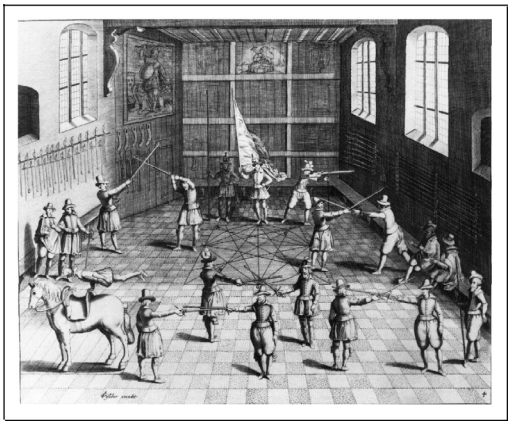
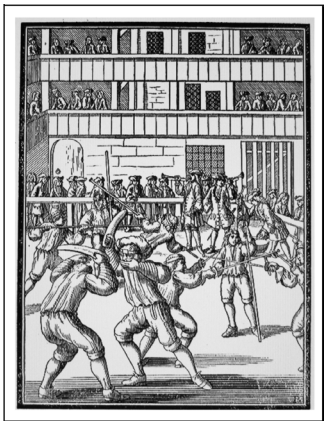
Хватање рапира са обе руке, Jeann Daniel, 1664.

Слика мачевања у 17. веку, ипак, није била у целој Европи јединствена. Енглези, тако, као што нису прихватили рапир неће прихватити ни шпаду. Кад су прекинули у мачевању употребљавати баклер (мали штит) они ће рапиру супротставити палаш (спадрон) а шпади ће супротставити лаки палаш или еспадрон. У Енглеској 17. века мачеваоци су највећим делом задржали, дакле, сечење и радије су секли него боли док су мачевање на француски начин (бодућом шпадом) сматрали поспрдно за занимацију за аристократију и високу господу („за бодење птица“ или „набадање жаба“).

Но, мачевалачка вештина у то време није имала само прагматичку функцију одбране или напада. Она добија и један виши значај и карактер. Наиме, сачувати част у »епохи части« је било од највећег значаја, већег но сачувати живот јер живот се стављао на коцку због части. Из тог разлога је питање познавања вештине мачевања било питање од великог статусног значаја у друштву јер не одбранити част у једној таквој заједници значило је исто што и бити избачен из ње. Из тог разлога се широм Европе отвара мноштво школа у којима грађани уче мачевалачку вештину и припремају се за изазове, дуеле и двобоје како не би били осрамоћени својим незнањем.

Но, управо процват двобоја у Европи тог времена, који је однео више живота него многи дуготрајни национални и верски ратови, је довео до тога да су се, као и раније, школе мачевања често забрањивале и затварале а рад учитеља мачевања ограничавао. Но, то није био свуда случај. Тако је нпр. Хенри VIII отворио удружење мачевалаца у Лондону 1615, институцију у коју је скупио све тадашње славне учитеље мачевања, а који су потпуно слободно обучавали људе у вештини мачевања. И у другим земљама учење и упражњавање вештине мачевања постаје у највећој мери институционализовано. Свако ко је желео да буде учитељ морао да „положи“ испите како би му било дозвољено да себе назива мајстором неког удружења, а било је забрањено бављење едукацијом у мачевању свима који нису били чланови споменутог удружења. Цивилно мачевање се тако учило или у градским, еснафским, школама или у школама у оквиру разних универзитета и академија.

Кад је реч о стиловима мачевања то је већ увелико био период заласка шпанске школе мачевања и период борбе за престиж италијанске школе која је била доминантна и француске која је била у успону и јачању. Немци који су у мачевање увели рапир још у 16. веку (и мачују потпуности како у 16 тако и 17. веку италијанском школом) и даље се држе традиције дворучног мача, тесака, дугог ножа и средње тешких мачева. Немци ће тек крајем 17. века почети помало и стидљиво да узимају елементе француске школе мачевања. Двобоји са дагом и мачем по инструкцијама италијанских и шпанских мајстора крајем 17. века готово сасвим нестају и само се одржавају још у Француској, а све до раних почетака 18. века.

Сала за мачевање Универзитета у Лаидену 1610, мачеваоци вежбају једноручно, дворучно и коњичко мачевање по шпанској школи; Мачевалачки сусрет две највеће школе мачевања у Немачкој (Federfehten и Marksbruder) свим врстама оружја, 1689.

Док се почетком 17. века још увек одржавао контрастав у борби дагом и плаштом и нелинеарно кретање како нестаје дага тако линеарно кретање у десном ставу до краја 17. века постаје претежно. Но, понеки елементи нелинеарног мачевања као што су искорак, полуокрети и окрети и радње у контраставу су се и даље користили али рађе.

Крајем 17. века Французи избацују из употребе рапир а уводе шпаду – мач са троугластим сечивом којим се искључиво боде. Ово лакше и покретљивије оружје у мачевање уноси низ техничких радњи које нису постојале код рапира. Из тог разлога и теорија мачевања у Француској (која је иначе у Италији у 17. веку мало напредовала јер је о борби рапиром у предходним вековима већ готово све било речено) почиње значајно да напредује. Тако настају класификације нових напада и одбрана и систематизације из којих се избацује низ старих покрета и техника а везаних за сечења, ескивирања и већину елемената дуелне борбе. У то исто време у Италији, Шпанији и Немачкој се још увек користи рапир (али у форми лаког) са којим се сече али претежно боде.

Школе мачевања нису функционисале само у затвореним просторима већ и у својим двориштима (израђеним са бинама и терасама за публику) али и градским трговима, а на којима су организовале спектакле за публику и на тај начин привлачиле нове чланове.

Трӣ у Нирмберӣу на коме су чланови мачевалачкоӣ друштва „Klopfehter“ 1613. ӣодине држали своје активности

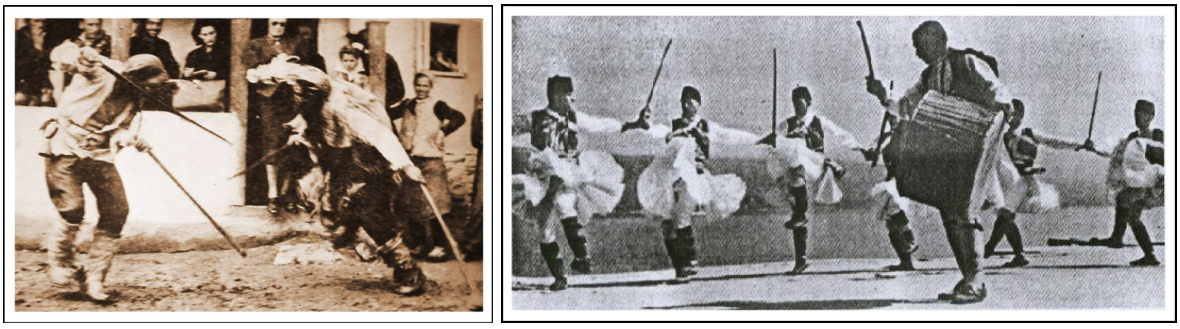
У школама се користила заштитна опрема али не као специјално израђена већ у форми додатака или измена на постојећој бојевој опреми. Тако **Pallavicini** 1670. спомиње да су у његово време у куртоазним борбама кориштени мачеви са куглицом величине зрна за мускету која је умотана у кожу и постављена на врх мача, као и картонски пластрони за заштиту груди. Да би се заштитило лице користила се друга рука која се држала у висини уста и носа.

Десеӣ ӣодина касније – 1623. ӣодине, ӣрӣ у Нирмберӣу на коме су чланови мачевалачкоӣ друштва „Klopfehte“ изводили своје активности. Борбе посматра публика не само око борилишӣа већ и са ӣрозора, балкона, надсӣрешница и кровова кућа.

Плесови и игре са мачевима

У 17. веку више није било путујућих група које су се бавиле ширењем и показивањем мачевалачких вештина. Највећи део умећа овог типа мачевања добио је своје место и значај у форми сценског у позоришним институцијама које су се широм Европе већ увелико развиле. Оно што је преостало од путујућих мачевалачких група били су народни плесови и игре који су се упражњавали током разних прослава и светковина. Кад је реч о Србији међу њима су били, а неки се чак и данас упражњавају у Источној Србији, ***русаљски***, ***калушарски*** и ***коледарски*** плесови.

Трагови средњег века: калушарски борбени плес у Источној Србији и русаљски плес у Јужној Србији

Борбе за паре

Русаљски плес сабљама и шкотски борбени плес над мачевима

У многим европским земљама, а посебно у Енглеској, организоване су разне врсте аренских борби у боксу, рвању и мачевању. Ове крваве и изузетно сурове (готово гладијаторске) борбе су доносиле уносне своте новца кладионичарима, организаторима борби (власницима сала за борбе) као и самим борцима. Такође, и многи учитељи мачевања су поред својих школа организовали аренске борбе за публику, а које не само да су доносиле новац од клађења већ и нове чланове школи. У овим аренским борбама су се користили прави, наоштрени мачеви углавном техником сечења а изводили су се сви типови мачевања (палаш, даге, шпаде, мали штит, плашт, па чак и дворучни мач – Немачка). Поред мачевања мачевима борбе су извођене и штаповима и дугачким моткама. Једна од најпознатијих арена за борбу крајем 17 и почетком 18. века у Европи је била при школи за мачевање и бокс ***Џејмса Фиша*** у Енглеској.

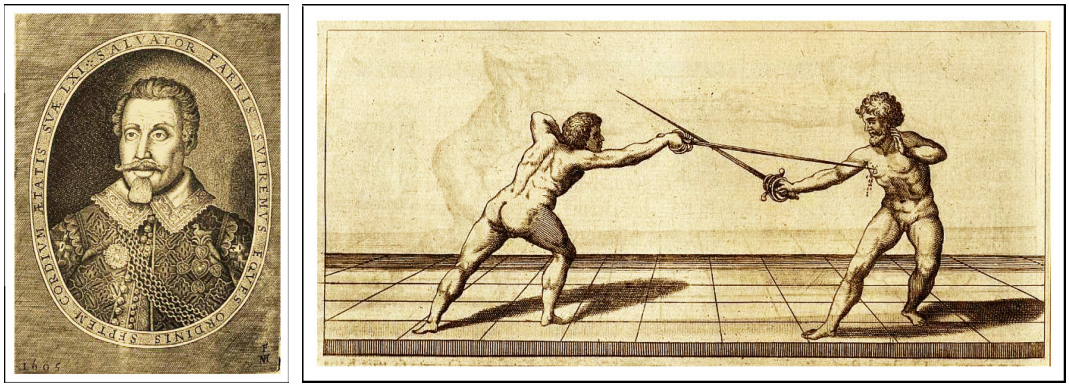
Постојала је још једна врста мачевања која је извођена пред публиком за паре али која је имала потпуно супротни карактер. Наиме, актери су водили безопасну борбу мачевима који су имали затупљене врхове и оштрице изводећи је по унапред припремљеном сценарију уз мање или веће импровизације. Циљ је био извести што атрактивнију борбу са спектакуларним акцијама које неће довести до повреда али ће изазвати страсти код публике која ће почети да навија за свога миљеника не знајући унапред ко ће “победити”. Од ове врсте мачевања настаће касније и прве школе сценског мачевања а које ће радити за потребе позоришта.

Учитељи и књиге у 17. веку

Седамнаести век је иза себе оставио мноштво учитеља мачевања у свим европским земљама пошто је мачевање било не само војна вештина већ и вештина коју су учили грађани готово у сваком већем граду широм Европе. Међу њима су најпознатији они који су уједно били и

теоретичари мачевања тј. они који су за собом оставили не само школе, настављаче и ученике већ и књиге. Споменућу само најпознатије од којих су неки деловали не само у 17. већ и 18. веку: **Hyeronime Cavalcabo, Salvator Fabris, Nicoletto Giganti, Sebastian Heußler, Swetnam Joseph, Jakob Sutor, Narvaez Don Luys, George Silver, Girard Thibault (Thibaust), Capo Ferro, Francesco Afieri, Charles Besnard, Le Sieur Labat, Andre Weresson Liancour, Bondi Di Mazo, Marco Docciolini, Hijeronime Cavlacabo, Joachim Koppen, Wallhausen-Johann-Jacobi, Alessandro Senessio, Gieseppi Pallavicini, Antonio Marceli, Baldassare Castiglione, E. Torquato, Bonaventura Pistofilo, Francesco Antonio Mattei, Francesco Monica, Diego De Sylva...**

За 17. век је, међутим, карактеристично да постоји велика разлика између учитеља и њихових учења у првој половини века, када се изучавала техника борбе рапиром и помоћним оружјима, и учитеља и учења у другој половини века када се рапир почиње замењивати шпадом.

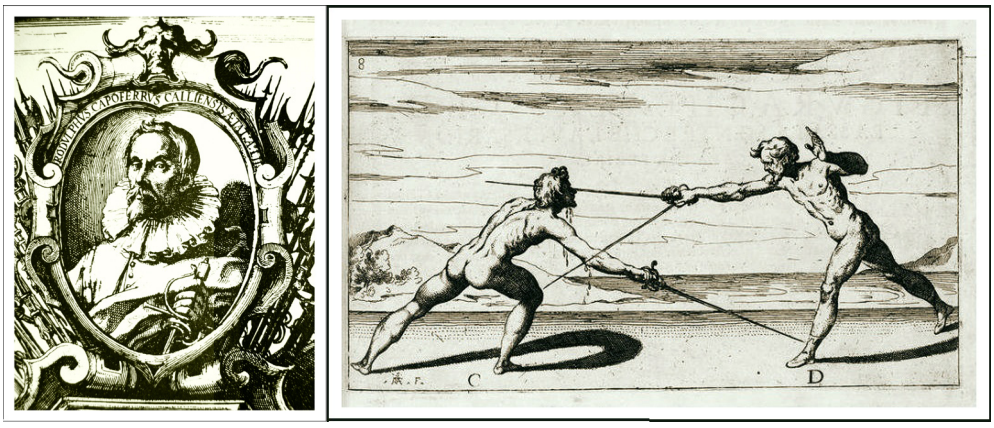
„Sienz e Practica d'Arme", *Savlator Fabris, 1606.*

Salvator Fabris је практикант у потпуности па се највише бави практичним у мачевању и поједностављењима технике. Први је разјаснио до тада слабо изучене појмове као што су опозиција, вођење, кружне одбране, варке, припремне акције, повезаност брзине и темпа итд.

Дефинише ставове, гардове и позиције. Став се односи на тело а позиција на мач. Истражује и положаје тела у односу на адекватне контрапозиције тела противника при чему први препоручује ставове који истовремено штите тело мачеваоца (гард). Дефинише борбу као непрестану промену ставова и гардова. Користи исто само 4 основна става али он саветује један основни положај за држање мача у борби. Препоручује и постављање мача у контрапозиције противниковим. Говори о разним положајима рапира у ставу: доле (под угловима), на средини или са пруженом руком напред.

Први је дефинисао потпуно правила ангажмана (хватања) дегажмана (избегавања хватања) разликујући пун круг, дупли круг, међукруг и хавацију „Кад противник покуша да ухвати твој мач или да га удари у страну не допусти му да то изведе изводећи хавацију у правом тренутку." Излаже технику финте анализирајући тренутак у времену (на приближавање противника) и простору (унутар дистанце) када се оне изводе говорећи које су финте ризичне а које не као и како се на финту одговара (темпо бод)ако је нападач не изводи ваљано. Говори о мани финте са повлачењем руке у назад како би се обишао мач противника који се брани као и о томе да се финта започиње нападом на отворени део противника.

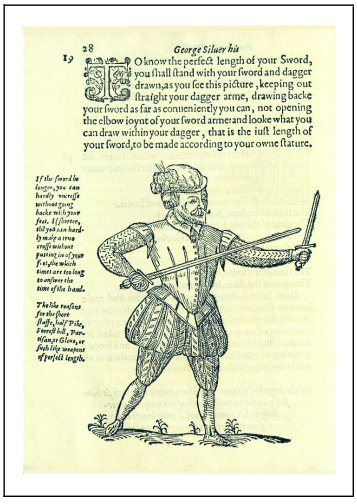
Први званично уводи у технику мачевања парирање оружјем. За њега је сечење било мање ефикасно од убода јер да би оштрица била ефикасна за сечење мора бити широка а тада је тешка па и тешко покретљива и неупотребљива за бод. Зато он пропагира олакшавање мача како би био погоднији за бод и употребљив за парирање. Потенцира одбрану у једној акцији која је истовремено и одбрана и контранапад уместо из две акције у којој се прво изводи одбрана а тек након тога узврат. Објашњава детаљно када се иде у напад као и када треба парирати а када је то грешка. Доказује да не ваља ниједна одбрана која је само одбрана и на неки начин не огрожава или узвраћа угрожавањем нападача. Излаже кружни покрет сечивом у форми универзалног блока као нове врсте одбијања напада.

„Great Representation of the Art and Use of Fencing“, Rodolfo Capo Ferro, 1610.

Capo Ferro, предлаже нагнут став напред успоставља модел борбе уз и низ праву линију и не прихвата нелинеарно кретање. Одбацује волте и укрштање ногу. Потенцира испад у нападу и придаје посебан значај враћању из њега назад. На искорак гледа као на губитак времена коме је контрамера улаз. Давао је савете како да се мачевалац понаша када му је противник представник шпанског типа нелинеарне борбе. Доказује предности држања мача у гарду са руком савијеном у лакту и наношења бода и сечења опружањем руке. Капо Феро је саветовао сечење ручног зглоба агресивног противника као користан начин да се заустави напредовање. Развио је али и открио многе елементе у борби дагом и рапиром а велик значај је придавао и употреби ненаоружане руке.

Говори о манама мењања положаја мача током борбе и даје предност држања мача у једном – средњем гарду. „Многи у тражењу дистанце за напад изводе дегаже и контрадегаже, финте и контрафинте, покривају се или затварају са једне на другу, крећу се цик-цак, ротирају своја тела, издижу се и повлче на многе чудне начине а што је у супротности са добрим принципима и служи само да задиви будалу… Међутим, у мом ставу једино потребно је држати мач право испред себе и покрити прву трећину противниковог сечива тако да га можемо држати под контролом а да га не додирујемо све до самог тренутка извођења бода било са унутрашње или спољашње стране, а у складу са приликом.“ Одбацује сечење јер захтева губљење времена и тражи дуже време. Његова школа је била таква да је мач био довољна за одбрану.

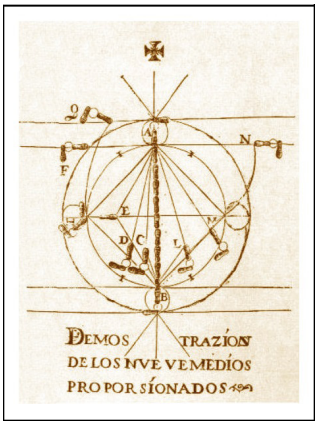

“Paradoxes of Defence“, George Silver, 1599.

Silver George. Био први и такорећи највећи противник италијанске методе. У својој књизи критикује рапир и технику мачевања посвећује традиционалном тешком мачу. Бавио се пропорцијама дужине мача и дужине руке. Сматра да нема предност ни бод ни сечење (мада је сматрао да је сечење ефикасније) већ да је предност само код оног који их зна правилно користити. Говори да у мачевању има предност онај ко напада као и предностима и манама рапира, баклера итд.

Naravaez Don Luis. Каранцин је ученик. Замишља круг на тлу и противнике на његовим супротним крајевима пречника и удаљености хоризонтално испружених руку. У тачкама на којима стоје постављене су тангенцијално две паралелне линије по којима се они крећу лево или десно по кругу одржавајући дистанцу врхом стално упереним у противника. Овакво кретање је било неопходно јер се помоћу њега долазило у положај у коме је противник отворен за бод или сечење уласком у круг (дуж тетиве) између ове две паралелне линије. Овакво кретање се користило зато што мачеваоци у то време још нису изводили „хватања“ – контакт сечивима у циљу

»Grandezas de la Espada«, *Pacheco de Narvaez, 1600.*

успостављања контроле над противниковим оружјем како би се извео безбедан напад.

Нападнути противник би тада или извео покрет у страну дуж обима круга па би мачеваоци остали без промене на крајевима пречника или би отпарирао контранападом. Било шта слично испаду није кориштено. Постојали су разни мали, кратки кораци различитих дужина тако да је кретање мачевалаца било слично плесу.

Нарваез, ипак, говори више о боду, али опет, без нарочитог дефинисања начина на који се он изводи. Највероватније се изводи у виду убода трзајем одоздо, уз најприроднији начин кретања – „искораком".

Сечења су јасно подељена на: сечење целом руком из рамена, сечење из лакта, и сечење из зглоба.

Girard Thibault. Француз који је био ненаклоњен италијанској школи. Био је под претежним утицајем Шпанаца тако да је развио хиспано-француски стил мачевања.

Његова књига публикована 1628. је можда нешто најраскошније и највеличанственије од све историје литературе која се бави мачевањем. Као и Нарваез говори о сечењима из шаке, лакта и рамена и то косим и вертикалним, узлазним и силазним.

*„Academie De L`Espee", **Girard Thibault,** 1628.*

Besnard Scharles. Супериорност француске теорије и праксе над италијанском била је установљена радом управо овог учитеља мачевања. Он је 1653. предложио коришћење прелазног рапира. Овај лакши мач који је предвиђен само за бод претеча је флорета и има оштрицу која није служила толико за борбу колико за спречавање хватања мача. Овај мач је отворио пут за развој бржег, окретнијег и технички сложенијег мачевања на коме се заснива француска школа. Беснард, дакле, потпуно одбацује сечења, преферира линеарни тип кретања уз претежну употребу испада (али ако је акција сложенија захтева искорак), први уводи у мачевање поздраве – реверенце.

Bernar Rene. Француз који је изложио своја правила мачевања у књизи издатој 1633. године. Сматра се да је код њега француска школа добила облик на линији којег ће се касније изградити спортско мачевање крајем 18. и почетком 19. века.

Alessandro Senese захтева став са тежиштем назад (предња нога пружена а задња савијена) у одбрани а са тежиштем напред (предња нога савијена а задња пружена) у нападу. Пошто је сечиво мача у форми шпаде постало веома лагано и напада брзо и сложеним акцијама одбрана која се

изводи тако да је истовремено и узврат (а која је била типична за рапир) постаје бесмислена и тешко употребљива. Из тог разлога он тражи да се одбрана и узврат изводе у два темпа – као две одвојене акције. Такође, за разлику од Marcella који сматра да се рипоста наноси тек у повлачењу противника, Сенесе сматра да се она наноси одмах и аутоматски – без паузе и без чекања противниковог повлачења. Препоручује да све акције напада треба отпочети претходним контактирањем (хватањем) противниковог сечива. Препоручивао је учење и извођење једног универзалног (бришућег) блока који би бранио мачеваоца истовремено од свих врста напада.

Andre Weresson Liancour. Један од оснивача француске школе. Ставови су му једноставни, параде које препоручују економичне и ефикасне. Тражи извођење напада у судару а не из пролаза или мимоилажења. Дакле, бори се линеарно и потенцира испад. Не одобрава искорак у страну ради избегавања напада али га је прихватао за подучавање под притиском популарности. Такође учи и повремену употребу леве руке иако то не одобрава у потпуности.

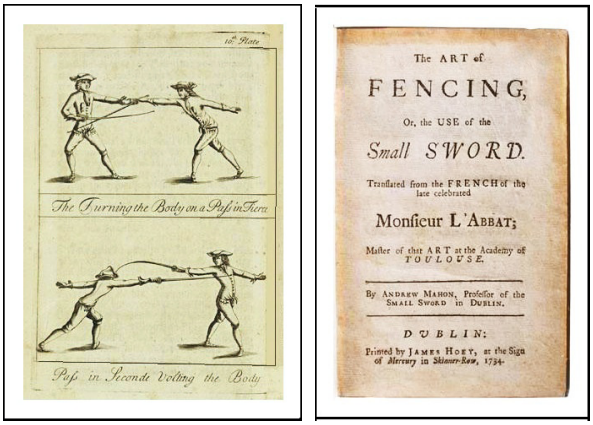

„Le Maitre D`Armes ou L`Exercice de **L`Epee Seule***“, Andre Weresson Liancour, 1686.*

Подучава разне врсте разоружавање – отимање противниковог мача обично хватањем јер се то и даље показивало као корисно у борби. Лионкур, иако је одбацивао употребу кружних парада био је наклоњен повременој примени универзалне параде – брзог кружног покрета врхом који покрива цело тело.

Лабат (L` Abbat Jean) је представник најрационалније струје у француској школи и такође је један од њених твораца. Елиминисао је многе радње својих предходника како би изводио што практичније акције. Испад код њега добија савремену форму. Но, иако придаје преимућство испаду и даље користи искораке и окрете. Доказује у својим радовима вредност извођења одбрана уз истовремено одступање у назад. Препоручује извођење финти уз истовремени лагани ударац предњом ногом (у форми апела) по тлу.

Имао је пет ставова и пет бодова и дао им је имена својих предходника и узора. Тако нпр. прима, терца и кварта добијају имена по Беснара, секонда и квинта по Латушеу а септима од Лепершеа.

**„The art of fencing: or the use of the small sword“ ,1734 и „L`arten fait d`armes, ou de l` epee seule, avec les attitudes....”***, Лабат, Жан (L`Abbat Jean), 1696.*

Препоручује хватања у кварти и терци а параде у кварти, терци, секонди и септими при чему се кварта и терца изводе различитим моционима. Забрањује кружна хватања. Одбацује коришћење леве руке у борби. Заступа извођење блока и одбране у два одвојена покрета (парада-рипоста). Одбацује кружне параде јер

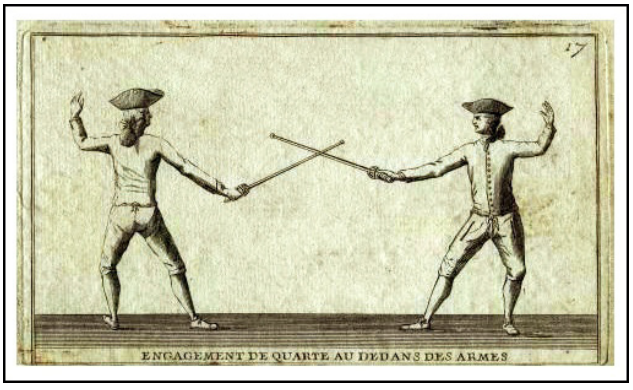
су мачеви још увек тешки Финте једноставне и никад сложеније од једноструке. Тражио је да у школи постоје две врсте мачева: **учитељев** (лакши од ученикового да се не би замарао у мноштву школа) и **ученикоВ** (тежи од борбеног и без гарде – да би ученик ојачао руку и да би се терао да парира последњом трећином). УченикоВ мач треба да је краћи од учитељевог да би се вежбао чувању од темпо бодова.

Иако је Лабат подучавао елементе борбеног мачевања (опозиције, искораке употреба руке, парирао ниске бодове окретом а високе сагињањем…) он је уносио све више елемената спортског мачевања, а што је тежина мача све више опадала. **Лабатова** школа се, на крају, по принципима више не разликује од савремене спортске јер је елементе борбеног избацио када је мач постао толико лаган да је био бржи од тела.

Лабат је формулисао низ упутстава мачеваоцима, а међу којима су најпознатија:

- Не мењај гардове ако си на дистанци за напад.
- Не ласкај себи током часова, а још мање током борбе.
- Немој бити горд због погодака које си нанео, нити потиштен када их примаш
- Лекције из мачевања имају вредност само када их примена и таленат у борби учине таквима.
- Превише добро мишљење о себи упропаштава много људи, превише лоше још више људи.
- Када имаш противника који се не плаши и јуриша напред мораш бити веома опрезан да би дошао до повољне прилике.
- Ако је противник плашљив, живо га нападни да би га збунио и преплашио.
- Пре него што се обрадујеш поготку који си дао, испитај да није срећна околност имала удела у њему.
- Поготци из искуства и они проистекли из случаја су различити. Први се дешавају често, други ретко. На прве се можеш уздари, али не и на друге.
- Нека у борби срчаност и опрез раде заједно, лавља храброст и лисичје лукавство.
- Да би владао ониме што знаш, мораш прво овладати собом.

Jean-Baptiste Le Perche ради на истој линији као и Лионкур и Лабат па је и он један од твораца француске школе. И његови ставови су једноставни, економични, сведени и практични. Такође мачује линеарно уз испаде (искораке користи најчешће за разоружавања) Параде су плитке а узврате изводи одвојено од параде.

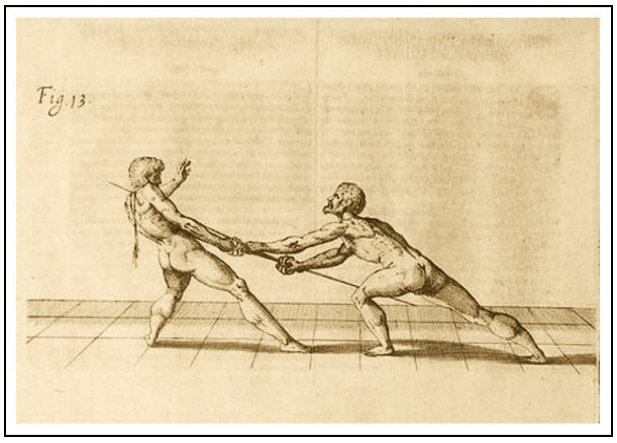

“L’exercice des armes”, *Jean-Baptiste Le Perche, 1676*.

Кад је реч о КЊИГАМА 17. век обилује изузетно богатим и можда најлепше опремљеним књигама. За сада је откривено тридесетак наслова од којих су најпознатији і: „**A Book on the Greatness of the Sword**“, Narvaez Don Luys (1600); „**New Illustrated Fencing Manual**“ Jakob Sutor (1600); »**Weapon Training**“ Andre Paurñfeyndt (1600); **„Trattato in Materia di Scherma“,** Marco Docciolini (1601); „**Cort Bevvijs’ Van t’Rapier alleen“,** Pieter Bailly (1602); „**School or Fencing Hall**“ Nicoletto Giganti (1606);

»**School or Fencing Hall**“, *Nicoletto Giganti, 1606*

»**Cabinet d’escrime de l’espee et poingnardt“,** Captain Peloquin (1609); **„Trattato o istruzione per tirare d’arme dell’eccellente schermidore Geronimo Cavalcabò…“** Girolamo (Geronimo) Cavalcabò (1609); “**Sienz e Practica d’Arme**“ Savlator Fabris (1606); »**Great Representation of the Art and Use of Fencing**“ Capo Ferro (1610);

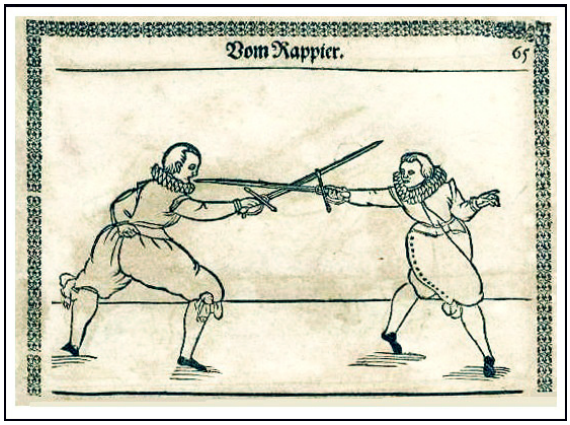
„Neues Kunstliches Fechtbuch *…“ Hieronyme Calvacabo, 1611;”***The Schoole of the Noble and Worthy Science**“, *Joseph Swetnam, 1617*

„**Discours de la théorie de la pratique et de l’excellence des armes“** André des Bordes (1610); **“Precetti sulla Scherma”** E. Torquatro (1610); **»Traité des armes«** Di Pedro de Heredia (1610); **„Neues Kunstliches Fechtbuch** …“ Hieronyme Calvacabo, (1611); **“A New Illustrated Fencing Manual on Rapier”** Michael Hundt (1611); **“L’art Militaire Pour L’infanterie”**, Wallhausen Johann Jacobi (1616);

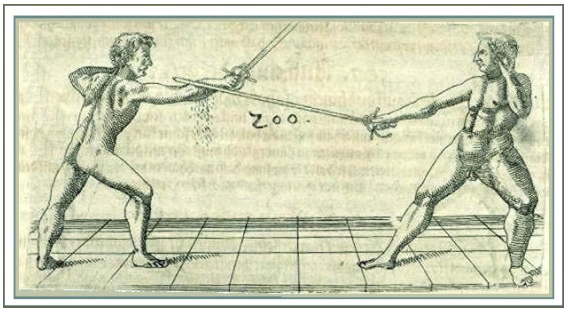
»Traité des armes«, *Di Pedro de Heredia 1610;”***A New Illustrated Fencing Manual on Rapier”** *Michael Hundt,1611*

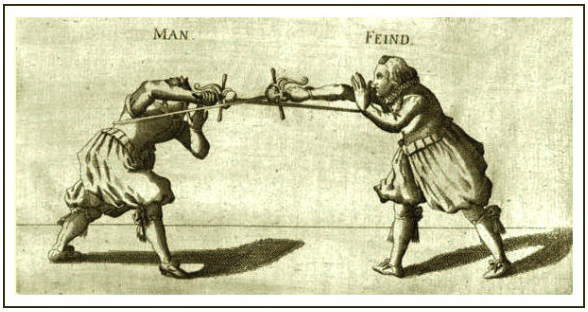

*"***New Illustrated Fencing Manual***" Jakob Sutor, 1612;* **„Bũech von fechter Vnnd Ringstückhen zũ Ross vnnd Fuoß" (Codex Vindob. 10799),** *anonimus, 1623*

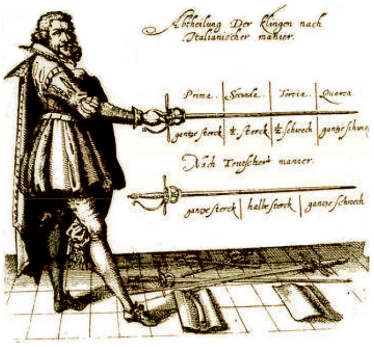
»**The Schoole of the Noble and Worthy Science**«, Joseph Swetnam (1617); **»Neuer Diskurs…. Kunst des Fechtens«** Joachim Koppen (1619); **„Grundtliche und eigentliche Beschreibung der freyen Adelichen und Ritterlichen Fechtkunst im einfachen Rappier und Dolch, nach Italianscher Manir und Art…",** Hans Wilhelm Schöffer (1620);

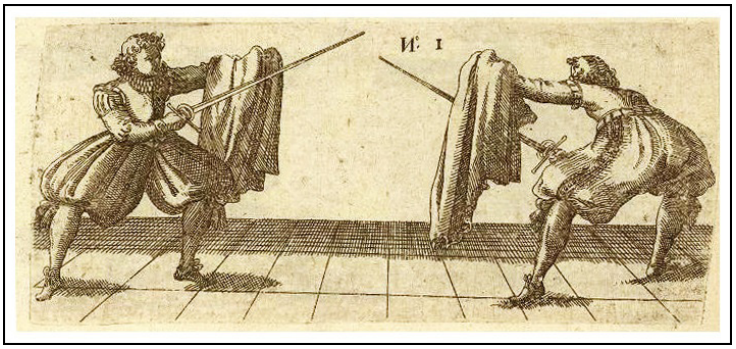

Verovatno najobimnija knjiga u istoriji mačevanja, na preko 1300 strana: **„Grundtliche und eigentliche Beschreibung der freyen Adelichen und Ritterlichen Fechtkunst im einfachen Rappier und Dolch, nach Italianscher Manir und Art…",** *Hans Wilhelm Schöffer ,1620;* **»Neuer Diskurs….Kunst des Fechtens«,** *Joachim Koppen,1619*

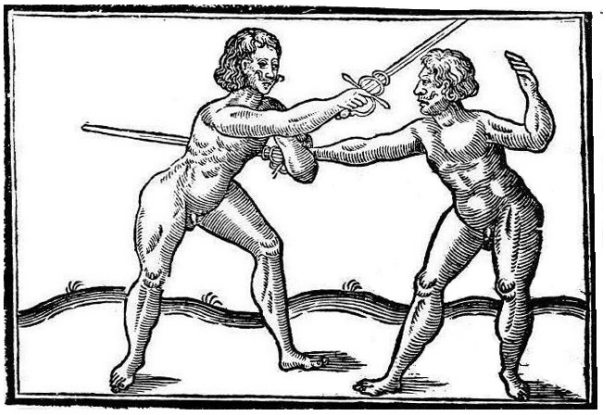
»**Codex 10799**« непознати аутор (1623); »**Compendio y Philosophia y destreza de las Armas«,** Octavio Ferrara (1625); **„New Kunstlich Fechtbuch"** Sebastian Heussler(1626);

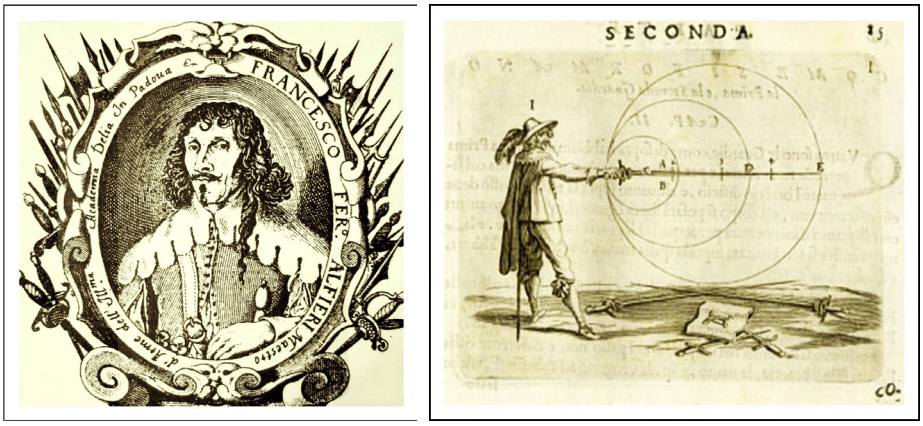

„New Kunstlich Fechtbuch"*, Sebastian Heussler, 1626*

»**Academie De L'Espee**«, Girard Thibault (1628); **»Pallas Armata the Gentleman's Armorie«**, Gideon Ashwell (?) (1639); **„Pallas Armata…",** Sir James Turner (1639); »**La Scherma**«, Francesco Alfieri (1640);

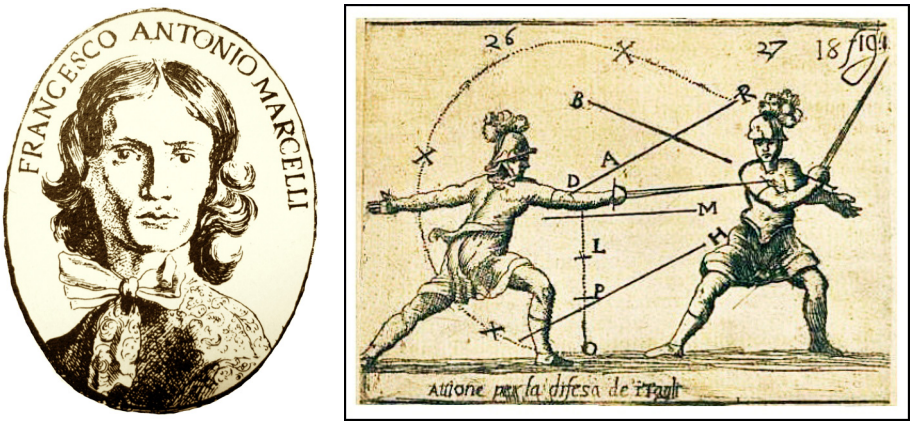

„Pallas Armata...“, *Sir James Turner 1639*

*Francesco Alfieri, »***La Scherma***“, Francesco Alfieri 1640*

„**Sobre la Destreza de las Armas“,** Louis Mendez de Carmona (1640); “**Desengaño de la espada y norte de diestros”,**Cristóbal de Cala, (1642);“**Erotokritos**“, Vitsentzo Kornaro (1645); **„Regole della scherma“**, Antonio Marcelli (1650);

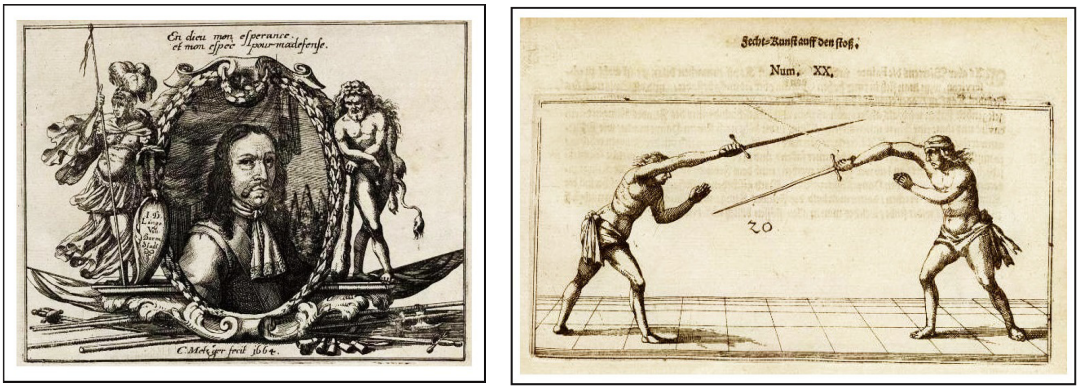

„Regole della scherma“, *Antonio Marcelli 1650*

“Le maistre d’arme liberal”, Charles Besnard (1653); **„The True Handling of the Sword“**, Alessandro Senese (1660); **»Fecht-Ring und Voltigierbuch«** Johann Georg Paschen (1661); **„Deutliche Erklårung der Fechtkunst“,** Jean Daniel L’Ange (1664);

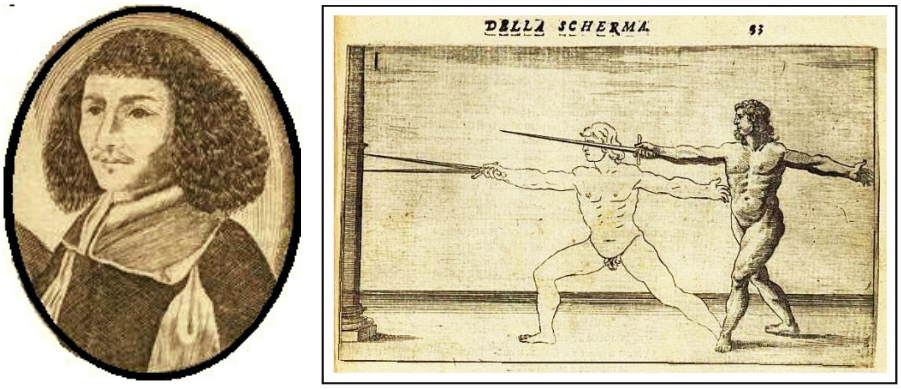

»Fecht-Ring und Voltigierbuch«, *Johann Georg Paschen, 1661*

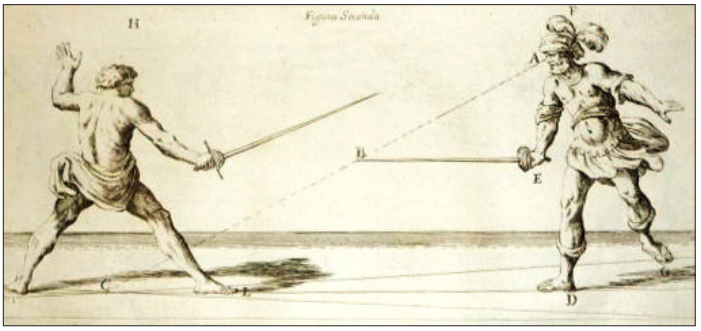

"Deutliche und gründliche Erklärung der Adelichen und Ritterlichen freyen Fecht-Kunst", **Jean Daniel L'ange, 1664.**

"**Della Scherma Napoletana",** Francesco Antonio Mattei (1669): "**Les vrayes principes de l'espée seule"** Philibert de la Touche (1670); **„La Scherma illustra"**, Gieseppi Pallavicini (1670);

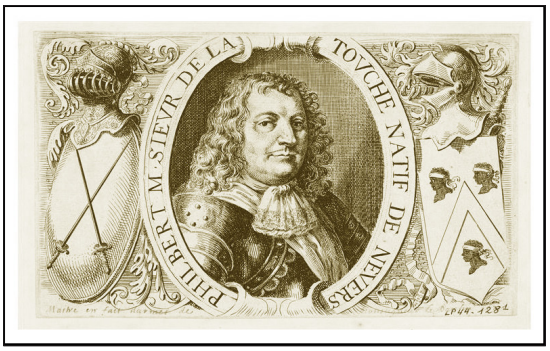

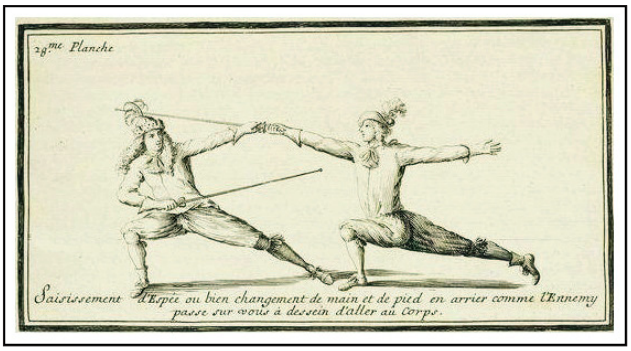
"La Scherma Illustrata", *Giuseppe Morsicato Pallavicini, 1670.*

"**Il vero maneggio di spada"**, *Senese Alessandro, 1660.*

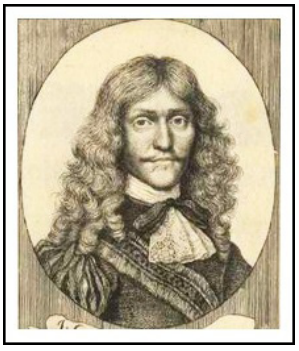
„**Der Künstliche Fechter**“, Theodori Verolini (1679), **„Grondige Beschryvinge van de Edele ende Ridderlijcke Scherm-ofte Wapen-Konste“,** Johannes Georgius Bruchius (1671);

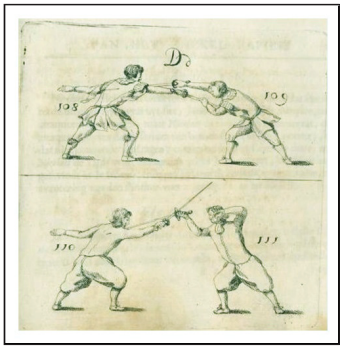

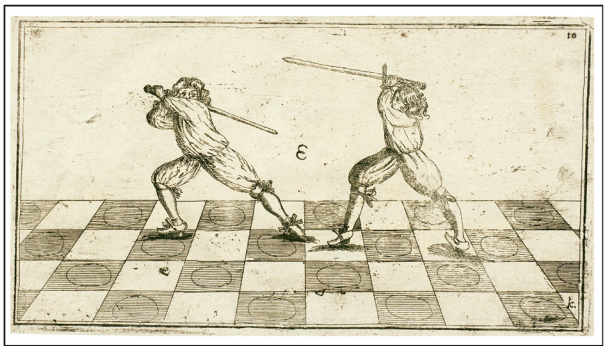
“Les Vrais Principes da L Espe Seule”, *Philibert de La Touche, 1670.*

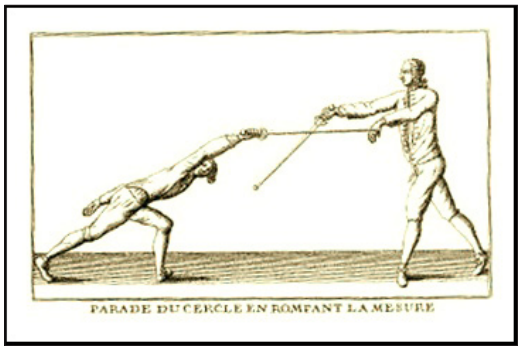
„Grondige Beschryvinge van de Edele ende Ridderlijcke Scherm-ofte Wapen-Konste“, *Georgius Bruchius, 1671*

„Compendio de los fundamentos de la verdadera destreza y filosofia de las armas“, Francisco Antonio de Ettenhard (1675); **»L Exercise des armes ou le Maniement du fleuret«** Jean Baptiste le Perche (1676); »**Truthe of the Sworde“,** Henry Cavendish (1676); **„Compendio di Scherma“,** Gerolamo Giovanni Battista Christian (1679); **„Der Kůnstliche Fechter“,** Theodori Verolino, 1679;

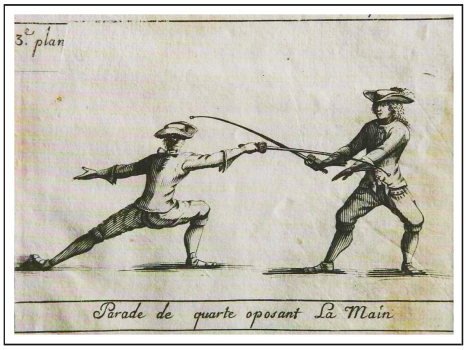

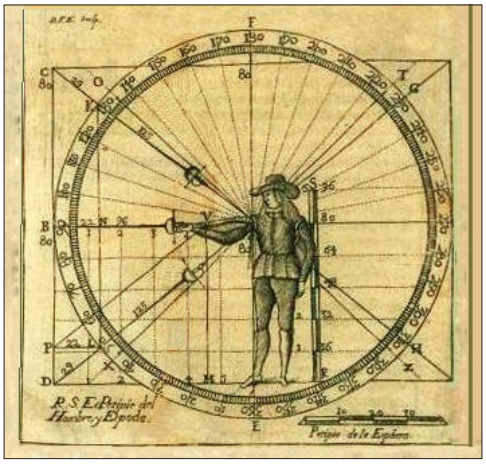
„Grondige Beschryvinge van de Edele ende Ridderlijcke Scherm-ofte Wapen-Konste“, *Georgius Bruchius, 1671.*

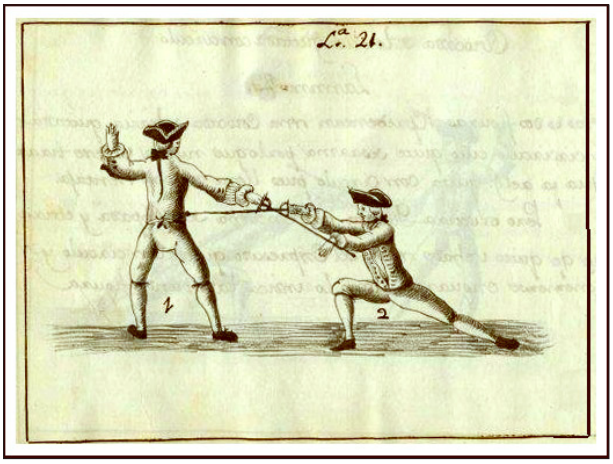
»Palaestra Svecana«, *Diederich Porath, 1693;* **»l'Art en fait d'armes«,** *Labat (L'Abbat), Jean, 1696.*

„**Le Maitre D'Armes ou L'Exercice de L'Epee Seule**“ Andre Weresson Liancour (1686); „**The Compleat Fencing-Master«** William Hope (1692); **»Palaestra Svecana«,** Diederich Porath (1693);«**La Spada Maestra**“, Mazo di Bondi (1696); **„L`ar ten fait d`armes, ou de l` epee seule, avec les attitudes….”**, Le Sieur Labat (1696); “**Definiciones de la Ciencia de las armas”** D. Diego Rejon De Sylva (1697) itd.

„Compendio de los fundamentos de la verdadera destreza y filosofia de las armas“, *Francisco Antonio de Ettenhard, 1675;* “**Definiciones de la Ciencia de las armas”,** *D. Diego Rejon De Sylva, 1697.*

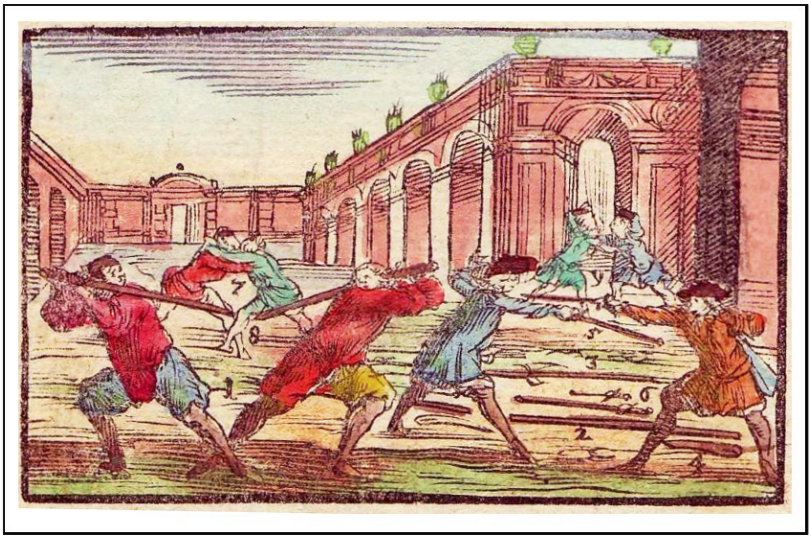
Мачевање у **18. веку**

Мачевање у 18. веку добија неколико нових обележја губећи при томе нека стара. Ова вештина, наиме, по први пут више нема примарни борбени значај у рату. Наиме, ватрено оружје постаје главно а хладно оружје помоћно и споредно средство борбе. Но, губљење значаја на једној страни одразило се на јачању значаја на другој страни. Мачевање, наиме, постаје активност **статуса и престижа** – незаобилазна тема и свакодневна забава и активност у грађанском животу. Сваки човек који је желео да буде модеран и осећа се »светски« сматрао је мачевање неопходним. Ова вештина је често отварала и пут у високе кругове. Тако је нпр. Луј XIV 1710. године дао наследну титулу племства шесторици најстаријих учитеља мачевања из Париза. Из ових разлога мачевање у 18. веку се најчешће сматрало фином, монденском занимацијом препуном маниризма и шминкераја, а без нарочитог знојења (изузев на немачким универзитетима где је мачевање сматрано озбиљном и захтевном активношћу).

Разлог оваквог дешавања је једноставан: иако је ватрено оружје постало доминатно, у двобојима су се ипак, као ствар господства, части и поноса још увек највише користили мачеви. Наиме, иако је 17. век био период процвата двобоја почетак 18. века је био период његовог ширења као заразе па у готово свим европским земљама се објављују дела која дефинишу правила која треба поштовати у двобојима.

Мачевање је присутно готово на свим универзитетима и војним академијама. Тако нпр. у епохи Петра Великог мачевање је било један од основних предмета у образовању дворјана и официра а 1755. године на московском универзитету је отворена редовна школа са четири часа мачевања недељно и сваки дворјанин је био дужан да буде обучен у руковању мачем за рат и двобој.

Наиме, официри нису били само војници већ и племићи или господа. Они су често излазили на двобоје и морали су знати да се боре са рапиром или шпадом тј. познавати технике грађанског мачевања. Ове технике у војсци тог доба нису биле изучаване пошто је главно војничко мачевалачко оружје био палош за пешадију и сабља за коњицу.

Школа мачевања у немачкој 1750, **„Orbis Sensualium Pictus“**

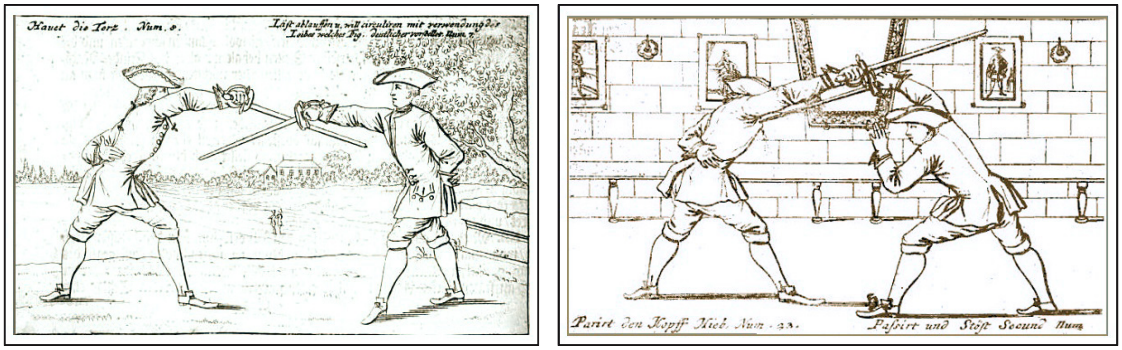
У грађанским школама мачевања прве половине 18. века, иако је у употреби био највише лаки рапир, још увек се као део традиције упражњава мачевање са тежим мачевима, дагама као и дворучним мачевима. Овај асортиман техника и оружја је био посебно гајен у земљама немачког утицаја.

Готово све грађанске школе мачевања су повремено организовале турнире на којима су чланови јавно публици приказивали своју вештину борбе са најразноврснијим врстама хладног оружја.

Турнир између школа Marksbruder и Federfehter и опрема тог периода

Но, под утицајем француске школе мачевања која је постала доминантна у Европи главно мачевалачко оружје се мења. Французи уводе шпаду тј. одбацују сечење. Сечиво шпаде у почетку (док није добило троугласти попречни пресек) има неку врсту оштрице али она више не служи за сечење већ за спречавање разоружавања хватањем мача. Линеарна борба уз и низ линију постаје доминантна а погоци се наносе у судару – испадом док акције у пролазу (поред линије – искораком) користе се значајно мање али су и даље у употреби. Тако наилазимо на многе учитеље 18. па чак и 19. века који јасно указују на предности древног **искорака** у разним ситуацијама линеарне борбе.

Употреба искорака у 18. веку, ***„Gründlich leherende Fecht-Schule oder Leichte “, Johann Schmidt****, 1749.*

Исто тако иако се борбе воде претежно у ставу (десна нога и десна рука напред) још увек мачеваоци користе, мада значајно мање, радње у контраставу а оне се користе чешће код секућих мачева (сабље и тесаци).

Борба сабљама у контраставу, гравира из 1715. године; на другој слици из 1794 су оба мачеваоца у другом плану у контраставу као и оба мачеваоца на трећој слици која је исто из друге половине 18. века

Такође видимо и установљавање нове врсте одбрана у којима се напад брани не само једаним покретом контранапада већ и све више двоструким покретом параде и рипосте. У једном покрету сечиво се одбија – парада, а у другом се изводи бод кроз отворено место створено парадом. Овакав покрет је могао да се изведе само са лаким оружјем. Избегавају се темпо бодови и чека за рипосту да се противник врати. Више се гледало на стил него на ефикасност. Код многих учитеља се више изучавала техника разоружавања и рањавања него техника убијања. Из тог разлога су биле веома изучаване технике контраразоружавања и акција против разоружавања (нпр. Данет препоручује скок у назад са обе ноге као заштита од отимања мача). Манири и етикеција карактеришу овај период мачевања. Први пут у историји мачевалачке литературе јавља се детаљно описан поздрав пре борбе и он постаје незаобилазан и саставни део мачевања.

Зона за поготке је искључиво она коју покрива заштитни прслук – пластрон. Напад на главу и ноге је забрањен. Прави смисао држања подигнуте руке иза леђа је да мачевалац показује да се "бори чисто" – само мачем, господски а не војнички. Техника постаје све више стандардизована и све више „француска".

Мачевање у тој форми није више чиста борба, нити вештина двобоја већ добија функцију образовања особе од угледа. Такође, оно јача тело, самопоуздање, грациозност, енергичност и улепшава опхођење, што је све од помоћи човеку у његовим свакодневним активностима

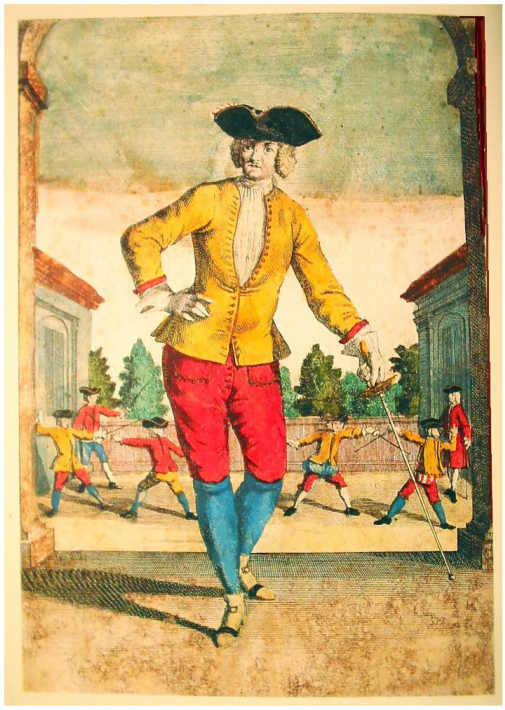
Средином XVIII века и појавом оштрих забрана везаних за двобоје долази готово у свим земљама Европе до санкционисања рада школа мачевања и ограничавања рада учитеља вештине. Међутим, док су у неким земљама школе мачевања биле затваране а учитељи мачевања протеривани у другим су власти почеле да толеришу активности једино оних школа које су

изнашле начин да опстану тако што су грађанству почеле да нуде мачевање у безбеднијој форми тј. са мачевима и уз правила и технику који ће ову вештину учинити безопаснијом.

Грађанска школа мачевања 18. века, поред шпада у првом плану вежбало се и сабљама (два мачеваоца лево у контраставу), **"De Schermmeester en`t Schermschool"**, *Johann and Caspar Luuken, 1745.*

Из свих наведених разлога је нпр. школске 1791/92 године на универзитету у Јени изведена промена наставног плана везана за предмет мачевање. Она се односила на прелаз са мачевања бодом на мачевање сечењем. Ова измена је извршена под надзором високе државне комисије (Гете је учествовао у расправи) а повод је био неколико смртних случајева због којих су родитељи студената захтевали да се са часова избаци мач за бодење а стави мач за сечење.

Школа мачевања 18. века

Од тог периода (у неким градовима и земљама и знатно касније: у Бреславу 1819 год., у Јени 16.11.1840. године итд.) на универзитетима и високим школама Европе се почиње у све већој мери користити само мачевалачко оружје које сече:сабља, тесак и шлагер.

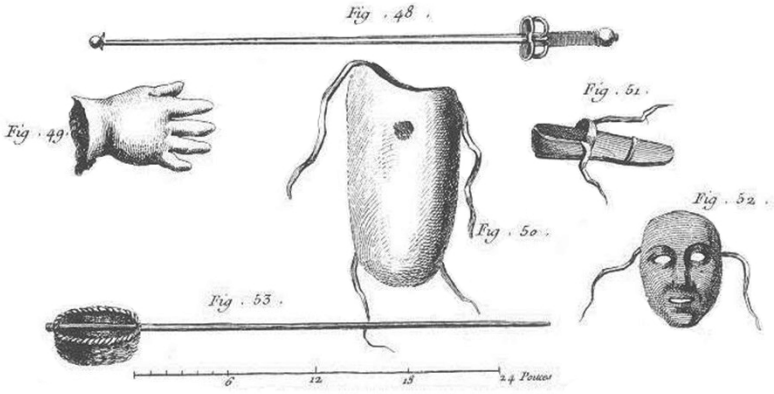
Мачевалачка борба се тако почиње састојати великом делом од куртоазије. Изводиле су се само оне радње које нису ризичне за противника тј. да се противник не убоде или посече већ да се дотакне а да се при томе не исцепа ни наборано платно кошуље ни чипка јер није постојао специјални костим за мачевање. Такође, **након изведеног блока мачевалац би сачекао да се противник врати у став како би могао узвратити без могућности повређивања итд.** У то време, наиме, мачеваоци нису носили заштитна одела нити маске за лице а само су учитељи мачевања носили мали пластрон да би заштитили своју десну страну на којој су зашили срце од црвене коже. Избачене су из употребе акције заштите ненаоружаном руком, склањање, хватање, обезоружавање. Ово је довело до тога да су се могла боље формирати правила борбе и повећања мајсторства у владању мачевалачким оружјем.

Школа мачевања крајем 18. века

Међутим, због оштрих забрана двобоја (који су се ипак одвијали у потаји) и страха да се због убиства не заврши на вешалима, али и протеста великог броја мачевалаца који нису желели да се баве »уштројеним« и пацификованим мачевањем многи учитељи потајно уче своје ученике новим техникама борбеног мачевања које за циљ имају »хуманизацију« вештине. Мачевање код њих добија форму дистанционе борбе у којој циљ није погодак у груди и убиство већ »боцкање« у шаку или ногу (»прву крв«) тј. само лакше рањавање противника. На овај начин је двобој изведен, част сачувана а законска санкција избегнута зато што се рањавање могло приписати и случајној повреди при вежбању.

Но, и поред свега велик број случајних несрећа које су се дешавале за време пријатељског борбеног мачевања, а које су ограничавале слободу мачевалаца у акцијама, нагнао је власти и грађане да крајем 18. века траже путеве стварања нове опреме и унесу измене у технику и тактику мачевања које ће до потпуне сигурности повећати безбедност мачевања а мачеваоцима омогућити да док мачују чине са својим оружјем и телом неограничено слободно шта им је воља. Тако се у грађанске школе мачевања уводи куртоазно оружје (са заштићеним врхом и тупом оштрицом), Французи уводе флорет као вежбовни бодни мач, почињу се користити заштитни грудњаци а 1776. године и прве маске за заштиту лица.

Мачевање тада дефинитивно раскида са цртама грубих и крвавих форми старог и средњег века. Избачене су и све црте војног и дуелног мачевања, али и цивилног мачевања уколико су везане са могућношћу рањавања. У борби се користи готово сасвим само мач и наоружана рука.

Опрема за мачевање са заштитном опремом у периоду друге половине 18. века, Дидроова енциклопедија

Зато што се почела носити маска узврати се изводе одмах након блока, појављују се продужени напади у више темпа, такође и аретни бодови, контрарипосте итд.

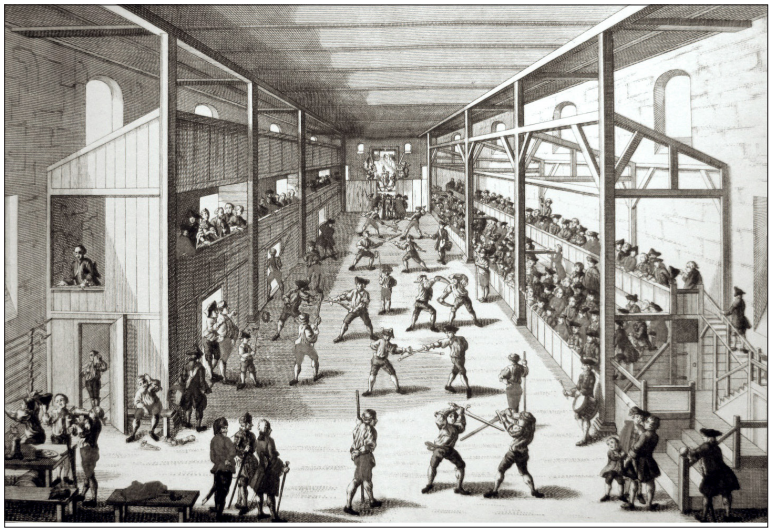
Мачевање тако поприма безопасан облик вештине којој је преостало само да прерасте у чисту уметност у којој се, пре свега, процењује техника, стил и увежбаност. Елеганција, лепота и углађеност су биле најважније тражене карактеристике. Из тог разлога у многим земљама Европе се реч „мачевање" почиње највише везивати за појмове »арт« и »кунст« а учитељи мачевања поистовећивати са уметницима. Хоуп тада први у својим књигама прокламује да **„мачевање постаје нешто више од припреме за борбу. Оно постаје нешто што се може вежбати и само за себе".**

Но, иако средином 18. века постоје маске оне се не користе у свим школама. Наиме, мајстори који држе до класичне вештине их избегавају јер се сматра срамотом и одсуством вештине погађање противника у главу (ван зоне груди). Такође, за мајстора мачевања ношење маске није било само знак несигурности у сопствено умеће да се боде где треба већ и знак страха да се може сам бити повређен. То је, међутим, успоравало мачевалачке покрете али је усавршавало њихову технику мачевања.

Простори за мачевање и стилови

Крајем 18. века школе мачевања су отваране масовно. Готово сваки војни учитељ мачевања који је ступио у пензију је имао само један циљ: да отвори салу за мачевање у којој би окупљао племиће, финансијере, адвокате, писце и уметнике. У већини тих школа се вежбало мачевање

лаким мачевима: лаким рапиром, шпадом, флоретом или сабљом док је мачевање дворучним мачем или тешким једноручним остало само као део традиције у Немачкој.

Немачка школа мачевања FEDERFEHTER/ MARKSBRUDER 1720. īодине

За мачевање су се у 18. веку користиле четири врсте простора. Када је реч о грађанским школама, велике, наменски прављене сале или хале у којима су цивили могли мачевати пред публиком.

Наменска сала за мачевање Хенри Анīело мачевалачке Академије, Rowlandson 1787.

Други простор који је био ненаменски и у њега спадају разне сале, холови и дворане универзитета, школа и јавних институција или неки од наведених простора али који је преуређен наменски за мачевање.

Поред оваквих простора који су имали у себи пуно »народног« и »студентског« духа средњег и нижег слоја грађанства постојале су и мање, интимније сале које су биле намењене богатијим и вићенијим грађанима као и људима од престижних струка за државу као што су лекари, адвокати, судије, банкари итд.

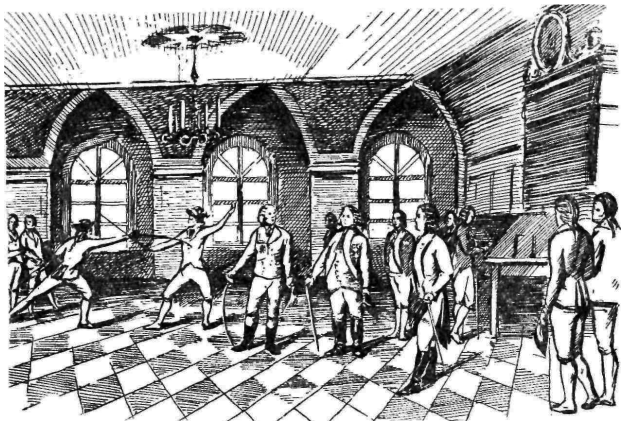

Сала за мачевање мајсшора Јохана Шмиша (1749) и сшуденши мачевања у Сали у Нирнберīу Johann Georg Puschner (1725)

Кад је реч о војсци као и у предходном периоду вежбе мачевања као и остале војне вештине изводе се у просторима касарни при чему официри користе затворене сале за вежбу а војска отворене полигоне и дворишне просторе зграда.

Аристократија свих редова, као и раније, не посећује грађанске школе мачевања већ се мачевалачком вештином бави или у официрским салама или просторима салона својих дворова.

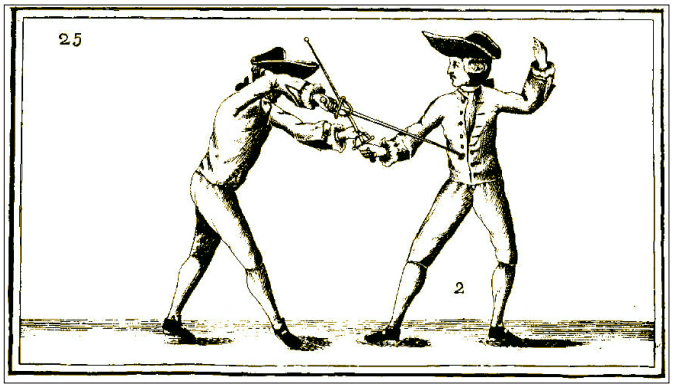

Дворска школа мачевања у двору Петра I Великог почетком 18. века;
Мачевање у кући Ерла од Сифорта у Напуљу 1771. године

Од средине 18. века више се нигде није законски прогањала ни вештина ни учитељи мачевања већ искључиво лица која су вештину злоупотребљавала у двобојима који су били апсолутно широм целе Европе забрањени.

Кад је реч о **стиловима** мачевања то је био период у коме су завршена превирања везана за борбу око превласти најпознатијих мачевалачких школа Европе: шпанске, француске и италијанске, а која су потресала теорију и праксу мачевања готово 200 година. Доминантна је постала француска школа мачевања која ће суверено владати епохом. Чак и древна шпанска школа мачевања у 18. веку добија обележја фрацуске. Наиме, шпанац Don Juan Nicolas Perinat се почео први у Шпанији бавити мачевањем малим шпанским мачем (шпанска варијанта малог мача – ***еспадин***) уносећи у шпанску школу низ француских елемента. Он је 1758. године написао књигу о мачевању малим шпанским мачем и сабљом утемељујући тако ***хиспано-француски*** стил мачевања. То ће уједно бити и последња књига на тему мачевања у Шпанији током 18. века. И Немци који су мачевали искључиво италијанском школом, су средином 18. века на посебан начин измешали француску и италијанску школу правећи немачку школу која је у том тренутку за лаки рапир сматрана најбољом у Европи. Но, кад су мачевали шпадом користили су само француску школу.

„Arte De Estgrimir Florete u Sable Por los principios mas seguros faciles é onteligibles“, *Don Juan Nicolas Perinat 1758.*

Техника мачевања и номенклатуре су у том периоду већ највећим делом формирани у целини и добили су обележја универзалности.

Учитељи и књиге у 18. веку

То је век са највероватније највише учитеља мачевања Међу њима су најпознатији били: **Angelo Domenico i Angelo Henry, Guillaume Danet, Girard P.J.F., Andre Wernesson de Liancour, L'Abbat Monsieur, Hope William, Mc Bane Donald, Mc Artur J., Roworth C., Anton-Friedrich Kahn, Carlo Giuseppe Colombani, Miller Captain J., Marco Marcello, Antonio Guido Mangano, Nikolas Perinat, Santos De La Paz, Francisco De Rada, Guido Mangano, Blackwell, Henry...**

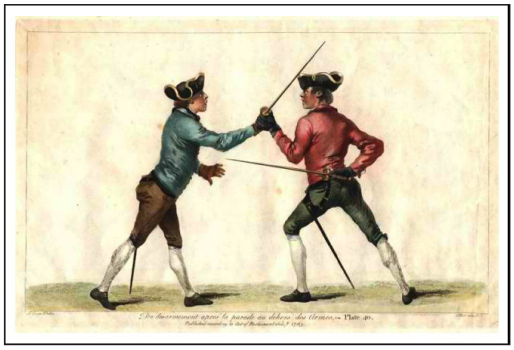

Хенри Анђело

Angelo Domenico је направио књигу која није била само изузетно уметничко дело ве' и најпопуларнија књига тог времена у Европи.

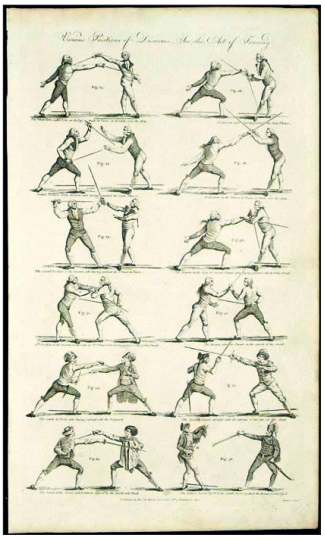
Он је подучавао различите начине разоружавања противника и под извесним околностима употребу леве руке за контролу противниковог сечива. Подучавао је и кружну параду коју су рани француски мајстори сматрали сувише спором и несигурном. Кружну параду је сматрао универзалном и по учењу многих ранијих учитеља корисном на малом простору. Саветовао је бод у лице у озбиљним двобојима ако постоји могућност да противник има неку врсту заштите испод одела. Анђело описује немачки стил, па италијански као и италијанску борбу мачем и бодежом (која се користила још само у Јужној Италији) под оправдањем да би се неки господин могао наћи у сред ноћи суочен са два оружја.

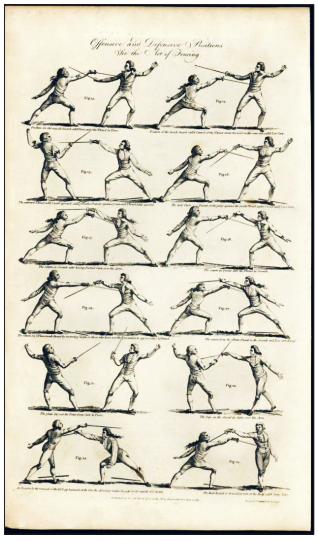

„L Ecole Des Armes«, *Анђело Доменико (1763)*

Мачевалачка вештина за Анге]а не представља више умеће пуке борбе већ је и саставни део културације, манира, етикеције, васпитања, образовања и престижа сваког правог центлмена. Његова чувена књига издата је не само у мноштву примерака, издања и издвојених слика већ је по њој рађено и мноштво копија и приказа разних аутора.

Плакатни прикази непознатог аутора делова **"L Ecole Des Armes«** *Анђела Доменика*

Hope William. Он је академски теоретичар који своје принципе није никада озбиљно преиспитао у пракси али је значајан првенствено зато што је његово дело веома широко читано и прихва'ено и много је мушкараца ушло у прави дуел наоружано његовом теоријом. Хоуп је користио углавном мали мач који је по његовом мишљењу био најприкладније оружје за једног центлмена. Ипак био је свестан могућности да противник располаже другим оружјем. Против других

врста мачева над којим би без сумње кратки мач тријумфовао он саветује дефанзивну технику. Човек са оружјем за сечење може да нападне, напад бива избегнут а нападач улеће право на човека с кратким мачем.

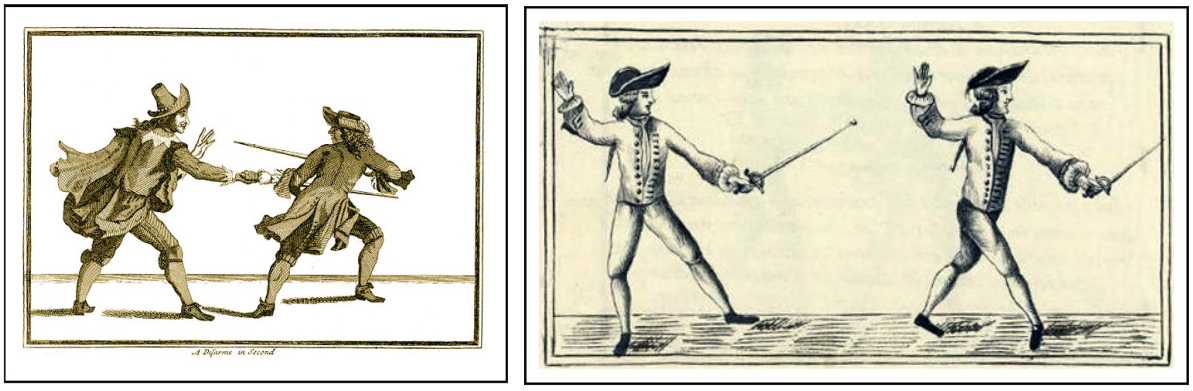
Успео је да учини известан компромис између старих стилова и старог оружја и нове француске борбе са малим мачем. Хоуп препоручује редовно вежбање за све и саветује да један учитељ мачевања не треба да учи само руковање малим мачем већ и оружјем којим се сече. Не одобрава употребу леве руке за параду или отварање и забрањује технике хватања и отимања оружја. Кружну параду је сматрао употребљивом и ефикасном. За разлику од многих својих савременика Хоуп је сматрао да треба парирати у месту (ноге се не мрдају у блоку) и да зато нема узврата испадом. Финтирање у борби изједначава са коцкањем и захтева да напад увек треба да отпочне са хватањем и везивањем противниковог мача а што једино осигурава безбедно мачевање. Хоуп указје на искорак као алтернативу испаду али напомиње да га треба примењивати строго уз хватање и скраћење дистанце. Његових осам правила мачеваоцима које је написао 1688. године имало је велики утицај на целе генерације мачевалаца с краја 17 и почетком 18. века:**"Шта год да радиш нека буде са мирнођом и без острашћености и плаховитости али ипак спретно и одлучно."; „Уз смиреност, спретност и промишљеност нападни свог противника хватајући или везујући његов мач такође на споља (сикст) изводећи једноставан раван бод преко противниковог мача или ако хоћеш изведи финту а да при томе твоја лева шака увек изводи некакву параду да би те заштитила од могућег контрабода; и никако се не задржавај у боду већ одмах пошто си га извео погодио или не врати се поново у свој дефанзивни став."; „Ако си тако надмоћан над противником и милосрдан тако да не желиш да га убијеш већ само онеспособиш онда: уз смиреност, спретност и промишљеност боди га у наоружану шаку, зглоб или руку или теби најближу бутину што ће га са сигурношћу онеспобити."; „Ако је твој противник острашћен, напрасит и напада фуриозно и непредвидиво онда уз смиреност, спретност и промишљеност пресретањем заустави његов напад. Ако је супротно противник безбрижан, лењ и спор ти опет уз смиреност, спретност и промишљеност га потерај.";„Уз смиреност, спретност и промишљеност заштити се од примања бода док изводиш свој што се зове контратемпо и у том циљу коришћење леве руке за одбрану током напада није лоше и улудо."...**

Mc Bane Donald. Насупрот Хоупу велики практичар. Отвара ланац школа за мачевање са борделима у сарадњи са својом женом.

Његов стил мачевања је веома добро описан: „ Чим стигне на поље борбе скида капут и ставља рукавице, дршка мача треба да буде тако дебела да мали прст може да је обухвати и додирне длан. Ако је већа, човека је лако разоружати јачим ударцем по сечиву. Креће се континиурано, одржава покрет и никада не дозвољава противнику да осети (контактира његову оштрицу). Лева рука треба да је подигнута до нивоа левог ока. Најважније је да сви ударци буду одбијени левом руком. Најбоље је тако што ће ухватити неки штап или корице од мача по средини па тиме одбити нападе у рукавици. Врх држи близу противникове гарде који прети његовој руци али ипак није толико близу да га може да дохвати и сломи." Бод би могао бити изведен на шаку, ручни зглоб или руку али никада испод лакта јер ако га јако убодете изаћи ће са линије и направити отвор на телу. Погрешно је бости у налету и испаду, полуиспад је довољан јер кратак убод је довољан за застрашивање противника као и да га прободете кроз цело тело. После оваквог кратког испада мачеваоц се мора вратити у положај веома брзо, скачући уназад ако је то могуће. Ако противник закорачи назад да би избегао да буде ударен, лева нога мора бити придружена десној и мачеваоц мора поново стати у став. Најбољи начин напада започиње ударцима по сечиву а затим следе једна до две финте чији је циљ да уплаше противника. Ако се повлачи може бити обазриво праћен са сталним полууводима у шаку и подлактицу са надом да ће се отворити. Али Доналд озбиљно саветује да је много мање опасно повући се него нападати по сваку цену и истиче да то није ни мало скандалозно као што се то обично мисли а нарочито ако се има у виду да повлачење даје могућност за противнапад. Иако Мек Бејн поштује кратки мач као скоро савршено оружје спомиње и еспадрон са скоро равним сечивом, оштром ивицом и врхом са којим се најчеше и сам борио. Кад се неко сукоби кратким мачем против оваквог оружја он саветује напад ивицом на његов испружен ручни зглоб. Његов приступ је опрезан, једноставан и првенствено практичан. Он не саветује ниједну теорију коју није сам испитао и проверио у пракси.

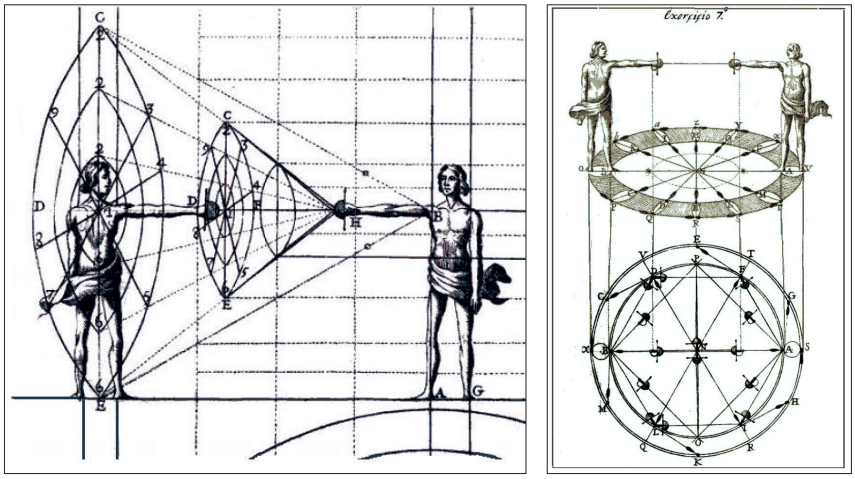
У 18. веку, иако је написан велик број књига о мачевању, приметна је осека у теоријском истраживању ове вештине. Разлог је једноставан – ватрено оружје је преузело апсолутни примат у односу на хладно. Сматрало се да је за обим употребе мача у 18. веку сасвим довољно теоријске грађе која је написана у предходним вековима. С друге стране највећи број учитеља мачевања су у 18. веку своју вештину комерцијализовали и бавили се њоме углавном практично и прагматично а не теоријски и истраживачки. И док су њихови велики предходници тежили да буду **мајстори** или **уметници** вештине они су у највећем броју били **занатлије** вештине. О томе говори податак да је нпр. у Италији 17. века било написано чак 31 дело о мачевању а у 18 само пет.

Многе од књига 18. века се баве цивилним мачевањем али највећи део су ипак разни војни приручници који служе официрима војних академија за обуку у војној вештини. Из тог разлога налазимо велики број књига које се бави мачевањем у склопу борбе бајонетом и копљем. Књиге о мачевању које су у 18. веку биле најпопуларније у Европи биле су: **»Art of Fencing«** практикум о дуелном мачевању у 30 гравира непознатог аутора из 1700. године;

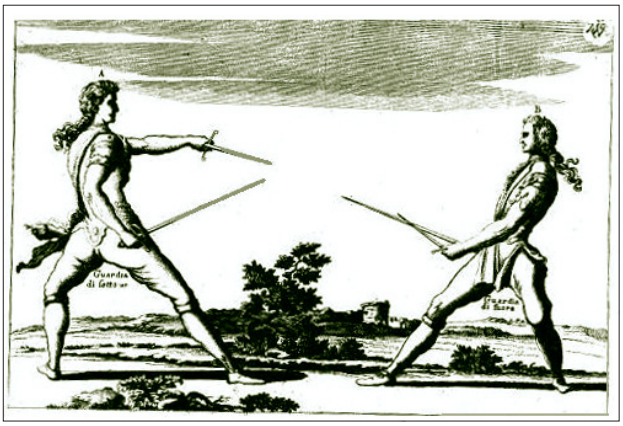
»Art of Fencing« *anonimus (1700);* **„Tratado de Esgrima“***, anonimus (1701)*

Massime et avvertimenti da praticarsi nella scherma«, Capodivacca Paolo (1704);**“Nobleza de la espada, cuyo esplendor se expressa en tres libros, segun ciencia, arte, y esperiencia“**, Lorenz De Rada, Don Francisco (1705);

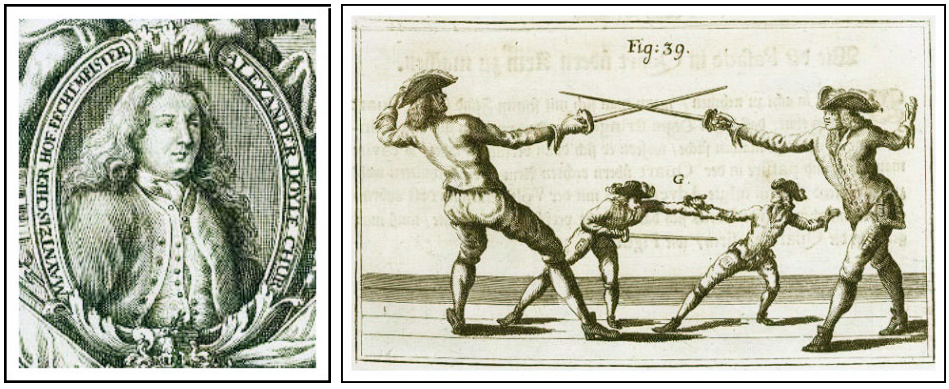
„Libro Tercero Experiencia Del Instrvmento Armigero Espada…“ , *Don Francisco Lórenz de Rada 1705*

„A New, Short, and Easy Method of Fencing: Or, the Art of the Broad and Small-Sword Rectified and Compendiz'd“, William Hope (1707); **»The Master Art«** Carlo Giuseppe Colombani (1711); **„Di spade. Con un trattato del modo di Curare I'infermita…"**, Don Giuseppe d'Alessandro, 1711;

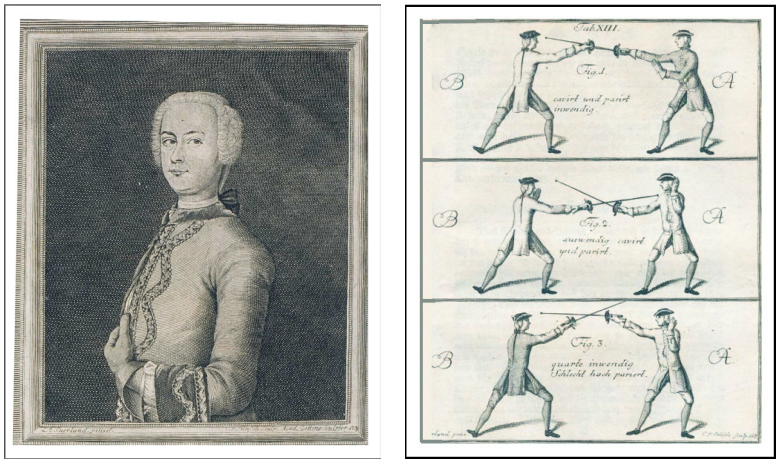

„Di spade. Con un trattato del modo di Curare l'infermita…", *Don Giuseppe d'Alessandro, 1711*

"**A Vindication of the True Art of Self-Defence**" William Hope (1724); **„The Expert Sword-Man s Companion«,** Mc Bane (1728); **»Neu altmodische ritterliche Fecht- und Schirm-Kunst«** Aleksander Doyle (1729);

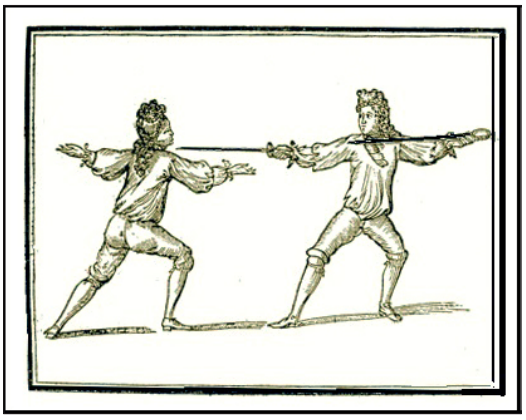

»Neu altmodische ritterliche Fecht- und Schirm-Kunst«,
Aleksander Doyle, 1729;

»Anfangsgrunde der Fechtkunst«, *Anton Friedrich Kahn, 1739*

»The Gentlman s Tutor for the Small Sword«, Blakvel H. (1730); **»Anfangsgrunde der Fechtkunst«,** Anton Friedrich Kahn (1739); **»English Fencing Master«**, Blackwell Henry (1730); **»Die Adeliche und Ritterliche Fechtkunst«,** Johann Heinrich Eich (1731);**"Crisol especulativo de la destreza de las armas",** D. Nicolas Rodrigo Novell (1731); **„Anleitung zum Fechten"**, Carl Friedrich Weischner (1731);

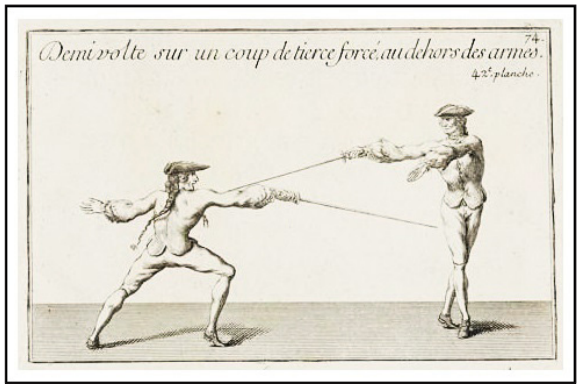

»English Fencing Master«, *Blackwell Henry (1730);* **„Anleitung zum Fechten“**, *Carl Friedrich Weischner (1731)*

»**The Art of Fencing, or the use of The Small Sword“,** L'Abbat Monsieur (1734); „**A Compleat System of Fencing, Or, The Art of Defence, in the Use of the Small-Sword“**, Blackwell Edward (1734); **»Traite des Armes«** Girard Pierre Jacques François (1740);

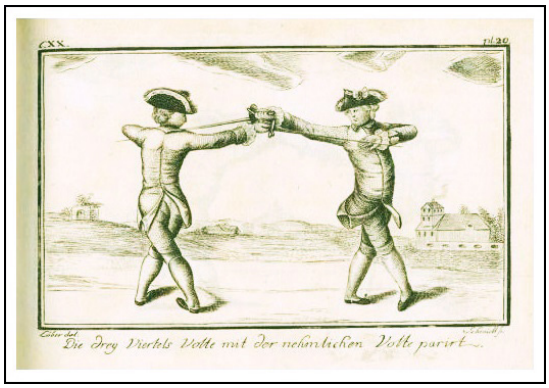
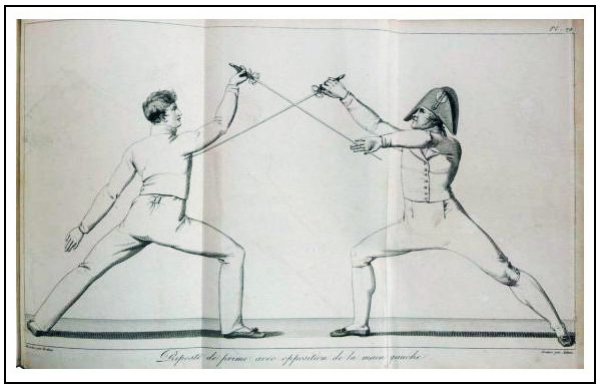

Girard Pierre Jacques François „**Traité des armes**”, *1740*

»The Use of the Broad Sword«, Thomas Page (1746); **„A Treatise Upon the Useful Science of Defence, Connecting the Small and Back-Sword“**,Captain John Godfrey (1747); **„Elementi della Scherma“** Vandoni Marco Marcello (1750); **„Libro de armas y Doctrina para…“**, A.C.O. (1750-60); **„Principes et quintessence et des armes“** Gérard Gordine (1754);

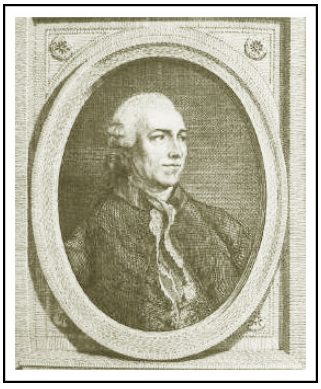
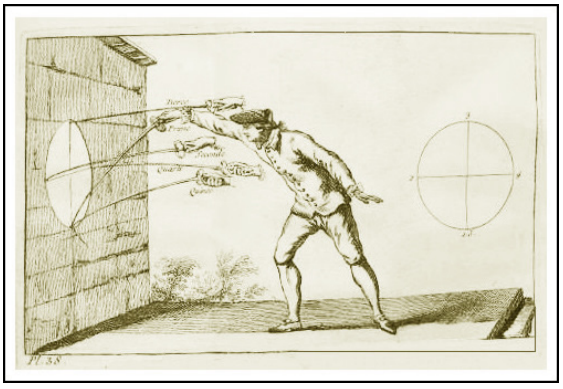

„Libro de armas y Doctrina para…“, *A.C.O. (1750-60)*

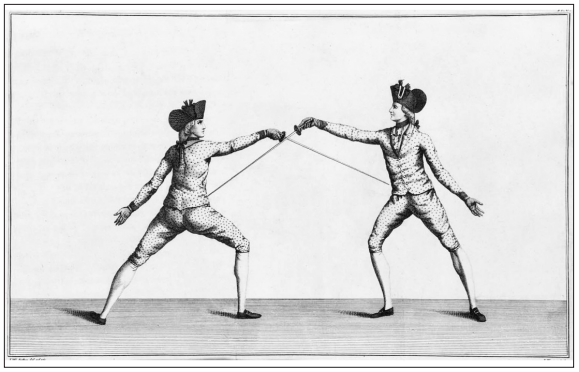
„Die Ritterliche Geschicklichkeit im Fechten durch ungezwungene Stellungen und kurzgefaßte Lehrsätze gezeigt“, *Siegmund Carl Friedrich Weischner,1765;* **,“Traite de L art des Armes“***, De La Boissiere, 1766*

»Arte de esgrimir florete y sable«, Perinat D. Juan Nicolas (1758); **“Discorsi instruttivi ne quali si tratta in particolare intorno all`arte della Scherma”,** Alessandro Di Marco (1759); **„L Ecole Des Armes«,** Angelo Domeniko (1763); **„Die Ritterliche Geschicklichkeit im Fechten durch ungezwungene Stellungen und kurzgefaßte Lehrsätze gezeigt“,** Siegmund Carl Friedrich Weischner (1765);

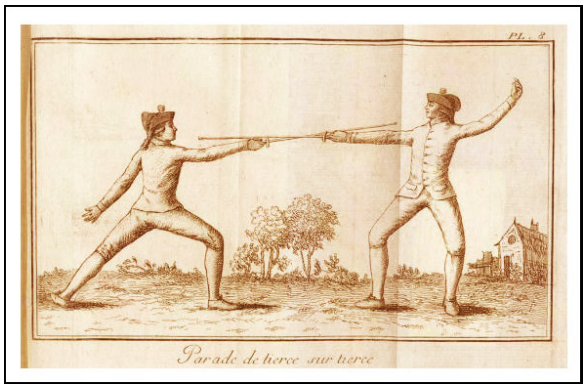

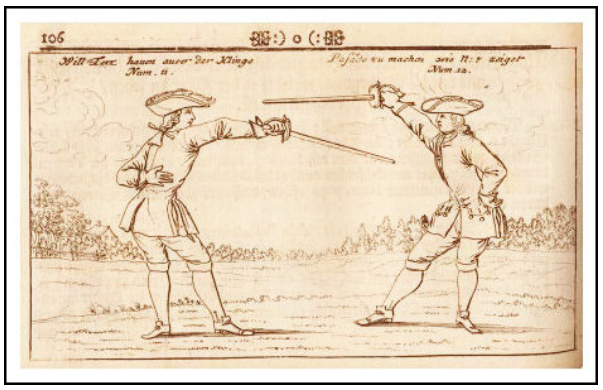
»L Art des Armes...« *Guillaume Danet (1766);*

,**“Traite de L art des Armes“**, De La Boissiere (1766); **»Fencing Familiarized«** Olivier M. (1771); **„Commissarii und Fechtmeisters Anweisung zur Fechtkunst für Lehrer und Lernende. Mit kupfern“**, Christoph Heinrich Ramis Königl (1771); **»Nouveau traité de l'art des armes«**, Demuse Nicolas (1778); **„The Army and Navy Gentleman s Companion«,** Mc Artur J. (1780); **“Fechtkunst, oder leichte und getreue Anweisung auf Stoss und hieb zierlich und sicher zu fechten”**, Johann Andreas Schmidts (1780);

»The Army And Navy Gentleman's«, *Mc Arthur John 1788*

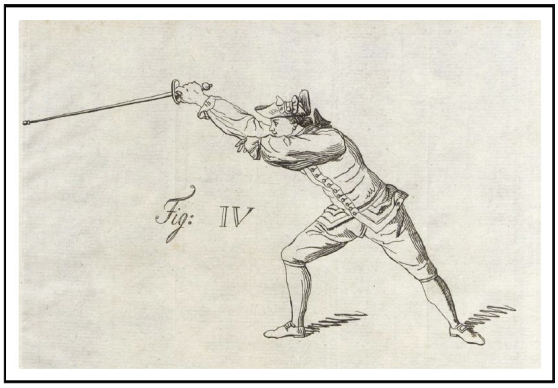
»Nouveau traité de l'art des armes«, *Demuse Nicolac, 1778* **"Fechtkunst, oder leichte und getreue Anweisung auf Stoss und hieb zierlich und sicher zu fechten"**, *Johann Andreas Schmidts, 1780;*

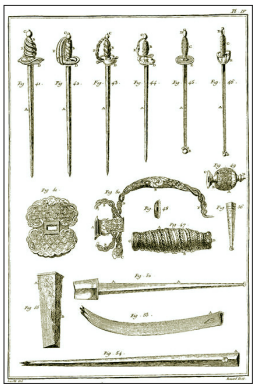
„L'Encyclopédie – Escrime", Diderot (1780); **„Riflessioni filosofiche sopra l'arte della scherma"** Mangano Guido Antonio (1781); **»The Army And Navy Gentleman's«**, Mc Arthur, John (1788); **»Искусство фехтовать во всем его пространстве«** Б. Фишера (1790); **„Hungarian and Highland Broadsword"**, Henry Angelo (1790)

„Hungarian and Highland Broadsword", *Henry Angelo 1790 (prilog knjige)*

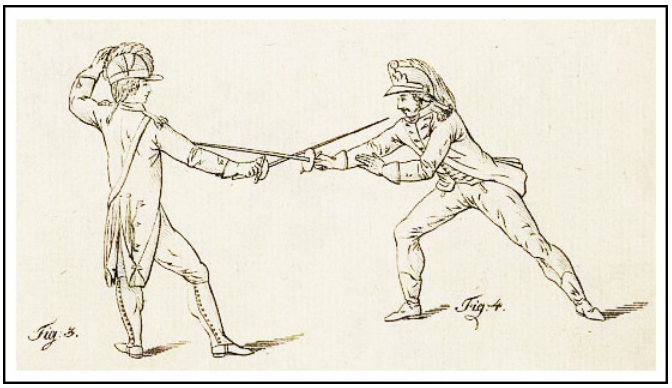
„Lecture on the Art of Defence", Archibald Mc Gregor (1791); **"Искусство фехтовать во всем его пространстве"**, Б. Фишер (1795).

„Commissarii und Fechtmeisters Anweisung zur Fechtkunst für Lehrer und Lernende. Mit kupfern", *Christoph Heinrich Ramis Königl, 1771;* **„L'Encyclopédie – Escrime"**, *Diderot (1780)*

»Instruction pour la cavalerie, sur le maniement le plus avantageux du sabre«, Christoph Wilhelm Schmidt (1796); **»An Abridgment of the New Broad Sword Exercice«**, W. Pepper (1797);

»Erste Abtheilung. Vom Fechten auf den Stofs«, *Johann Adolph Karl Roux, 1798*

»The art of Defence with Broadsword and sabre« C. Roworth (1798); Među svim knjigama 18. veka treba izdvojiti kao jednu od najlepših **»A Treatise on Fencing«,** Miller Captain James. (1738).

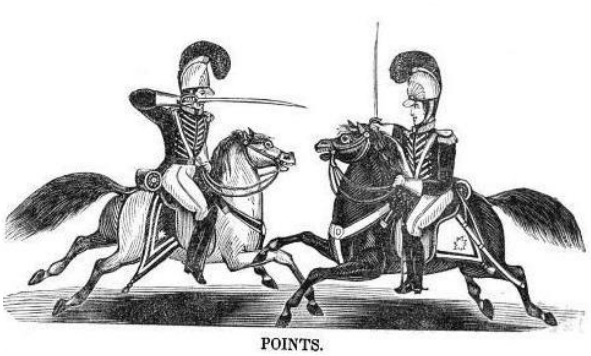

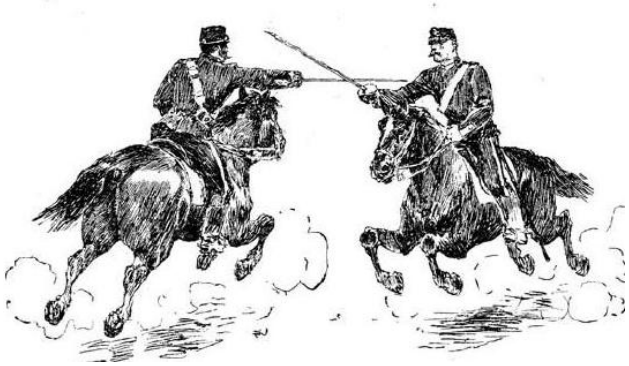

Miler Captain James, **»A Treatise on Fencing«,** *1738*

Деветнаести и двадесети век

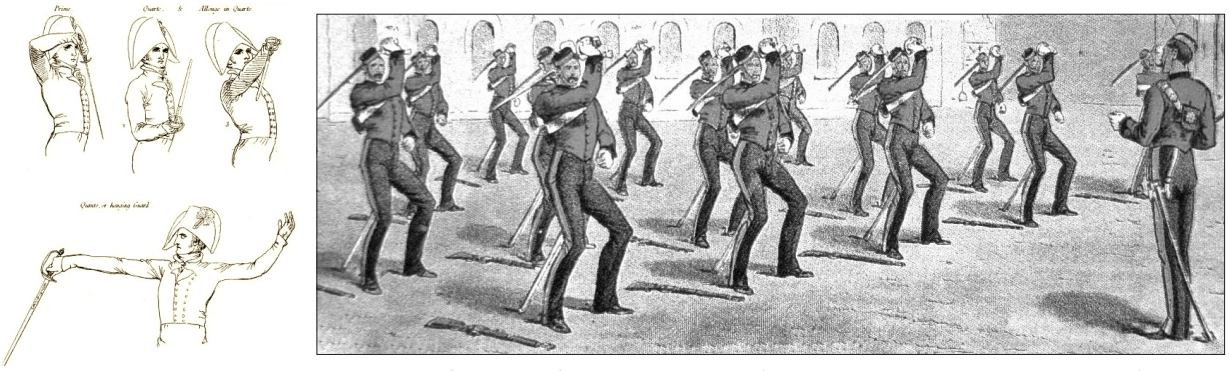
У 19. веку борбено мачевању се сасвим повлачи у војску. Ово повлачење је било обележено повратком оружја које сече. Револуција у Француској је више од било чега одговорна за повратак сабље у војску. Лако закривљено сечиво мађарске сабље омогућавало је брзу акцију и сечење. Из тог разлога се обука у мачевању највећим делом фокусира на коњичко мачевање. Хенри Ангело је развио систем за употребу лаке коњичке сабље коју су први увели Мађари.

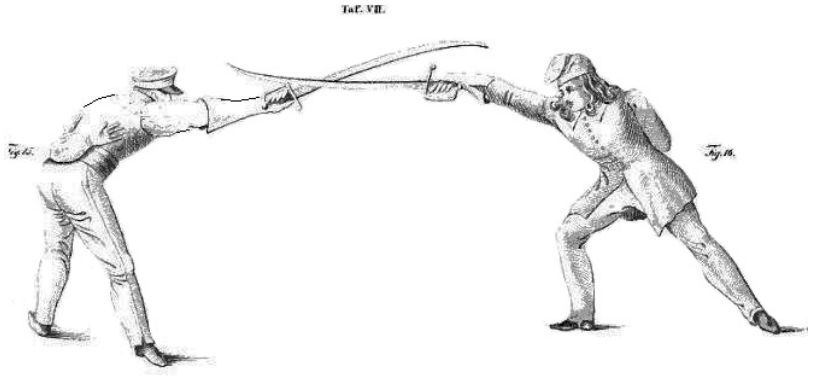
Акценат на коњичком мачевању у 19. веку, **"Broad and small sword exerise",** *Thomas Stephens, 1843;* **"Instruction i sabelfaktening för kavallereit"** *1892, Till Fots*

Кад је реч о мачу он се у војну пешадију враћа у форми ***еспадрона***. Ова врста веома ефикасног мачевалачког оружја које је мешавина сабље и мача постала је у 19. веку веома популарна, а што је довело до истраживања техника мачевања рапиром из 17. века. Шпада се углавном употребљавала у полицији.

Мачевање војним еспадроном: Anthony Gordon, 1805; војна обука у мачевању пешадијском сабљом, прва половина 19. века

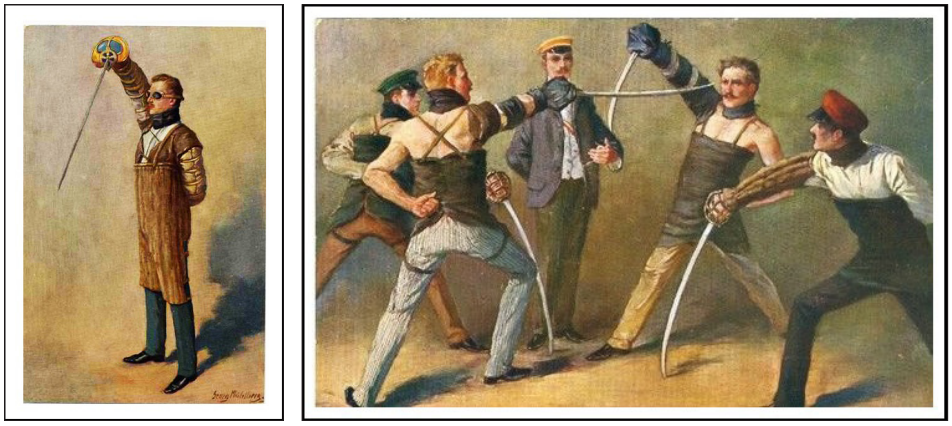
У 19. веку цивили се борбеним мачевањем баве само у ретким школама, а којих је било највише у Немачкој и Италији. Углавном постоје три врсте ових школа. **Прве** чине стара друштва оних мачевалаца који су већи део живота мачевали у ранијем времену класичним техникама и не желе да мењају своје навике. **Друге** чине школе које теже да чувају традицију мачевања и оне се баве углавном мачевањем сабљом.

Мачевање класичном сабљом, **„Anweisung zum Hiebfechten mit graden und krummen Klingen“**, *Rouh Friedrich, 1849.*

Треће су школе које хоће да мачују правим мачевима и борбеним техникама али на нов и другачији начин него што је то у прошлости рађено. То су углавном немачка друштва у којима се мачује посебном врстом сабље – »шлагером«. Реч је о посебној врсти мачевања које своје корене има још у 16. веку а било је распрострањено на универзитетима у Немачкој, Аустрији, Швајцарској, Белгији, Пољској и балтичким државама. Ова врста мачевања није ни спорт ни двобој јер мачеваоци користе посебну врсту праве наоштрене сабље да би наносили један другоме праве посекотине, али по живот безопасне, и по строго одређеним правилима (свако нпр. има право на 24 сечења или се борба води на ограничено време – 14 минута). Такође, у овој врсти мачевања нема победника и пораженог у смислу мачевалачке вештине већ **моралне победе** (један од мачевалаца се повлачи од страха јер не може више дисциплиновано и стоички да издржи повреде) у којој је снага карактера важнија од мачевалачке вештине. Уколико су, међутим, оба борца чврстог карактера и ниједан не одступа тада о победнику одлучује комисија судија која процењује не само вештину већ и лично држање сваког од мачевалаца током свих дешавања у борби. Кад дође до рањавања неког од мачевалаца борба се прекида како би рана на лицу места била дезинфикована или зашивена док се борба у потпуности прекида само уколико је посекотина случајно опасна по живот. Но, то није био знак победе другог мачеваоца зато што се борба најчешће морала наставити након опоравка тешко рањеног противника.

Иако постоји више врста мачевања „на мензури“ и са мноштвом различитих врста правила у принципу је реч о борби са посебном врстом технике напада и одбране која је веома извештачена и која се у условима праве борбе никад не би могла користити (нема покрета ногу, или има покрета само са једном ногом, нема напада бодом и мета напада и одбране је искључиво глава).

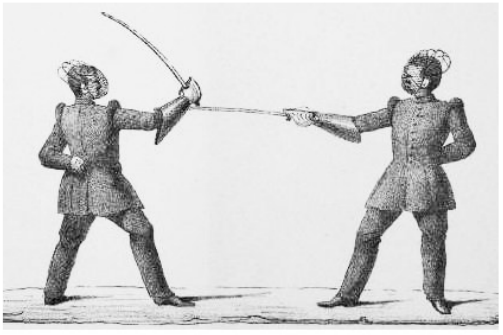
Мачевање “шлагерима”: **“Der Herr Paukant”, „Duel Fencing Sword Sabr**, *Georg Mühlberg, 1900.*

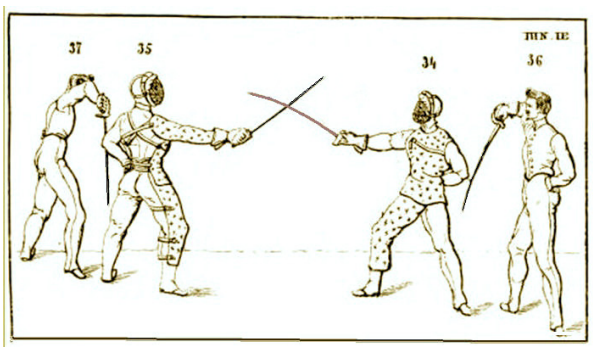
За мачевање се користе посебне секуће сабље “шлагери”, са великом корпом за заштиту руке. Борбе се одвијају уз активно учешће секунданата, судија, лекара итд и уз коришћење заштитне опреме (врат, посебне наочари, капа, ватирано одело за предњи део тела до колена и дебела ватирана рукавица која покрива целу руку која држи сабљу) изузев лица које треба да је изложено сечењима. Почетници су имали нешто другачију заштитну опрему за главу, а која је покривала и лице. Мачевање на овај начин, а које се користило повремено и за лична разрачунавања (зато што су двобоји били забрањени), често је имало смртан исход не од непосредне ране (која је најчешће само лака) већ посредно од инфекције. Но, од када је у другој половини 19. века уведено правило да се пре сваке акције сечива сабаља морају дезинфиковати алкохолом или ракијом смртни случајеви су се дешавали веома ретко и то као последица случајних оклоности.

Мачевање “шлагерима, студентска група у Гетингену 1888-1889

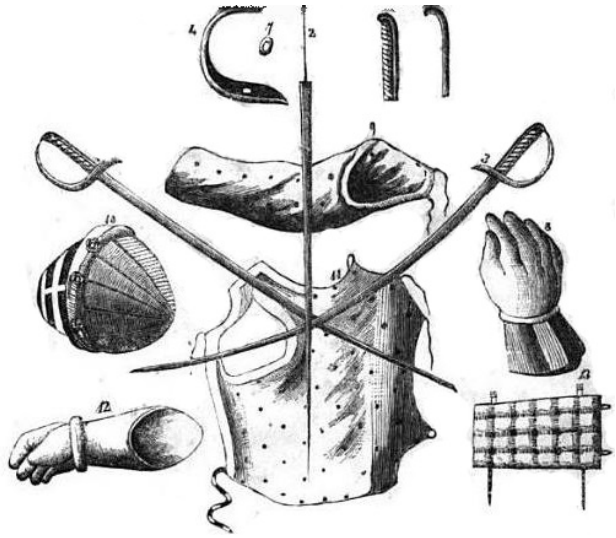
Опрема која се користи у школама борбеног мачевања других врста у 19. веку се разликује од опреме за спортско мачевање истог периода. Реч је о дебелим ватираним рукавима, кецељама, разним врстама капа и маски за заштиту главе које су обично робусније. Мачује се правим мачевима и сабљама али који су затупљеног врха и оштрице. Изузетак за мачеве је само код мачевања “шлагером” где су се користила сечива са наоштреним оштрицама.

Борбено мачевање средином 19. века уз употребу заштитних кацига и рукавица, C. Siebenhaar, 1861; Philipp Müller, Koch, C. F., 1847.

Веома слично техници немачког мачевања "шлагерима", Енглези (који су до тада углавном мачевали разним врстама палаша (спадрони и еспадрони)) кад су из својих школа уклонили бојево оружје наставили су традицију мачевања чувати кроз борбу посебном врстом штапова који су имали заштитну корпу за шаку. (види ниже: **"мачевање штаповима"**)

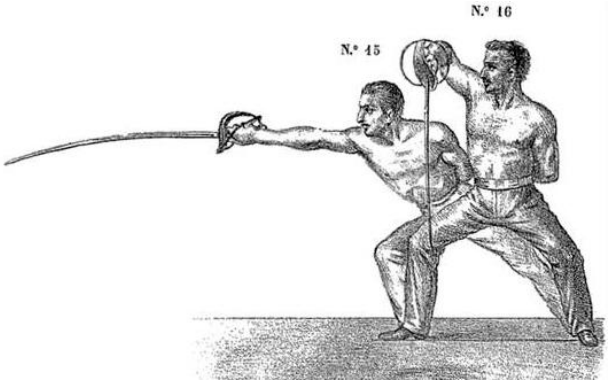

Опрема за борбено мачевање средином 19. века Giuseppe Cerri

Ова врста такмичарског "мачевања" је била исто толико неприродна и извештачена као и мачевање "шлагерима" (мачеваоци стоје у месту без покрета ногу ударају се само по глави и бране искључиво главу) јер тако нико у правој борби не би користио мач. Но, ова врста мачевања је у то време била необично популарна зато што је као и борба "шлагерима" захтевала срчаност и издржљивост јер ударци су се наносили по незаштићеној глави а крв, посекотине и модрице били су неизбежни.

Кад је, међутим, реч о мачевању најраспрострањенијим мачевима тога времена – шпадом и сабљом у другој половини 19. века се масовно уводи у мачевање неборбено – спортско оружје (реквизити). Реч је о мачевима који су лакши од правих као и о заштитној опреми (квалитетна и лака мачевалачка маска са формом која је слична данашњој маски) која мачеваоцима пружа потпуну заштиту. Лакоћа мачевалачких реквизита и безопасност борбе су утицали на промену технике и тактике мачевања. Тако је настао особен стил мачевања са којим се уводе радње које се никад не би изводиле у реалној борби или радње које би у реалној борби биле избор хазардера. У том смислу нпр. руководилац миланске војне школе **Radaelli** издаје 1861. године трактат о техници мачевања сабљом стављајући у темељ своје школе покрете из лакта и још више из шаке а који повећавају покретљивост и брзину сабље али смањују моћ њеног бојевог сечења.

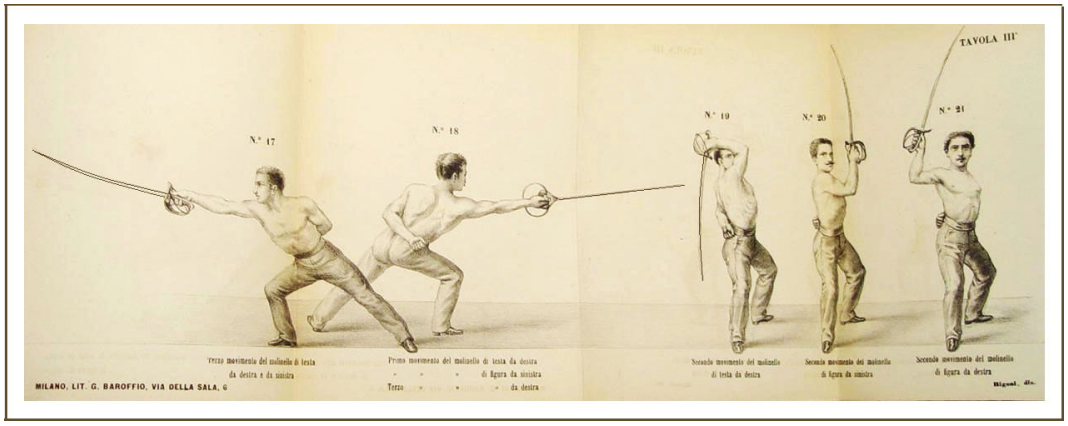

„Istruzione per la Scherma e di Spada", *1876, Radaelli Giuseppe*

Главни протагонисти мачевања таквом новом, модерном техником у 19. веку су били још и **Ла Фогер** (1815), **Гомард** (1845), **Грисиер** (1867), **Горделоис** (1872), **Гризети**...

На овај начин је од древне борбене вештине почела настајати игра у којој актери добро заштићени иза своје опреме (зато што знају да нема никаве опасности) безбедно, непромишљено и уз највећу брзину срљају један на другог без осврtања на елементарне аксиоме реалне борбене ситуације. На место бојеве ефикасности уведена је такмичарска ефикасност. Ово је значило почетак краја мачевања као борбене вештине која такође подразумева креативност и слободу покрета али уз додатни и отежавајући услов – у оквиру закона реалности и нужности преживљавања (»Погодити а не бити погођен«).

„Istruzione per la Scherma de Sciabola e di Spada", *Radaelli Giuseppe 1885.*

Но, ипак неке школе су одбијале увођење спортских новотарија у мачевалачку вештину. Тако нпр. 1879. године је у Италији била формирана државна комисија која је дала предност конзервативној – јужноиталијанској школи мачевања која је одбацила Радаелија и радила по **„Трактату праксе борбе рапиром и сабљом"** од Мазаниела. Многе школе су тако очувале део техничких радњи класичног мачевања (нпр. у школама француског мачевања се још почетком 20. века потенцирао став са тежиштем на задњој нози итд.) али многе су и уносиле спортске новине. Школе и учитељи који су се држали више ове конзервативне струје мачевања су углавном били везани за војне институције.

Цивилно мачевање 19. века је, дакле, било нека врста мешавине борбеног и спортског у различитим процентима у зависности од земље, школе и учитеља.

Слична је ситуација била и са опремом. За мачевање су употребљавани рапири и сабље који су били нешто лакши од правих бојевих али још увек знатно тежи од каснијих спортских па је тако делом остала очувана права борбена техника и тактика мачевања.

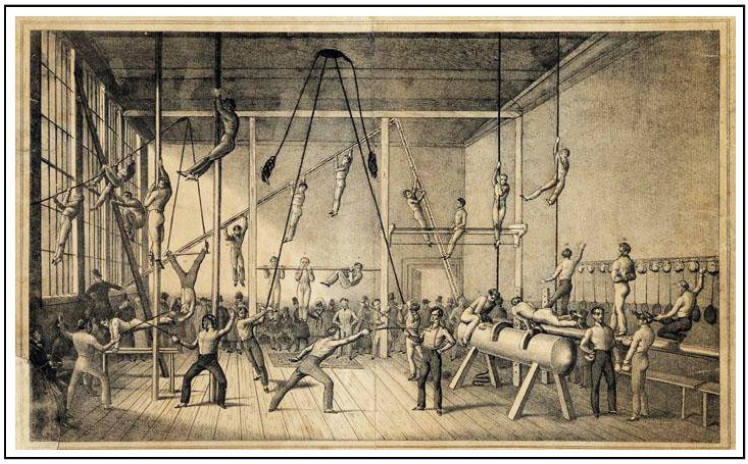

Војна школа мачевања сабљом у Саинт-Сиру, 1872 и **Кнежевић Петар Карађорђевић** *који је ову војну школу похађао 1862. године*

Мачевање у тешком спортском сабљом, 1889.

Касније, како је опрема бивала све приступачнија а средњи грађански слој све богатији, школе спортског мачевања су почела да се умножавају. Почели су и први међународни сусрети Италијана и Француза који су носила јак национални набој а са циљем доказивања чија је школа мачевања боља. У то време су настала и прва правила мачевања, а 1896. године на прве Олимпијске игре се уводи спортско мачевање као једна од оснивачких дисциплина.

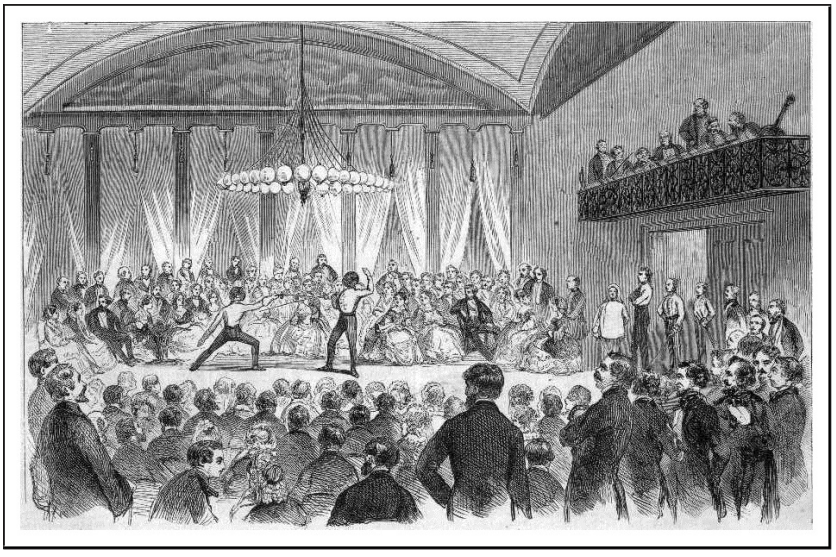

Роперова гимнастичка сала, "Market Street", Филаделфија, 1831.

Но, иако је спортификација света, која је у то време почела, однела превагу па се мачевање почело претварати у спорт међу другим спортовима (мачевање се вежбало равноправно уз гимнастику, атлетику или игре са лоптама) мачевалачка такмичења су још увек задржавала дух класичне вештине и нису била пуко спортско надметање.

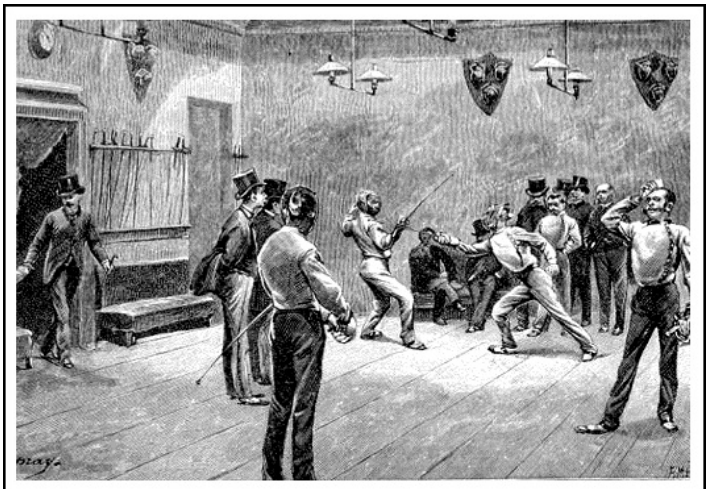
Мачеваоци су, наиме, у почетку упражњавали **борење** (стил мачевања био битнији од исхода и још увек се не користи термин меч или такмичење већ ***дуел*** или ***асо***) Из тог разлога чак ни на највећим такмичењима у то време резултати нису били записивани (бројање и суђење погодака је први пут уведено тек 1890.) или ако и јесу томе се није придавао никакав битнији значај (нпр. кад је реч о великом турниру светског гласа L ESCRIME FRANCAISE одржаном 1895. и данас се воде спорења о победницима).

То је било време када су турнири били организовани увек истовремено на два начина: као такмичења и као ***академије*** (французи су то звали **»forme d`art martial«**). Након сваког одржаног такмичења, на коме се видело ко је ефикаснији, учесници су **морали** учествовати на ***академији.*** Оне су биле организоване за публику и ту су мачеваоци показивали мачевање у светлу лепоте, етике и вештине. Тада нити мачеваоце нити публику није занимао победник. На академијама су додељивана посебна признања и награде, а који су имали много већи значај и тежину од награда које су стицане за ефикасност јер се сматрало да »победити се може и случајно али за лепоту је потребна вештина«. То је била епоха класичног спортског мачевања тј. када нису постојали системи за регистрацију погодака већ се држало до речи мачеваоца учесника који је лично признавање колегиног поготка сматрао престижом части.

Академија у спортском мачевању, Бостон, 1859.

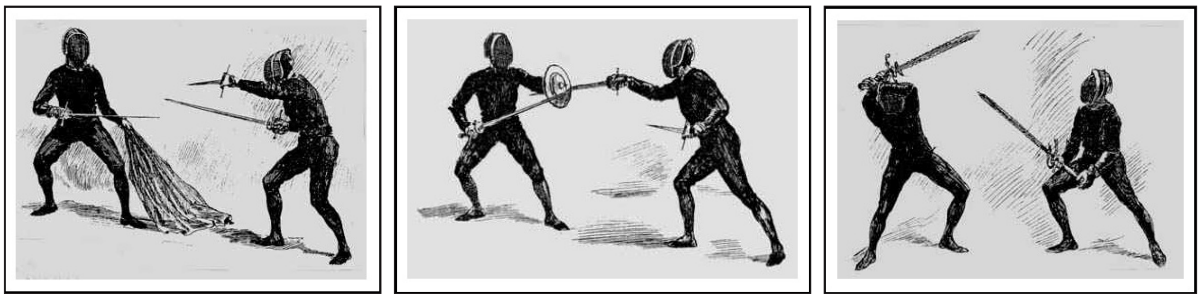
Са сваком наредном годином 19. века цивилно мачевање у Европи је губило своје борбено значење постајући све више првенствено спорт. Са турира полако нестају ***академије*** а надметања мачевалаца Европе постају веома честа појава и одржавају се у форми националних првенстава. У Атини је на Првим Олимпијским играма 1896.год. било организовано такмичење у мачевању које је фактички било прво мачевалачко такмичење света. Мачеваоци крајем 19. века своје спортске активности више не упражњавају у "школама мачевања" већ највећим делом у мачевалачким ***клубовима*** који се отварају (као и клубови за све друге спортове) широм Европе од стране заинтересованих грађана.

Мачевалачки клуб у Паризу 1886

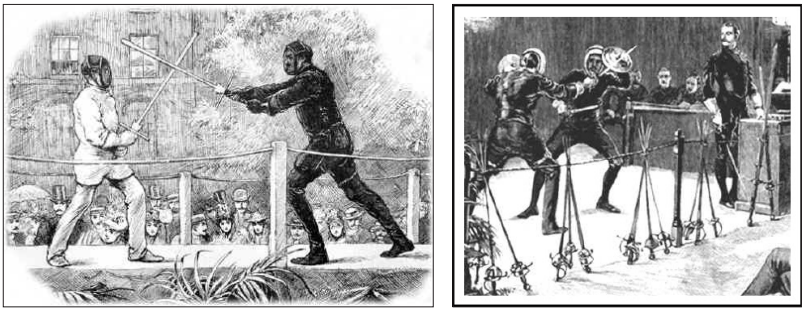
„Старо" мачевање

Крајем 19. века се уз два стандардна тока (војног и спортског) мачевања, и трећег споредног тока – мачевања "шлагерима" појављује и известан веома мали број учитеља и школа мачевања који се баве класичним борбеним мачевањем у форми "старог" или "историјског" (како су га звали) мачевања. Они раде на реконструкцији мачевалачке вештине прошлости и техникама мачевања које су изложене у старим књигама о мачевању. У неким салама Европе се, дакле, уместо флорета и сабљи поново појављују заборављени дворучни мачеви, даге, рапири, штитови…

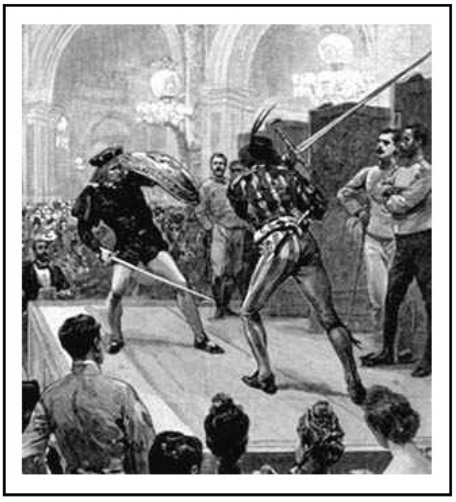
Приказ борби класичним техникама – »старо мачевање«: Хатон и Кастл у новинским чланцима из 1891. години

Међу мачеваоцима који су се бавили "старим" или "историјским" мачевањем (предводили су га Хатон и Кастл) појавио се веома јак покрет за популаризацију оваквог мачевања. У том смислу се организују разне врсте показа, егзибиционих мечева и турнира (посебно у период око 1890. године) на којима се приказује мачевање другачије од уобичајеног спортског, а са дворучним мачевима, рапирима, дагама, малим штитом и плаштом.

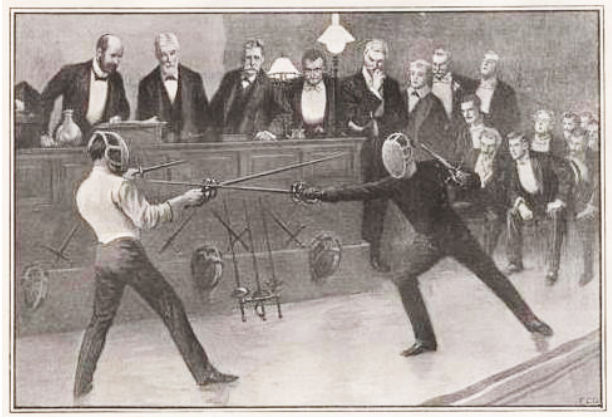
Демонстација дворучног мачевања Хатонове групе 1893. године и демонстрација борбе рапиром и малим штитом 1891. године

Но, овај покрет неће успети да се избори са модерним тенденцијама свога времена. Већина тадашњих мачевалаца ће на „старо" и „историјско" мачевање из низа субјективних разлога гледати као на интересантну забаву и екстраваганцију. Због тога ће се ова вештина сасвим повући са историјске позорнице пред навалом спорта и наћи ће своју последњу оазу у области ***сценских уметности*** као мачевање за позориште и филм.

Приказ дворучног мачевања на турниру „Fete du Arms" у Паризу 1900. године; Борба дворучним мачем у школи историјског мачевања 1884. године

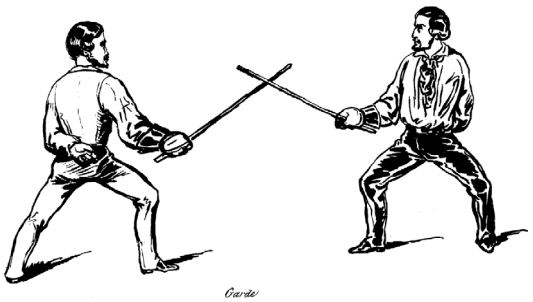
Планкет Менинг мачује са Егертоном, детаљ са часа борбеног мачевања сабљом и малим штитом почетком 20 века. Лајош Вермеш. Војвођански музеј, Нови Сад.

„Мачевање" штаповима

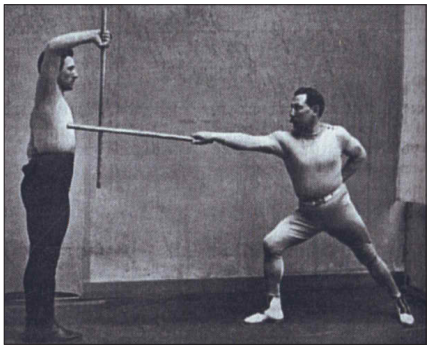
У 19. веку је била распрострањена још једна посебна врста борбеног „мачевања". Реч је о борби штаповима. Ова врста борбе је веома стара (користила се и у старом Египту) и била је не само најједноставнија замена за мачевање већ је имала често и непосредну борбену функцију у виду употребе кратког штапа (палице) у војсци и полицији. У 19. веку је борба штапом постала веома популарна (посебно у Енглеској) а као последица забране јавног ношења мачева а увођења у моду ношења грађанског штапа који се користио не само као модни детаљ већ и као веома ефикасно средство за личну одбрану.

Техника борбе штапом имала је три форме. У **првој форми** је била просто замена за класично мачевање класичним мачевима – палашима (спадронима и еспадронима), а када је употреба бојевих мачева у цивилном животу постала непопуларна или ограничавана. У овој веома популарној врсти мачевања посебно у Енглеској и Америци (нарочито у морнарици) користили су се дрвени штапови са заштитном корпом за шаку или штапови без заштите шаке али уз дебеле, ватиране рукавице при чему се користила техника борбеног мачевања ***палашем***.

Ова врста мачевања је била изузетно популарна у поморству (морнарици), а нарочито у англосаксонским земљама. Наиме, на дугим путовањима било је неопходно не само разбијати досаду већ и одржавати посаду у доброј физичкој кондицији. За то је између осталог кориштено и мачевање. Са друге стране било је потребно да морнари редовно вежбају употребу мача јер ће им ова вештина бити од користи у поморским борбама. Но, како је одувек избегавано да се на броду посади непотребно предаје у руке право оружје, а све до тренутка битке, идеално средство за вежбање мачевања је био штап.

Мачевање дрвеним штаповима, **„Théorie pour appendre á tirer La canne en ен vingt-cinq leçons“,** *Monsieur Leboucher, 1843.*

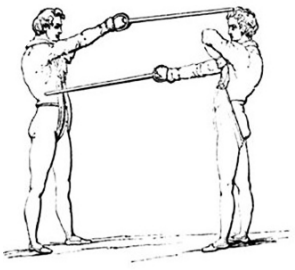

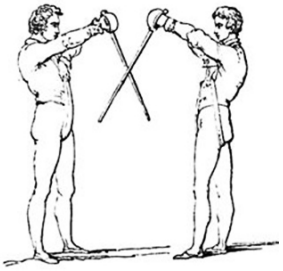

Мачевање дрвеним штаповима на Олимпијади 1924.; мачевање штаповима на броду Х.М.С. Британија, W. Thomas 1896.

У другој форми мачевање штаповима поприма посебан облик (за који неки теоретичари сматрају да води порекло од мачевања на скученом простору бродске палубе или подпалубља) веома популарне и цењене забаве – („singl stick”). Наиме, мачевање штаповима постаје извештачено као и мачевања „шлагерима” – нема покрета ногама, нема бодова а ударци се наносе до појаве крви искључиво по глави која је била незаштићена при чему друга рука (држећи каиш) са лактом у вертикалном положају изводи евентуалне блокове.

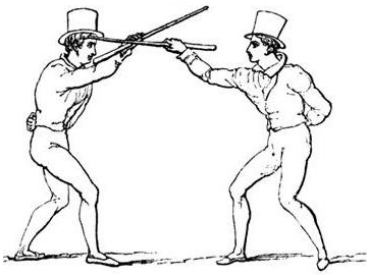
“Schools and Masters of Fencing”, *Egerton Castle, 1885.*

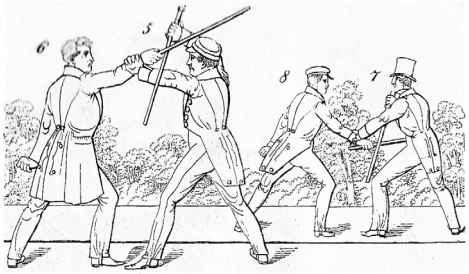

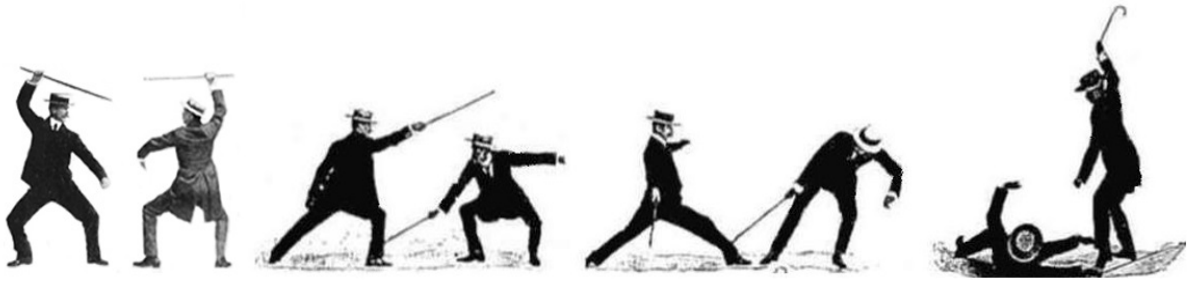
У трећој форми се учило, вежбало и примењивало „мачевање” стандардним грађанским штапом (у коме је често било сакривено и сечиво мача) а техникама које су имале своје специфичности у зависности од тога да ли је штап био раван или је имао повијени рукохват.

„Defensive exercises...” *Donald Walker, 1840 ;* **„Theoretisch-praktic Theoretisch-praktic Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens** , *F.C. Christmann, Dr.G. Pfeffinder, 1838.*

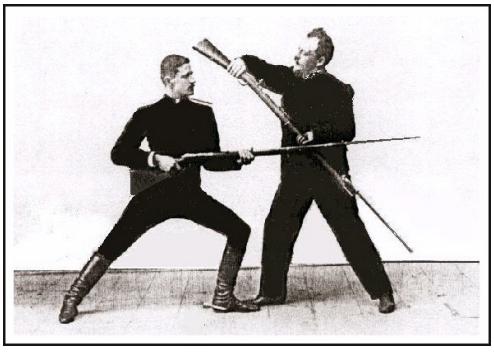
Крајем 19. и почетком 20. века су отваране чак и посебне школе за учење вештине самоодбране у којима се поред бокса, рвања и других борилачких вештина учило и мачевање грађанским штапом и оне су биле необично популарне међу лондонском господом, а чему су највише допринели брилијантни романи о детективу Шерлоку Холмсу **сер Артура Конана Дојла**.

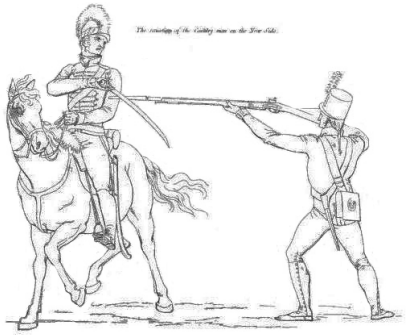

"Self Defence with a cane…", *Barton- Wright, 1901.*

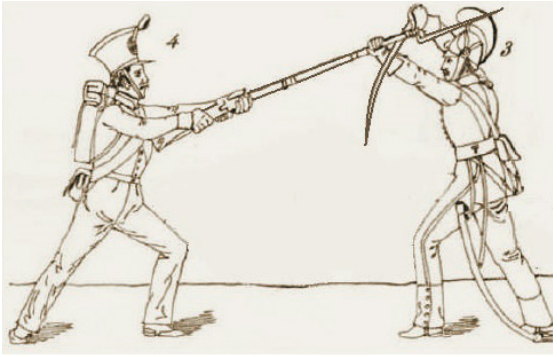
„Мачевање" бајонетом

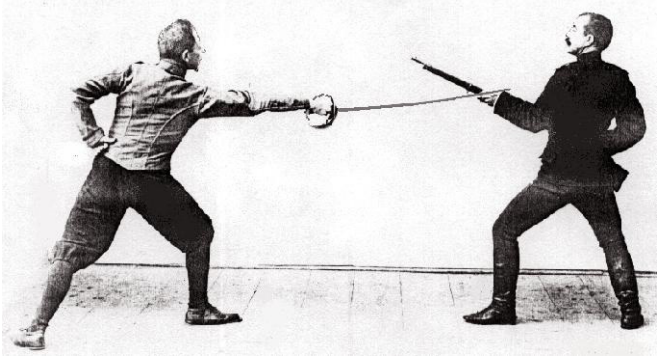
У 19. веку је била веома распрострањена још једна борбена вештина која има доста сличности и сродности са мачевањем. Наиме, у овом периоду мачевалачко оружје у војсци дефинитивно губи значај. Оно углавном кроз сабљу задржава споредну функцију у коњици и парадну функцију међу официрима. Када је реч о пешадији она још од 18. века највећим делом користи дуги нож постављен на врх пушке – ***бајонет***. Борби овим веома опасним бодно-секуће-ударачким оружјем све војске света су посвећивале веома велику пажњу зато што је она често одлучивала исход битке када је реч о директном судару у јуришу на противничке положаје. Постојале су разне технике и школе употребе бајонета али оне су све варијације технике борбе кратким копљем и мачевања тешким дворучним мачем. Постоје три области борбе бајонетом. **Прву област** чини класична пешадијска борба бајонет-бајонет. **Другу област** чини борба пешадија-коњица тј. бајонет против коњаника са сабљом. **Трећа област** је борба пешадинца са бајонетом против пешадинца наоружаног сабљом. Паралелно са овим официри су учили и технике борбе сабљом против војника наоружаног пушком са бајонетом.

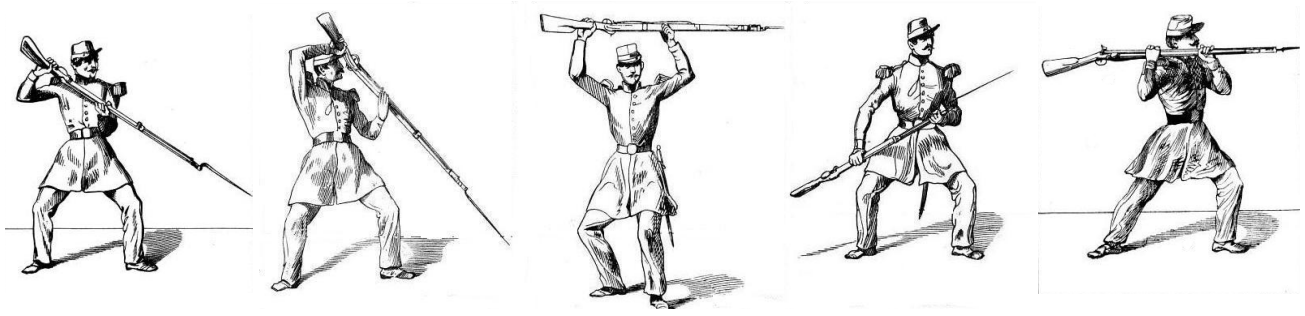
„Упутство за борење ножем" *(бајонетом), Шарл Дусе, 1898;* **„A treats on the science of defence, for the sword, bayonet and pike in close action"**, *Anthony Gordon, 1805.*

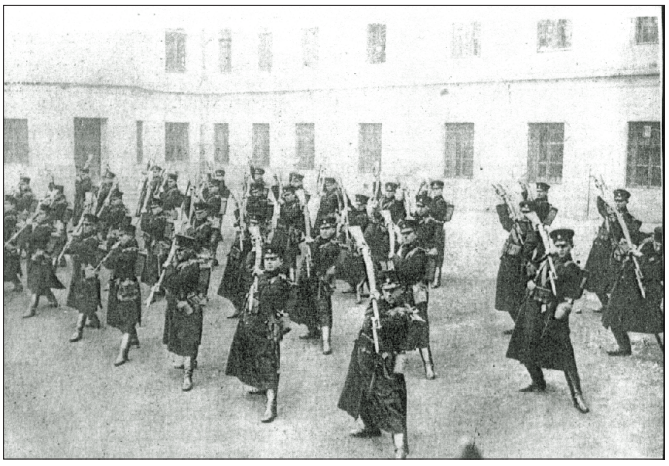

„Theoretisch-praktic Theoretisch-praktic Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens , *F.C. Christmann, Dr.G. Pfeffinder,*; **„Упутство за борење ножем" (бајонетом),** Шарл Дусе, 1898.

Када је реч о ***техникама*** борбе бајонетом постоји више стилова. Код неких се у борби за наношење погодака користи искључиво бајонет и то само за бод док се код других користе и остали делови пушке (наносе се и ударци кундаком и средином пушке, као и сечења бајонетом). Слично је и са одбранама. У неким школама се блокови изводе само широким покретима врхом пушке (бајонетом) при чему кундак остаје што мирнији у зони торза и спреман за ударац а у другим школама се блокови изводе супротно широким покретима кундаком или средином пушке а врх пушке (бајонет) остаје све време усмерен у противника и спреман за бод.

"Skirmishers` drill and bayonet", *Richard Milton Cary, 1861.*

Питомци Војне академије у Београду вежбају борбу пушком са бајонетом, 1924. године

У 20. веку, „мачевање" бајонетом је имало толику популарност да је постало спортска дисциплина (тридесете године 20. века) у којој су се организовала како национална тако и међународна такмичења. Ова такмичења су била посебно масовна и јако омиљена у Русији а

Мачевање бајонетима. Такмичење одржано 1913. године у Петрограду поводом прославе 50 – годишњице Павловске Војне школе.

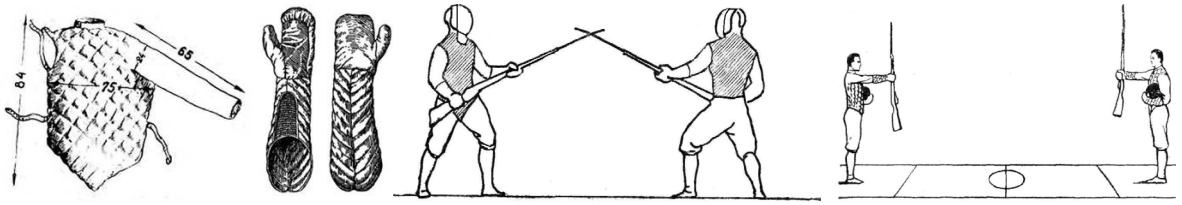
њихова традиција се очувала чак и данас.

О теми технике, обуке и борбе бајонетом је написан велики број књига широм света зато што су биле неопходне као приручници за обуку сваке војске од 18. века до данас.

„Руководство фехтования на штыкахъ“, *Александрь Югарь, 1905*

Средином 20. века је на простору Русије написано више књига које се специјализовано баве техником тренинга спортског мачевања бајонетом и правилима такмичења у овој борбеној дисциплини у којој се за разлику од борбеног кориштења бајонета не изводе ударци кундаком већ искључиво убодови ножем.

Спортско мачевање бајонетима, **„Фехтование“**, *Константин Трофимович Булочко, 1967*

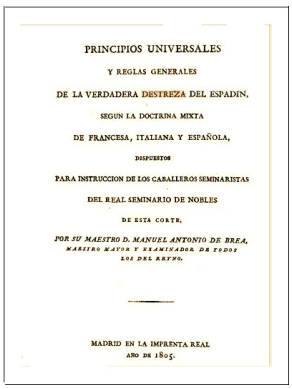
Школе мачевања

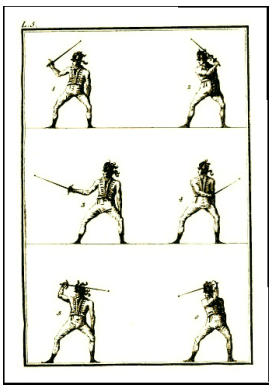
Француско мачевање раширено Наполеоновим ратовима је стигло на север Италије који је прихватио француски рапир (без пречке преко дршке) и основне техничке и тактичке положаје француске школе.Тако је настала северноиталијанска школа мачевања.

На југу Италије се, међутим, сачувала стара италијанска школа називана још јужноиталијанском. У средњој Италији се појавила средњеиталијанска школа. Она је ујединила у себи елементе обе школе. Ова школа је касније названа Мачевалачком академијом и она је најбоље описана у књизи „Школа микст“ од Гризетија.

Аустријанци формирају сопствену школу мачевања такође комбинујући предности и одбацујући мане француске и италијанске школе а ту негде на пола пута били су и Немци који су ову мешавину обогатили и елементима традиционалне немачке школе.

Шпанци који су углавном још од 18. века мачевали највише хиспано-француским стилом мачевања уводе и елементе италијанске школе стварајући тако „mixta” школу чији је главни

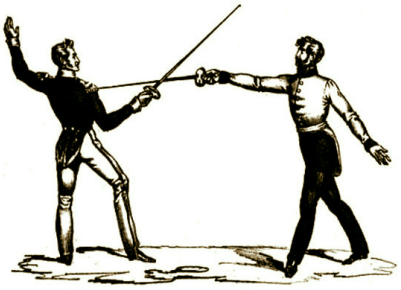

PRINCIPIOS UNIVERSALES
Y REGLAS GENERALES
DE LA VERDADERA DESTREZA DEL ESPADIN,
SEGUN LA DOCTRINA MIXTA
DE FRANCESA, ITALIANA Y ESPAÑOLA,
DISPUESTOS
PARA INSTRUCCION DE LOS CABALLEROS SEMINARISTAS
DEL REAL SEMINARIO DE NOBLES
DE ESTA CORTE,
POR SU MAESTRO D. MANUEL ANTONIO DE BREA,
MAESTRO MAYOR Y EXAMINADOR DE TODOS
LOS DEL REYNO.
MADRID EN LA IMPRENTA REAL
AÑO DE 1805.

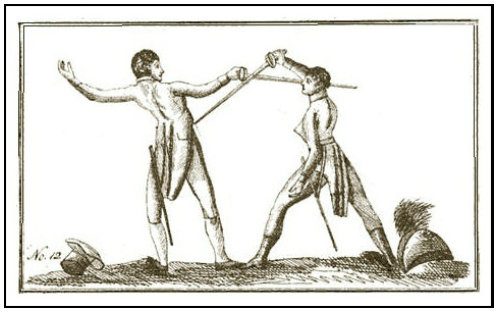

„De La Verdadera Destreza Del Espadin”, *Manuel Antonio de Brea-, 1805.*

представник био Антонио Де Бреа.

Главна и основна техника мачевања у 19. веку (како цивилна тако и војна) је линеарна и само су поједини елементи нелинеарног мачевања задржани за употребу у посебним околностима а

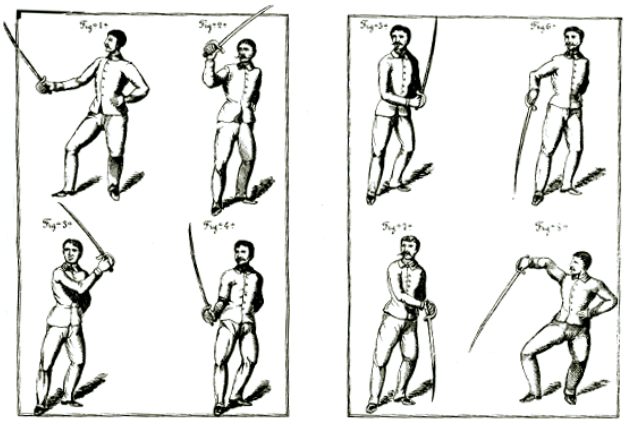
Употреба мачева у 19. веку. **„Tratato sul la Schermа Opera del Conte Michele Gambogi Antico Militare Italiano. Adorna di figure incise da Giusepe Rados"** , *Conte Michele Gambogi, 1837;* **"L` Art de faire des Armes reduit a ses vrais principes"**. *M.J. St. Martin, 1804.*

реч је о тзв. *италијанској* и *француској* мачевалачкој школи.

Оно што је 19. век као, можда, најважније донео мачевању је готово сасвим изграђена номенклатура мачевалачких покрета која се у зависности од земаља, школа и учитеља почела разликовати само у финесама.

Учитељи и књиге

Док нам је средњи век оставио **десетине** књига, нови век **стотине** књига 19. век, када је реч о мачевању, оставља иза себе више од **хиљаду књига** (за сада преко 1140 наслова). Реч је великим делом и о књигама које говоре о спортском мачевању зато што је та врста мачевања била у „тренду", „модерна" па и најтраженија. Кад је реч о борбеном мачевању учитељи углавном раде своје књиге за потребе обуке у војним академијама или за малобројне школе цивилног мачевања у којима се чувала традиција класичног мачевања сабљом, палашем или "шлагером".

„Tratado de Estima de sable y floretem T", *Дон Antonio ÁlvarezGarcía, 1886.*

Други су се вештином борбеног мачевања бавили истраживачки покушавајући да реконструишу историју ове вештине и прикажу технике и начине мачевања који су нестали, а на којима се темељи спортско мачевање 19. века. Трећи су просто радили репринте издања књига старих мајстора. Ових књига није било пуно и углавном је реч о делима Талхофера.

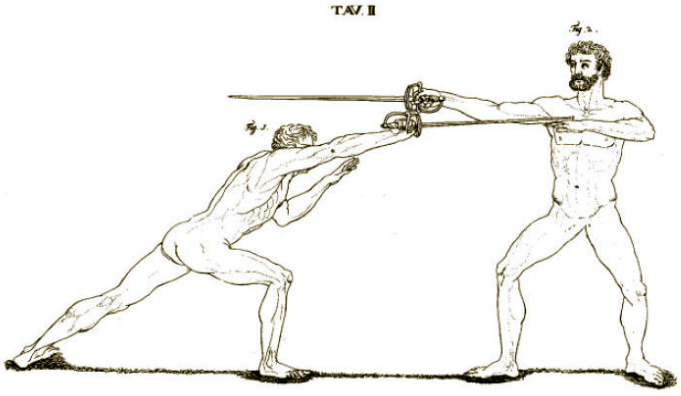
Но, свеукупно учитеља који о мачевању пишу као класичној борбеној вештини било је релативно мало. Споменућу само неке: **De La Paz, Francisco De Rada, Guido Mangano, Blackwell Henry, Saint-Martin, B De Bast, John Taylor, Rosatoll Scorza, Thomas Mathewson, Anthony Gordon, Manuel Antonio De Brea, Johann Werner, Rolando Guzman, Michele Gambogi, Friedrich August Wilhelm, Ludwig Roux, Thomas Stephens, A Fehn, Ivan Efimovič Siverbrik, Giuseppe Cerri, Richard Barton, Egerton Kastl, Friedrich Schulz, Radaelli Giuseppe, Alfred Hutton...**

Неки од наведених учитеља су се бавили само класичним борбеним мачевањем али неки су ову вештину "осавремењавали" у сладу са модерним токовима тако да су добили у различитим размерама мешавину борбеног и спортског мачевања.

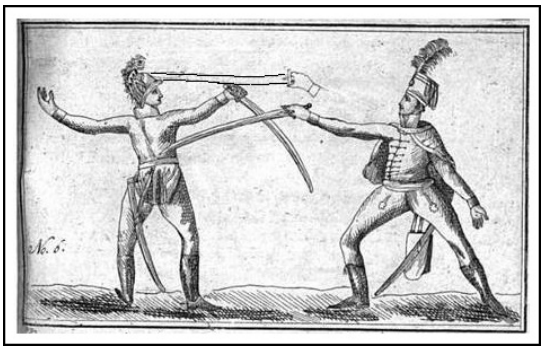
Saint-Marten, Friedrich August Wilhelm Ludwig Rouh,
B. De Bast, Иван Ефимович Сиверbрик, Giusepe Cerri

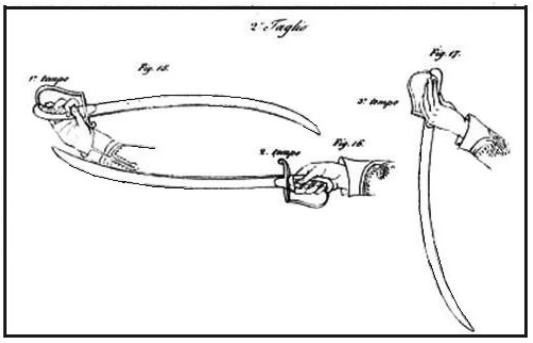
Кад је реч о књигама треба навести: **"La Scienza della Scherma esposta dai due amici"** Rosatoll Scorza (1803);**"The Art of Defence on Foot with Broadsword and Saber",** John Taylor (1804); **"L'art de faire des armes & Traité de l'espadon",** Saint-Marten(1804)**;**

"La Scienza della Scherma esposta dai due amici", *Rosatoll Scorza, 1803.*

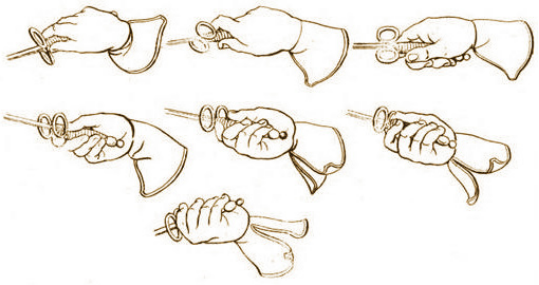
"Fencing Familiarized; New Treatise on the Art of the Scotch Broad Sword", Thomas Mathewson **(1805); „A treatise on the science of defence, for the sword, bayonet, and pike, in close action",** Anthony Gordon **(1805); „Principios universales y reglas generales de la verdadera destreza del espadín",** Manuel Antonio de Brea **(1805);„Theorie sur L`escrime a cheval",** A. Muller (1816);**„Рассуждение об искусстве владеть шпагою",** Valьviliь Aleksandr Aleksandrovič(1817); **„Theorie der Fechtkunst…"** René Julien Chatelain, Anton Lüpscher, Franz Gömmel (1819);

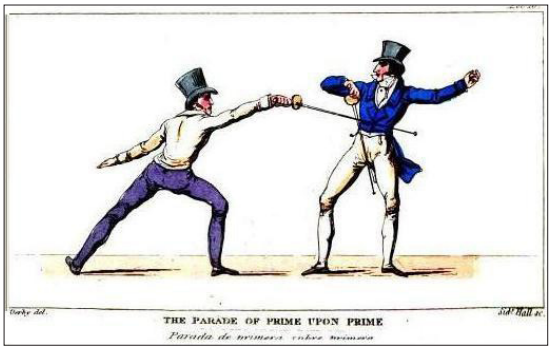

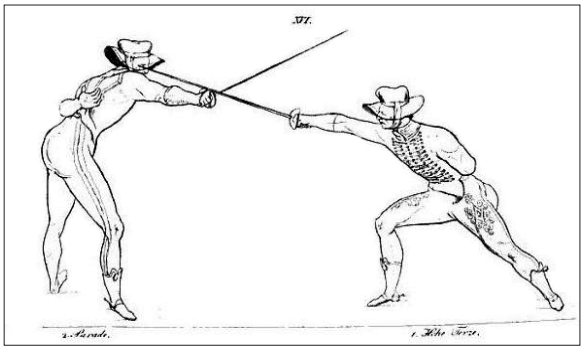
»L'Art de faire des Armes reduit a ses vrais principes.« M. J. St. Martin, 1804; **»Istruzione sulla scherma a cavallo«** *Giuseppe Weiss, 1829.*

„Theorie der Fechtkunst…" René Julien Chatelain, Anton Lüpscher, *Franz Gömmel,1819*

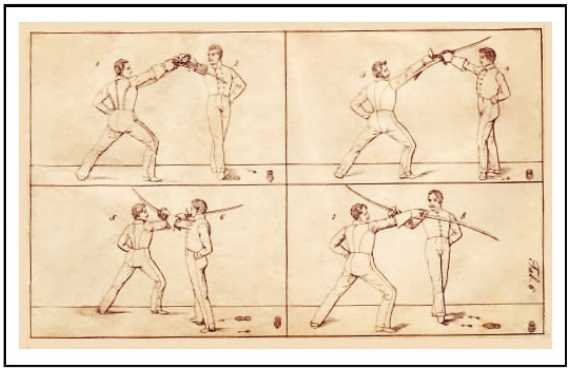

»A treatise on the theory and practice of the art of fencing«, Roland George (1823);**»Versuch einer theoretischen Anweisung zur Fechtkunst im Hiebe«,** Johann Werner (1824)**; »Nuevo arte de esgrima conforme a la practica de los mejores maestros de Europa«,** Rolando Guzman (1826); **»Istruzione sulla scherma a cavallo«** Giuseppe Weiss (1829);

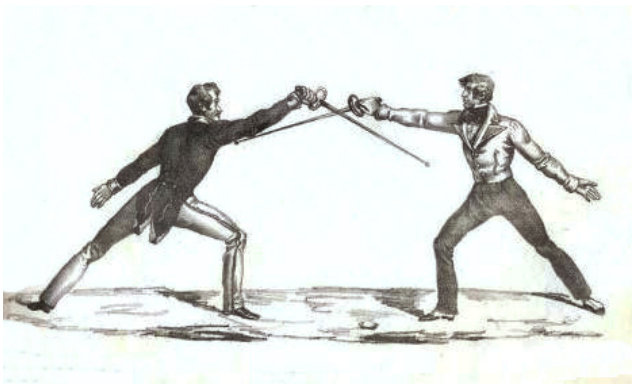
»Nuevo arte de esgrima conforme a la practica de los mejores maestros de Europa«,Rolando Guzman, **1826; »Versuch einer theoretischen Anweisung zur Fechtkunst im Hiebe«,** *Johann Werner, 1824.*

„Theoretisch-praktic Theoretisch-praktic Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens , *F.C. Christmann, Dr.G. Pfeffinder,1838*

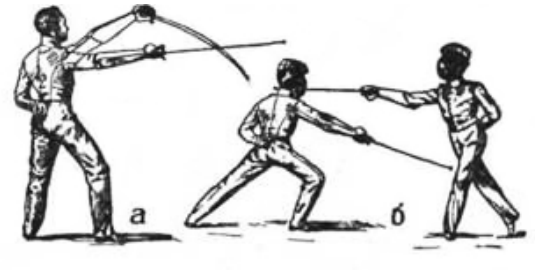
“Salle d`armes“, B De Bast (1834); “Manuel d`escrime“, B De Bast (1836); **„Theoretisch-praktische Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens….,**F.C.Christmann, Dr.G.Pfeffinger (1838); **“Trattato sulla scherma”,** Michele Gambogi (1837);**“Anweisung zum Hiebfechten mit graden und krummen klingen”** Friedrich August Wilhelm Ludwig Roux (1840);

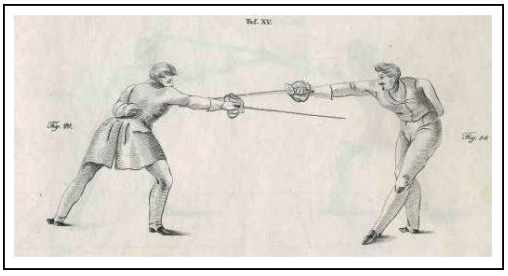

Michele Gambogi, **“Trattato sulla scherma”, 1837.**

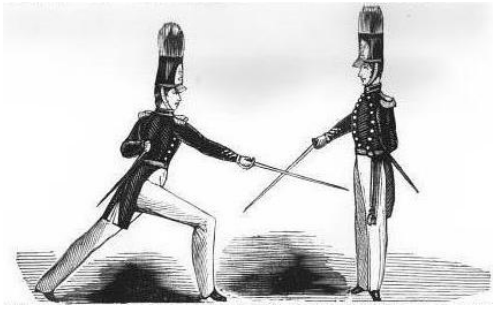
“A new system of broad and small sword exercise” Thomas Stephens (1843); **Начертание правиль фехтовальнаго искусства,** Соколов(1845); **„Die Fechtkunst mit Stoss und Hiebwaffen“,** A Fehn (1851).

*„***Руководство к изучению правил фехтования на рапирах и эспадронах“,** *Иван Ефимович Сиверbрик, 1852;* **„Anweisung zum Hiebfechten mit graden und krummen Klingen“,** *Roux Friedrich, 1849.*

„Руководство к изучению правил фехтования на рапирах и эспадронах“, Иван Ефимович Сиверbрик (1852); **“A New system of sword exercise for infantry..”, R**ichard Burton (1853);

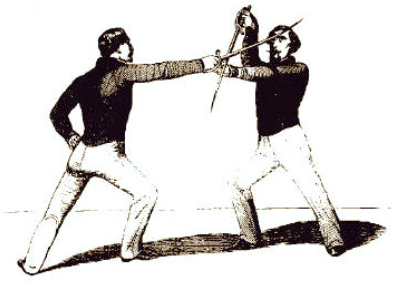

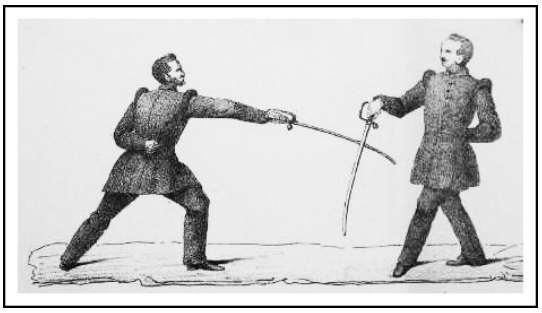

“A new system of broad and small sword exercise”, *Thomas Stephens ,1843*; **“Manuel d’escrime à la contre-pointe composé pour les officiers de toutes armes”,** *Joseph Tinguely 1856;* **“A New system of sword exercise for infantry”***, Richard Burton 1853*

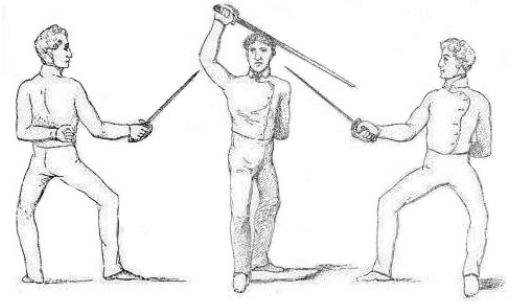
„Tratado de Esgrima por José Cucala y Bruño“, Cucala y Bruño, José (1854); **“Manuel d’escrime à la contre-pointe composé pour les officiers de toutes armes”,** Joseph Tinguely (1856); **“Scherma per Sciabola”,** Giuseppe Cerri (1861); **“Onderwijs in de Schermkunst”,** C Siebenhaar (1861); **“Sword-Play”, W Berriman 1861; „Tratado completo de la esgrima del sable español“,** Jaime Mereló y Casademunt (1862);

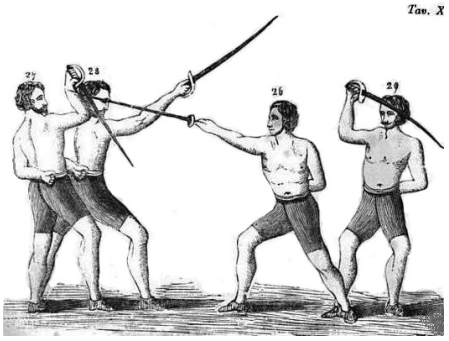

„Tratado de Esgrima por José Cucala y Bruño“, *Cucala y Bruño, José, 1854;* **“Onderwijs in de Schermkunst”,** *C Siebenhaar, 1861.*

„Infantry sword exercise...“, C. F. Pardigon (1863); **„Trattato teorico-pratico di spada e sciabola”,** Cesare Alberto Blengini di Son Groto (1864); **„Principles of squad instruction for the broadsword“ Antoine Joseph Corbesier (1869); „Theory of Fencing; with the Small-Sword Exercise“,** Antoine Joseph Corbesier (1873);

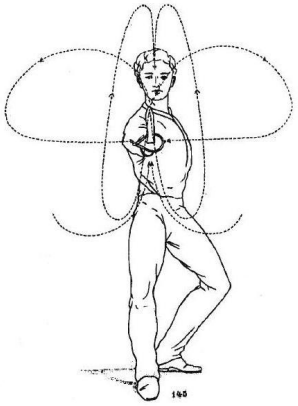

“Sword-Play”, *W Berriman 1861;* **“Scherma per Sciabola”,** *Giuseppe Cerri 1861;*

„Lessons in sabre, singlestick, sabre & bayonet, and sword feats“ John Musgrave Waite (1880); **„Reglemente i bajonett-och sabelfäktning för Kongl. Flottan. Enligt nadigt uppdrag utarbetadt“,**Lars Mauritz Törngren (1882); **»The book of Sword«,** Richard Barton (1884);

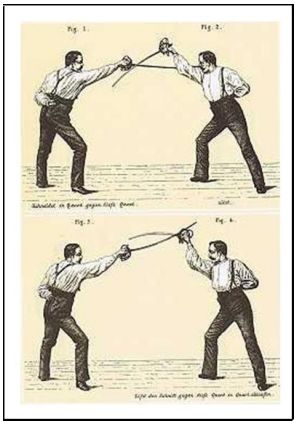

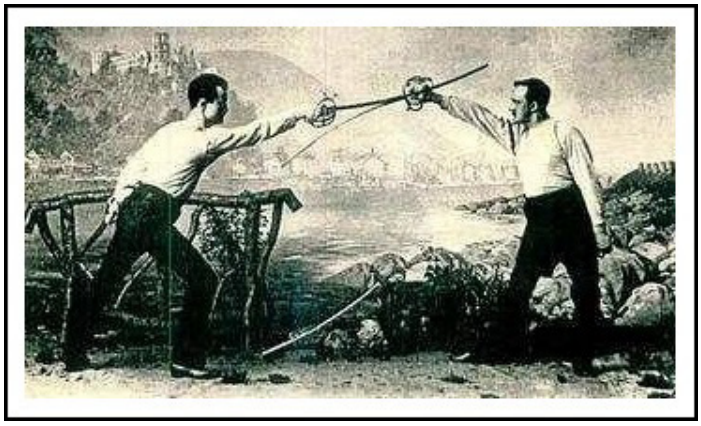

„Trattato teorico-pratico di spada e sciabola”, *Cesare Alberto Blengini* **di Son Groto, 1864; „Principes of squad onstruction for the broadsword“,** *A. J. CORBESIER, 1869*

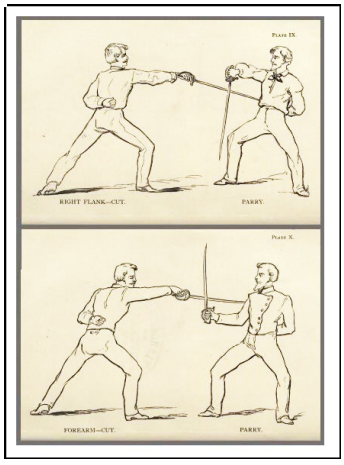
„Schools and masters of fencing“ Egerton Kastl (1885); **»Die Säbelfechtkunst«,** Friedrich Schulz (1885); **„Istruzione per la Scherma de Sciabola e di Spada”,** *Radaelli Giuseppe (1885);* **„Die Hiebfechtkunst“** Ludwig Caesar Roux (1885);

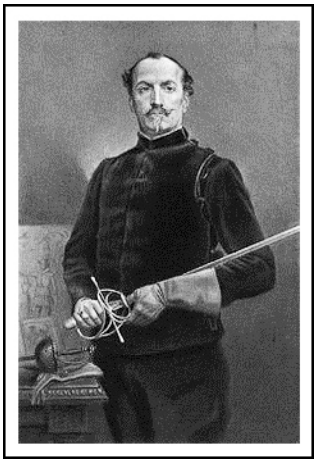

„Die Hiebfechtkunst“ *Ludwig Caesar Roux, 1885*; **„Die Säbelfechtkunst«,** *Friedrich Schulz 1885*.

»The Broadsword as Taught by the Celebrated Italian Masters Signors Masiello and Ciullini of Florence«, Wright Francis Vere (1889), **„Fencing“,** H.A. Dunn (1889), **»Cold Steel; A Practical Treatise on the Sabre“,** Alfred Hutton (1889);

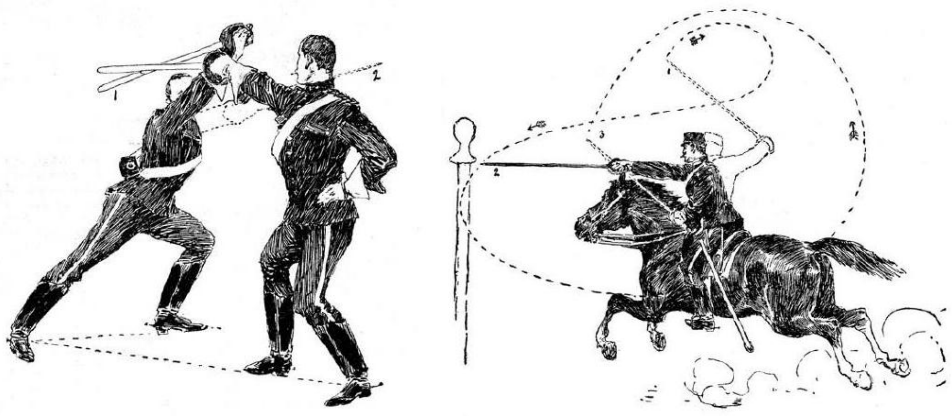
Reglemente i bajonett-och sabelfäktning för Kongl. Flottan. Enligt nadigt uppdrag utarbetadt“, *Lars Mauritz Törngren (1882)*; **“Cold Steel”,** *Alfred Hutton, 1889*

„Fencing“, Breck Edward (1894); „Antiguos tratados de esgrima“, Vindel Pedro (1898);

“Уставъ строевой казачьей службы”, *Аноним, 1899*

Једна од, можда најбољих, књига у 19. веку која концизно и јасно излаже технику изврсне школе борбеног мачевања је **шведска** књига **"Instruktion i sabelfaektningr"**, Тила Фотса издата у Штокхолму 1893. године. Исти аутор је издао годину дана раније књигу под истим именом **"Instruktion i sabelfaektning"** али са поднасловом **"för kavalleriet"** у којој излаже исто тако изврсну школу употребе палаша у коњичкој борби.

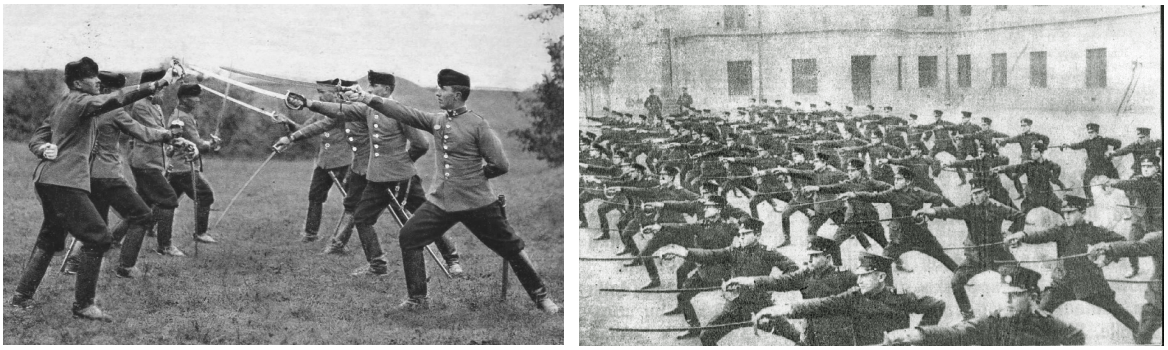

***"Instruktion i sabelfaektning"**,1893 i **"Instruktion i sabelfaektning för kavalleriet"**, 1892, Till Fots*

Књигама и учитељима који су се бавили спортским или полуспортским мачевањем на овом месту се нећу бавити јер спортско мачевање није предмет књиге пред вама.

Модерно и постмодерно доба, 20-21 век

У првој половини 20. века школе борбеног мачевања почињу убрзано да нестају, као и учитељи борбеног мачевања.Од ове вештине је преостало само мачевање сабљом у војскама и сценски спектакл на филмовима и у позориштима.

Борбено мачевање сабљом у војсци. Мађарска коњица 1917; Војна академија у Београду 1924. године.

Вежбовна сабља за борбено мачевање у војсци тридесетих година 20. века на Војној академији у Београду

У појединим европским земљама, углавном Немачка, у цивилним школама борбено мачевање се одржало нешто дуже (до Другог светског рата) и то у форми мачевања »шлагером« али и ту у све малобројнијим школама које су још увек тежиле да се очува дуга традиција ове врсте мачевања.

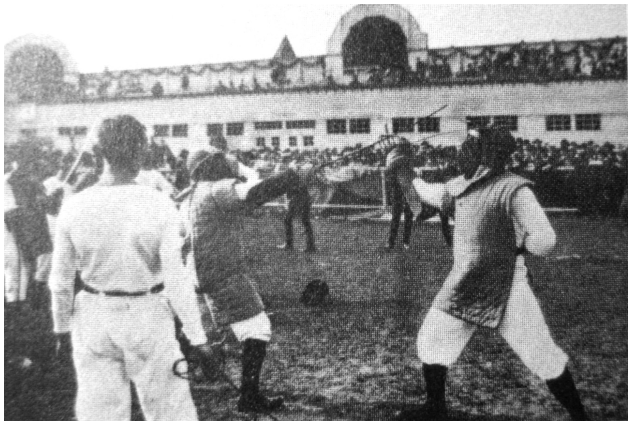

Немачки мачевалац »шлаїером«, са секунданшом, 1907.

Немачки мачеваоци у борби на »мензури« са шлаїерима,1904. їодине

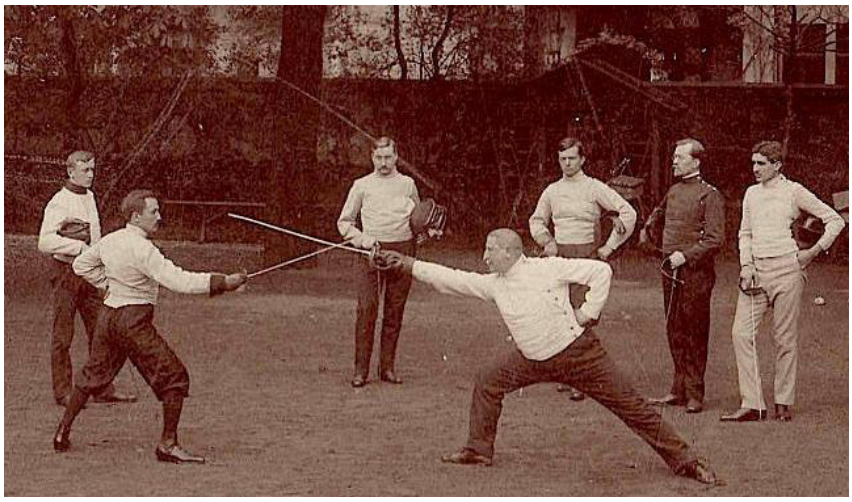
У Немачкој су се чак организовали и турнири не само у борбеном мачевању правим сабљама и мачевању »на мензури« већ и мачевању тешким дворучним мачевима. Но то више није био део мачевалачке свакодневице Европе и Немачке већ више чување традиције, историјски спектакл и нека врста »лабудове песме« старих школа.

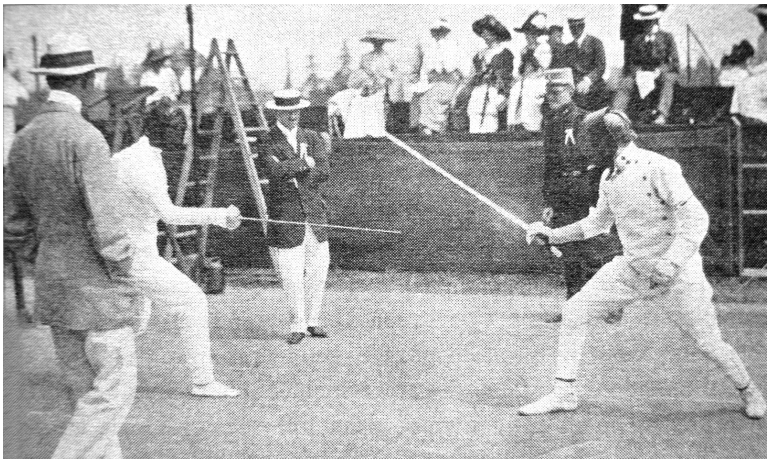

Турнир у борбеном мачевању одржан у Немачкој 1930. їодине пред 12000 їледалаца; шурнир у борбеном мачевању шешким дворучним мачем одржан у Дрездену 1936. їодине

Кад је реч о спортском мачевању ситуација је сасвим другачија. Широм Европе се отвара небројено школа и клубова. У периоду до II светског рата спортско мачевање ће задржати у себи још мало духа класичног мачевања. Борбе се још увек највећим делом изводе опремом која није електрифицирана, погоци се признају, борбе се суде уз секунданте итд. Кад је реч о сабљи и »рапиру« користе се још увек нешто јача и тежа сечива док флорет има танко и лагано сечиво које је добио још почетком 19. века и задржао га до данас.

Спортско мачевање сабљом 1905.

Спортско мачевање мачем (»рапиром«), 1912.

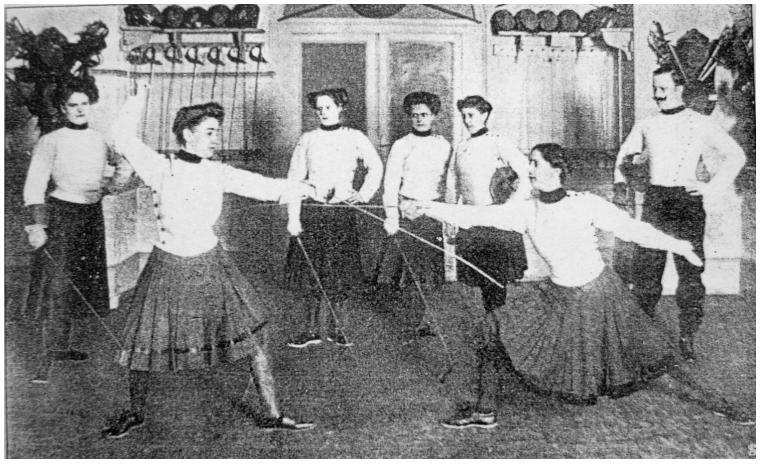

Спортско мачевање флоретом почетком 20. века

То је уједно био и период процвата мачевања као спортске активности за све узрасте и оба пола тако да се отварају масовно школе мачевања и мачевалачка друштва за жене, као и мачевалачке секције по нижим и вишим школама.

Флореташко мачевалачко женско друштво, Љубљана 1907. године

Чланице женског мачевалачког клуба почетком 20. века

После Другог светског рата сви статуси и квалитети које су професори и учитељи мачевања, као и мачевалачка вештина уопште, поседовали до 19. века, скрајњују се и постају неважни. Из спортских такмичења нестаје дух ***борења*** и све више доминира дух такмичења. Исход постаје битнији од стила а вештина се замењује пуким такмичарским прагматизмом у коме влада само заинтересованост за погодак, медаљу или место на ранг листи а не за мачевање и вештину саму. Начела реалности и стварности борбеног мачевања нестају сасвим из спортског мачевања пошто су постала претесна за новостечену слободу покрета апсолутног деловања суперлаком опремом. Мачевање тако постаје апстракна игра ослобођена реалности, али најпогоднија за сврхе надметачког спорта.

Тридесетих година је био направљен електрични апарат за регистровање погодака мачем а већ педесетих година 20. века је било уведено мачевање на електросигнализацији и за флорет а деведесетих за сабљу. Појављују се нови типови сечива и материјала за одела, нове заштитне маске а крајем 20. века се појављује и бежична електрична опрема. Све ово је довело не само до измена у техници већ и етици и естетици мачевања. Технику замењује брзина, етику правилници, прописи и казне а естетику ефикасност. Спортском мачеваоцу од тог тренутка није битан ни стил, ни лепота, ни етика ни вештина – важно је само победити по сваку цену и на сваки начин, макар то било и математичким калкулацијама са резултатима или шпекулацијама са судијама и опремом.

У другој половини 20. века отварају се клубови (уместо школа), савези (уместо академија), организују се национална и интернационална првенства, турнири, такмичења, ранг листе, купови, припреме, кампови, семинари, награде, праве се фабрике, компаније и корпорације који се баве производњом и продајом опреме комерцијално спрегнуто са организацијама које прописују правила за увођење и употребу те опреме. Профит од мачевања постаје важнији од мачевања самог. Омасовљење спортских мачевалачких активносту разних земаља међу собом је довело до тога да нестану различитости између највећих националних школа и да се формира у складу са принципом највеће ефикасности стандардизовани унијатско-фабрички стил спортског мачевања за цео свет.

У том периоду се спортско мачевање почиње и научно изучавати па се формирају цели тимови и институти за спорт у којима се истражује физиологија, биомеханика, психологија... тренинга како би такмичари продуковали што више медаља и пехара. О томе се пише на хиљаде књига, скрипти и приручника који се изучавају на студијама спорта, по савезима и клубовима.

Највеће измене је, међутим, претпело класично звање учитеља мачевања. Оно се трансформисало у најгори сурогат – тренера. Тренер је, наиме, бледа сенка свега оног што су учитељи (професори) мачевања одувек били. Ширина опште, као и стручне едукације, која је до тада била главна карактеристика учитеља мачевања, се потпуно губи. Савремени мачевалачки тренер, тренирајући такмичаре спортисте за надметања, више подсећа на првобитне римске »ланистре« с почетка историје евопског мачевања – гониче гладијатора који борећи се у аренама приказују утренираност и победама доносе својим господарима зараду.

Но, овакво мачевање (потпуно поједностављено, сведено на брзину, рефлекс, инстинкт, адреналин и телесно, а коме је највећи део мачевалаца, укључујући и мачевалачке стручњаке, заборавио да је постојало или да може постојати неко другачије мачевање осим спортског) како време одмиче постаје све незанимљивије и досадније за већину људи. Сувише сиромашан, прост и плитак концепт на коме се заснива (брзина и ефикасност) као и претерана агресивност довели су не само до засићења већ и све већег одбацивања ове врсте мачевања

Из тог разлога 90 године 20. века означавају период епохе убрзаног заласка спортског мачевања. Оно има све мање присталица и заинтересованих.

Са друге стране у том истом периоду на површину изнова избија класично борбено мачевање. Оно се током целог периода арогантне доминације спортског мачевања очувало и живело (као и у средњем веку код путујућих група акробата, жонглера, глумаца и трубадура) у својој сценској форми и учило на позоришним и филмским академијама. Наиме, крајем 20. века почињу изузетно да расту потребе филмске индустрије за стручњацима који добро познају класично мачевање (пошто је спортско веома несценично и невизуелно), а које треба прилагодити потребама глади за филмским спектаклом. Овоме треба додати и тренд све распрострањенијих реконструкција историјских битки а за потребе историјских сајмова, традиционалних фестивала, прослава и туристичких спектакала.

Из овог разлога се све више људи почиње бавити истраживањима историјског и класичног борбеног мачевања. Међу њима нису само кореографи већ и тренери и врхунски такмичари који су напустили спортско мачевање (нпр. Боб Андерсон), професори глуме, каскадери, учитељи разних борилачких вештина али и љубитељи и аматери. Њихов рад је за резултат имао не само ренесансу школа сценског мачевања већ и поновно откривање лепота ове борбене вештине, па и отварање школа борбеног мачевања.

Такође, на трагу мачевања које се изводило у форми “академија” на мачевалачким такмичењима 19. и почетком 20. века (на којима се није пуко **трговачки** вредновала само ефикасност и корисност у мачевању него **уметнички** лепота и стил у вештини) настаје у Русији 90-тих година 20. века нова врста мачевања – “**арт-фехтование**” (уметничко мачевање). Оснивачи ове дисциплине, која се састоји у такмичењима у сценским борбама, су А. Д. Мовшович и Андреј Риклин. Први шампионат “арт-мачевања” које је широм Европе постало веома популарно, је у Русији одржан 29. новембра 2009. године и на њему је учествовало више од 100 такмичара.

Но, упоредо са овом новом врстом мачевања све више је друштва и удружења који су инспирисани мачевањем прошлости на разне друге начине.

Тако се у другој половини 20. века појављују прво “аутентичари” – мачеваоци и удружења који су заинтересовани за историјско мачевање тј. откривање, истраживање, реконструкцију и

реафирмацију аутентичних стилова старих школа мачевања. Отуд почињу да делују појединци и групе који покушавају да мачују стилом Капо Фера, Фиоре Деи Либериа, Талхофера, Мароца, Гигантија, Фабриса, Мајера, Агрипе, Каранце, Вигианија… Они истражујући старе сачуване књиге, документе, извештаје и водећи међусобно жустре расправе око тога чије је тумачење исправно и шта је аутентично а шта није стварају мноштво варијација и стилова једног истог учитеља тврдећи да је једино њихов стил аутентичан изворном.

Појављују се, такође, и "традиционалисти" тј. групе и појединци који се баве оживљавањем и очувањем традиционалних стилова борбеног мачевања појединих земаља. Тако се нпр. широм Немачке поново отварају тевтонска друштва мачевалаца шлагерима или широм Русије друштва која се баве козачким мачевањем руском шашком, коњичким мачевањем, међу наследницима дервишких редова мачевања јатаганом…Ова друштва успевају да се у великој мери баве аутентичним традиционалним борбеним мачевањем јер је реч углавном о врстама мачевања које су настале у 19. веку, а о чему има не само довољно докумената већ и сведока непосредног преношења вештине са колена на колено.

Појављују се и удружења („Друштво мачевалаца Свети Ђорђе" у Београду спада у ова) која се баве класичним мачевањем. Реч је о школама које свој рад темеље на историјском мачевању али не остају на његовој "аутентичарској" форми већ га користе као грађу за слободан избор из инструкција различитих учитеља и школа прошлости са циљем креирања властитих стилова и техника.

Зашто се, наиме, у мачевању слепо држати нпр. стила учитеља Фиоре Деи Либериа из 15. века или Мајера из 16. века… – дакле, инсистирати на историјском мачевању кад се ти стилови могу оплодити и другим стиловима њихове епохе и тековинама које ће вештина мачевања тек стећи до данас?Врхунац у било чему није вечно стајање на благу давно несталих епоха већ у знању и умећу да се из њега и на њему стално изнова ствара неки нови живот. Само тако мачевање постаје класична вештина – истовремено жива пролазност и парадигма вечности.

У школама класичног мачевања чланови најчешће нису окренута конкурентском, компетитивном и такмичарском надметању око победа већ мачевању као активности чији је првенствени циљ мајсторство и лепота у вештини, а који су средство и пут не само за даље усавршавање мачевања већ и за психофизичко самоусавршавање, култивацију и оплемењивање људи који се баве овом вештином.

Крајем 20. века се јавља још неколико форми мачевања. Прво је **спортисторијско** мачевање. Наиме, широм Европе и Америке као мода почињу витешки мачеви да замењују спортске сабље, рапири спортске мачеве, шпаде замењују флорете, метални оклопи и верижњаче спортска синтетичка одела од кевлара, „турнири" спортска такмичења…Другим речима мачеваоци који се углавном баве историјским мачевањем почињу да организују, у духу глобалног тренда опште спортификације свега, такмичења и надметања у својој вештини стварајући тако једну нову врсту спортског мачевања.Добијени су тако „рапири", „витешки мачеви" и „дворучни мачеви" који (као и све данас у времену „image") само личе на праве рапире, витешке мачеве и дворучне мачеве па и техника и тактика борбе која само личи на праву, а заправо помодарски хит који је подједнако далеко од класичног, изворног борбеног мачевања колико и стандардно спортско мачевање 20. века од борбеног мачевања правом шпадом 18. века.

Кад год се од било које борбене вештине, па и мачевања, направи такмичарски спорт она се неизбежно трансформише и деформише у нешто друго како опремом тако и технички и тактички.Довољно је нпр. споменути да је на тим такмичењима, безбедности ради, избачена и забрањема употреба бода а пошто ова акција представља доминантну суштину и срж европског мачевања из мачевања је избачено, заправо, мачевање у целини.

Потпуно је, дакле, исто упражњавати стандардно спортско мачевање спортским флоретом и новокомпоновано спортисторијско мачевање спорт-историјским „рапирима", „дворучним мачевима"… У оба случаја је суштина иста: права мачевалачка вештина се претвара у спортски сурогат – такмичарску игру која се разликује само у изгледу и реквизитима који се у њој користе. У свим временима организовани су мачевалачки турнири и надметања али њихов циљ није био такмичарско побеђивање већ учење и пракса што бољег борења. Победа, дакле, није била циљ, као у спорту, већ средство, као у вештини.

У вези са спортисторијским мачевањем треба подсетити да Спартанци нису учествовали на Олимпијадама, а посебно кад је била реч о ратним вештинама као што су рвање или пантакрион (грчки свебор). Сматрали су смешним борбу по такмичарским правилима јер смртоносна вештина се тако претвара у игру а пантакрион и мачевање служе само за убијање противника а не за играње. За њих је уношење безбедних радњи а избацивање опасних радњи из неке борбене вештине како би се начинио такмичарски спорт представљало онеспособљавање ратника за рат и деградацију праве вештине.

Исти приступ важи и данас за право, борбено, мачевање а због чега је бесмислено и немогуће правити такмичења у овој вештини. Наиме, у правој борби један мачевалац може убити другог, оба мачеваоца се могу обострано убити, један мачевалац може убити другог али при томе бити и сам теже или лакше рањен. Такође, један мачевалац може само лакше или теже ранити другог мачеваоца тако да он још може борити до губитка, предаје или победе. Осим тога, оба мачеваоца се могу обострано теже или лакше ранити тако да се борба прекида и нема никакав исход. Такмичарско надметање је слепо за све то и у њему постоји само једна варијанта:победа или пораз – опција далеко од праве борбе онолико колико је далеко свака игра од правог живота и апстракција од реалности.

Почетком 21. века се широм света појављују и разне врсте борбеног **квази мачевања**. Тако постаје поново, као у средњем веку, популарно **вашарско мачевање.** Широм Европе налазимо групе које обучене у витешке костиме и оклопе путују по фестивалима, вашарима, сајмовима, посећују шоу програме, маскараде, параде, маскамбале, »моно и мултимедијалне перформансе«, туристичке, културне, црквене...манифестације. Они као декорација или својим егзибиционим и акробатским радњама, које само по изгледу имају везе са правом вештином мачевања, служе за сценско употпуњавање разних комерцијалних, забавних, културних, телевизијских или маркетиншких програма.

У веома популаран облик борбеног квази мачевања, који је постао нека врста “urban-hit-celebrity” помодарства, спада **бајковито** (»**вилењачко-патуљачко**«) **мачевање.** Наиме, одрасли људи костимирани у патуљке, вилењаке, чаробњаке, витезове... се играју „битака“ из бајки успутно разбијајући главе, ломећи руке и ноге дилетантским витлањем бајковитим секирама, буздованима и мачевима.

Овом врстом,у великој мери инфантилних активности, се углавном баве хипермодерне „сајбер“ генерације зато што је то „мачевање“ највећим делом инспирисано видео игрицама и разним формама дечје и епске фантастике.

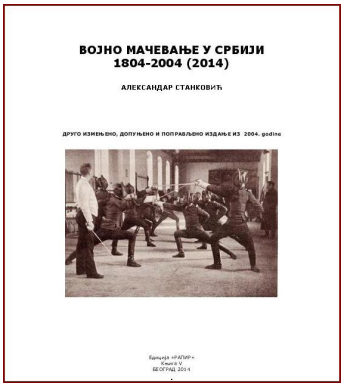
Историја борбеног мачевања у Србији

Кад је реч о историји борбеног мачевања на просторима Србије ова тема је обухваћена у моје две књиге. Прва је “Витешко, дворско и грађанско мачевање у Београду“ (епоха школа – 1284-1941) објављена у првом издању 2003. године и другом проширеном и допуњеном издању 2014. године. у Београду

Друга књига је „Војно мачевање у Србији 1804-2004“ објављена у првом издању 2004. године и другом проширеном и допуњеном издању као „Војно мачевање у Србији 1804-2014“, 2014. године у Београду.

Обе књиге су, осим у штампаној форми, израђене и у ПДФ формату и могу се слободно преузети са интернета.

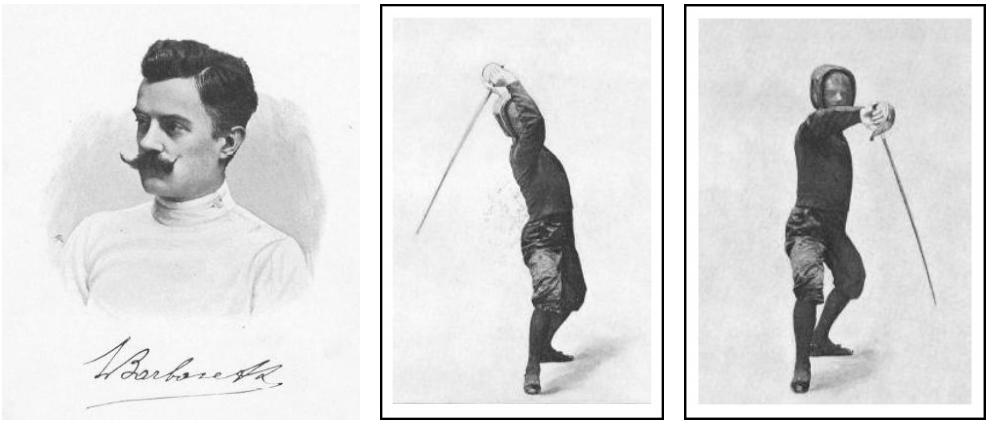

“Витешко, дворско и грађанско мачевање у Београду“ (епоха школа – 1284-1941); „Војно мачевање у Србији 1804-2014“

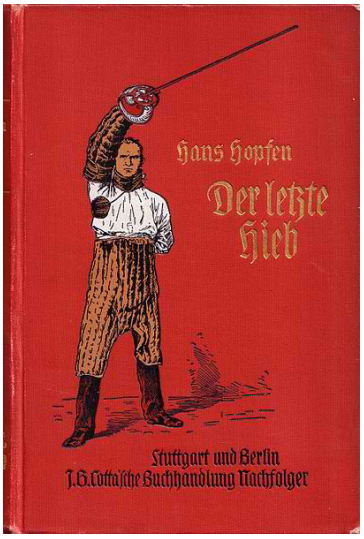
Учитељи и књиге

Почетком и средином 20. века углавном се пише литература која се односи на спортско мачевање: технику, тренинг, тактику мачевања, организацију такмичења, опрему, историју мачевања као спорта, обуку тренера итд. На ову литературу се нећу, дакле, осврнатии иако су је писали велики мајстори мачевања као нпр. **Барбасети Луиђи** "The Art of the Foil" – 1932; "The Art of the Sabre and the Epee – 1932.

„SÄBELFECHTEN" *LUIGI BARBASETTI, 1899*

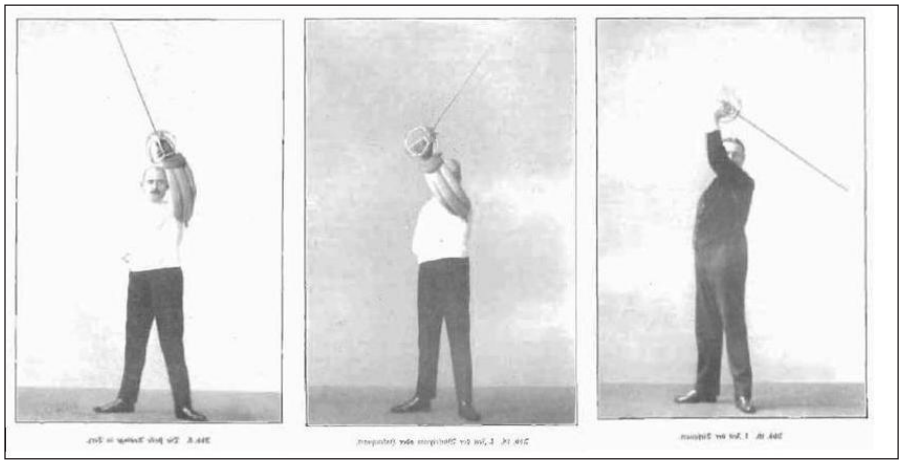
Када је реч о литератури која се бави класичним мачевањем почетком 20. века можемо наћи релативно мало аутора. Реч је углавном о насловима који се односе на оружну музеологију, сценско мачевање, репринте књига старих мајстора, издања књига учитеља ранијих векова (а које су откривене у библиотекама и архивима) и књиге које су писане за удружења мачевалаца »шлагерима«. Дакле, литература која се односи највише на истраживање и очување традиције и културне баштине. Тако се могу навести: **La scherma a Bologna, in „Resto del Carlino"**, Orioli E (1901); **"Краткое практическое руководство фехтования на рапирах"**, Лихошерстов С.Э. (1906); **„Der letzte Hieb",** Hans Hopfen (1907); **"Школа сценического фехтования на шпагах, шпагах с кинжалами, саблях и бой на ножах", Александр Люгар** (1910); **»Akademische Fecht-schule«** Seeman-Kahne (1925); **»Akademische Fechtschule«** *Seeman-Kahne 1925>*

Borbeno mačevanje »šlager« sabljom – **„Der letzte Hieb"**,
Hans Demetrius Ritter von Hopfen, 1907;

»Cut and Trust«, Leon Bertrand (1927); **Scherma e maestri di scherma bolognesi, estratto dalla »Strenna storica bolognese«**, Pantanelli G (1930);**"Sword, Lance and Bayonet"**, Foulkes Charles and Hopkinson, (1938); **"Сценическое фехтование"**, И. **Э.** Коха (1948); **„The hause of**

Angelo“, Aylward J. (1953); **“Парикаоба – Хевсурское фехтование”**, Элашвили В.И. (1956);**“The small-sword in England, Aylward J.** (1960); **»The Duel: A History of Dueling«**, Baldick Robert (1965); **»The art and history of personal combat**«, Arthur Wise (1971); **»Methods and Practice of Elizabethan Swordplay«**, Turner Craig – Tony Soper (1982); **»Cut and Thrust Weapons«**, Edward Wagner (1967) itd.

»Akademische Fechtschule« Seeman-Kahne 1925

Међутим, како широм света пред крај 20. века расте број школа историјског и класичног мачевања и почетком 21. века расте број књига на ову тематику. Тако данас можемо наићи на ***хиљаде наслова*** који се баве борбеним мачевањем, старим школама, учитељима мачевања, полемикама о вештини итд. Свему овоме је највише допринело дигитализовање библиотечких и архивских фондова које је почетком 21. века на светло дана изнело мноштво књига и манускрипта за које се раније није ни знало да постоје. Готово са сигурношћу можемо рећи да први пут у последњих 100 година се пише и истражује више у области борбеног него у области спортског мачевања а да број школа, друштава и удружења која се баве борбеним мачевањем се изједначио са бројем спортских клубова. Свему наведеном је посебно допринео интернет (који исто толико и одмаже овој вештини) омогућавајући лакшу размену знања и открића те међусобно повезивање свих људи и организација које се баве борбеним мачевањем. С тим у вези се нећу упуштати у набрајање мноштва књига које се данас могу наћи на ову тему широм света као и организација које се данас баве борбеним мачевањем, већ ћу упутити само на неке изворе који доста добро отварају врата тог бескраја:

www.gladiatores.de
www.aemma.org
www.hroarr.com
www.wiktenauer.comc
www.thearma.org
www.marozzo.com
www.salvatorfabris.org
www.hemac.org
www.hemaalliance.com
www.escrime-ancienne.eu
www.middleages.hu

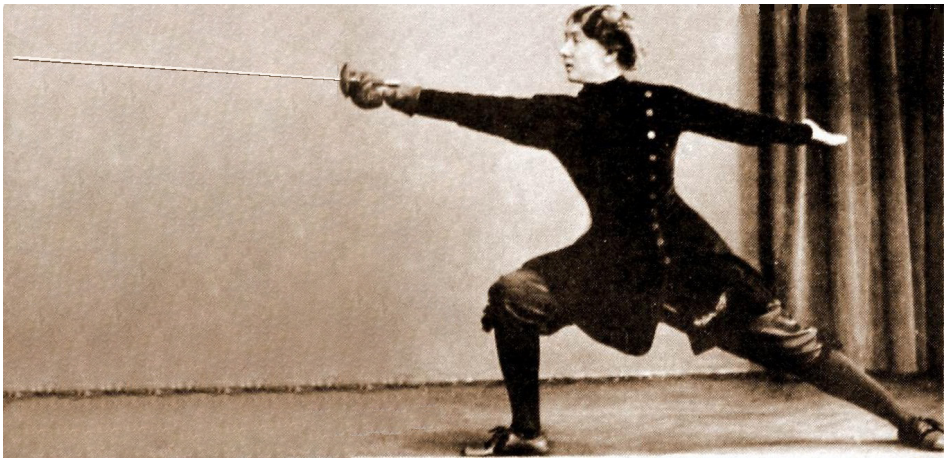
ШКОЛА МАЧЕВАЊА
„СВЕТИ ЂОРЂЕ“

www.macevanje.org

ЛИТЕРАТУРА

AGRIPPA, CAMILLO, *Trattato di Scienza d'Arme, Venice, 1604. a highland officer, Anti-Pugilism*,London,1790.
ALFIERI, FRANCESCO FERO., *La Scherma*, *Padova, 1640.*
ALLANSON-WINN, R. G. *and* PHILLIPPS-WOLLEY, C., *Broadsword and Singlestick, London, 1890.*
ALLSOP, KENNETH, *The Bootleggers*, *London, 1961.*
ANGELO, DOMENICO, L'Ecole Des Armes,***London, 1763.***
ANGELO, HENRY, Hungarian and Highland Broadsword***, London, 1798.***
ANGELO, HENRY, The Reminiscences of Henry Angelo***, London, 1830.***
ANGELO, HENRY, Angelo's Pic Nic,London, 1834.
ANGELO, HENRY C., Angelo's Bayonet Exercise***, London, 1857.***
AYLWARD, J. D., The House of Angelo**,** London*, 1953.*
AYLWARD, J. D., The English Master of Arms,***London, 1956.***
AYLWARD, J. D., The Small-sword in England*,* ***London, i960.***
BALDICK, ROBERT, The Duel, ***London, 1965.***
BARRINGTON, SIR JONAH, Personal Sketches of His Own Time, ***Dublin, 1827.***
BESNARD, CHARLES, Le Maistre d'Arme Liberal***, Rennes, 1653.***
B(LACKWELL), H., The Gentleman's Tutor for the Small Sword: or, The Compleat English Fencing Master,***London, 1730.***
BOSQUETT, ABRAHAM, The Young Man of Honour's Vade-Mecum, ***London, 1817.***
BOWOOD, RICHARD, Soldiers Soldiers,London*, 1965.*
BURKE, EDMUND, The History of Archery, ***London, 1958.***
BURTON, SIR RICHARD F. *The Book of the Sword*, *London, 1884.*
CAPO FERO, RIDOLFO, Gran Simulacro deir Arte è dell* Uso della Scherma*,* ***Siena, 1610.***
CARANCA , HIERONIMO DE, De la Philosopllio de las Armas,***Lisbon, 1582.***
CASTLE, EGERTON, Schools and Masters of *Fence,* London*, 1885.*
DANET, GUILLAUME, L`*Art des Armes*,Paris, 1767.
DONOVAN, FRANK, *The Vikings*, *London, 1964.*
ETTENHARD, DON FRANCISCO ANTONIO DE, Compendio de los Fundamentos de la Verdadera Destreza, y Filosofía de las Armas,***Madrid, 1675.***
ETTENHARD, DON FRANCISCO ANTONIO *DE*, Diestro Italiano, y Español, etc.,
Madrid, 1697.
FABRIS, SALVATOR, Sienz e Practica d'Arme*,* ***Copenhagen, 1606.***
FFOULKES, CHARLES *AND* HOPKINSON, capt. e. c., *Sword, Lance and Bayonet*, *Cambridge, 1938.*
GiGANTi, Nicoletto, Teatro,***Venice, 1606.***
Gilchrist, James P., A Brief Display of the Origin and History of Ordeals, ***London, 1821.***
Giorgetti , G., Armi Bianche*,* ***Milan, 1961.***
Girard, p. j. f., Traité des Armes*,* ***La Haye, 1740.***
Godfrey, capt. JOHN, A Treatise Upon the Useful Science of Defence*,* ***London, 1747.***
Grassi, Giacomo Di, His True Arte of Defence, ***London, 1594.***
Crose, Francis, Military Antiquities, London, 1786.
Hamilton, Joseph, The Code of Honour as Approved by Several Gentlemen of Rank, Courage, Experience and Discretion*,* ***London, 1824.***
Hamilton, Joseph, The Royal Code of Honor for the Regulation of Duelling*,* ***Dublin, 1825.***
Hamilton, Joseph, The Only Approved Guide Through All Stages of a Quarrel*,* ***London, 1829.***
Hayward, JOHN, Swords and Daggers*,* ***London, 1951.***
Hergsell, Gustav*, Die Fechtkunst*, *Vienna, 1881.*
Hergsell, Gustav, *Unterricht, im Säbelfechten*,*Vienna, 1885.* hergsell, gustav, *Duell-Codex, Vienna, 189X.*
Hutton, capt. ALFRED, *Cold Steel*, *London, 1889.*
Hutton, capt. Alfred, *The Swordsman*, *London, 1891.*
Hutton, capt. Alfred, The Sword and the Centuries***, London, 1901.***
Lebkommer, HANS, Der Allten Fechter gründtliche Kunst,***Frankfurt am Main,***1529-36***?***
LIANCOUR, ANDRÉ WERNESSON DE, *Le Maistre d'Armes*,*Paris, 1686.*
LOCKHART, GEORGE, The Lockhart Papers*,* ***London, 1817.***

MCARTHUR, JOHN, The Army and Navv Gentleman's Companion, ***London, 1780.***
MANCIOLINO, antonio, *Opera Nova, Bologna, 1531.*
Marcel Li, Antonio, Regole Della Scherma, ***Rome, 1686.***
MAHOZZO, ACHILLE, *Opera Nova,*Venice,1550-
Mattnkwson, t., Fencing Familiarised, or, A Treatise on the Scottish Broadsword, ***Salford, 1805.***
MAZO, BONDI Di, *La Spada Maestro, Venice, 1696.*
Meyer, Joachim, Gründtliche Beschreibung der freyen Ritterlichen und Adelichen ... ***Strassburg, 1570.***
Miller, captain j., A Treatise on Fencings***London, 1738.***
Narvaez, D. luys pacheco de, Libro de las Grandezas de la Espada, ***Madrid, 1600. Oakeshott, R. Ewart,*** The Archeology of Weapons, ***London, i960.***
Oakeshott, R. Ewart, The Sword in the Age of Chivalry, ***London, 1964.***
Perche, Jean Baptiste le, UExercise des Armes ou le Maniement du Fleuret, ***Paris, 1676. Peterson, Harold L.,*** Daggers and Fighting Knives of the Western Worlds ***London, 1968. PISTOFILO, Bonaventura,*** Oplomachia, ***Siena, 1621.***
Roland, George, Treatise on the Theory and Practice of the Art of Fencing, ***Edinburgh, 1823. ROWORTH, c.,*** The Art of Defence with Broadsword and Sabre, ***London, 1798.***
Sainct Didier, Henry de, Traicte Contenant les Secrets du Premier Livre sur l`Espee Seule etc., ***Paris, 1573.***
SAVIOLO, VINCENTIO, *His Practise, London, 1595*
SINCLAIR, CAPTAIN, Cudgel-playing Modernised and Improved, ***London, 1800. sjövold, New York, 1961.***
Sutor, jakob, Künstliches Fechtbuch, ***Stuttgart, 1849. (Original edition Frankfurt am Main, 1612.)***
Swetnam, Joseph, The Schoole of The Noble and Worthy Science of Defence, ***London, 1617. Thibault, Girard,*** Academie de VEspee, ***Leyden, 1628.***
Thimm, capt. Carl, Bibliography of Fencing and Duelling, ***London, 1896.***
TOUCHE, PHILIBERT DE LA, LeS Vrays Principes de VEspee Seule, ***Paris, 1670.***
Uden, Grant , *A Dictionary of Chivalry,* ***London, 1968.***
Viggiani, Angelo, *Lo Schermo, Venice, 1575.*
Walker, Donald, Defensive Exercises, ***London, 1840.***
Webster, Graham, *The Roman Army, Chester, 1956.*

Поштовани читаоци

У припреми је нова књига чији се излазак из штампе очекује у јулу ове године. Реч је о једном од најпотпунијих (преко 1600 страна и више од 6000 слика) енциклопедијских приручника на свету о вештини класичног борбеног мачевања.

Богат и целовит извор података о техници, мачевима, тактици, едукацији, кодексима, историји… изворног класичног мачевања за све који су љубитељи, изучавају или уче ову древну борбену вештину и уметност. Незаобилазни део библиотеке сваког поштоваоца и обожаваоца традиционалне културе и баштине класичних вештина.

КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ

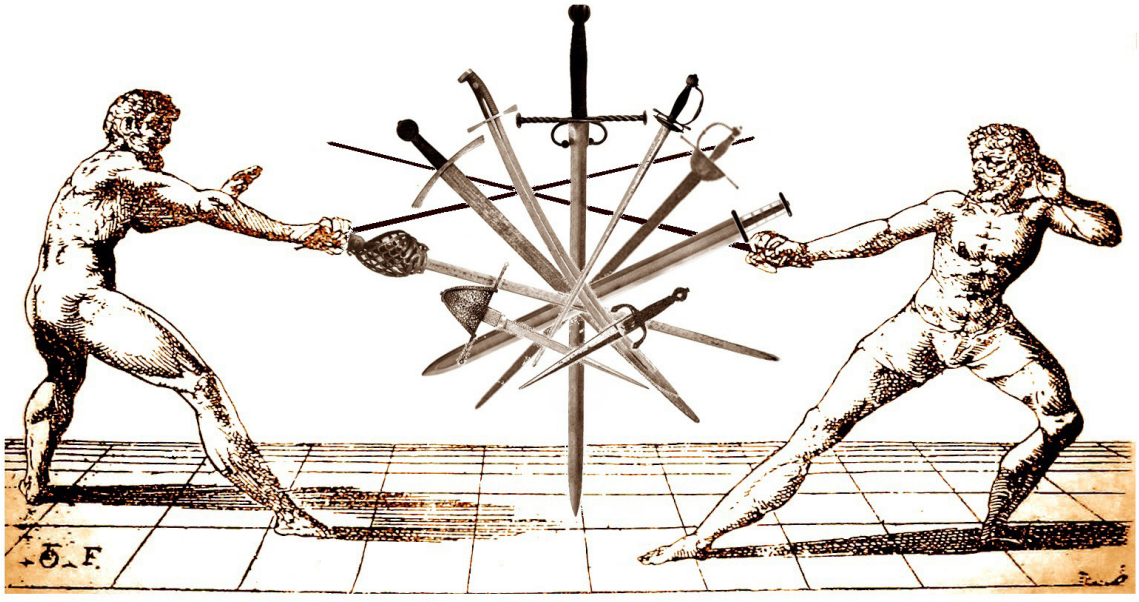
- ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК -

Александар Станковић

*

ТЕОРИЈА И ТЕХНИКАВЕШТИНЕ
ЕВРОПСКОГ
СТАРОВЕКОВНОГ, СРЕДЊЕВЕКОВНОГ И НОВОВЕКОВНОГ
ЈЕДНОРУЧНОГ, ДВОРУЧНОГ И ДВОРУКОГ
БОРБЕНОГ МАЧЕВАЊА

стилом школе „Свети Ђорђе"

ЕДИЦИЈА „РАПИР"
КЊИГА X
Београд, 2015
СИГНАТУРЕ